

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економіко-гуманітарний інститут.
Факультет економіки та управління
(повне найменування інституту, назва факультету)

Фінанси, банківська справа та страхування
(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка
до дипломної магістерської роботи
магістра
(ступінь вищої освіти (освітній ступінь))

на тему: **Податковий потенціал підприємства (району, міста, області)**

Виконала: студентка 6 курсу, групи ФЕУ- 122
спеціальності (напряму підготовки)
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва напряму підготовки, спеціальності)

_____ Сліпко В.Ю. _____
(прізвище та ініціали)
Керівник _____ Олійник Т.О. _____
(прізвище та ініціали)
Рецензент _____ Шара Г.І. _____
(прізвище та ініціали)

м.Запоріжжя
2017 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Запорізький національний технічний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет ЕГІ, ФЕУ
 Кафедра Фінанси, банківська справа та страхування
 Ступінь вищої освіти (освітній ступінь) магістр
 Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
 Напрямок підготовки 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС
Севак Шарова С.В.
 "14" грудень 2017 року

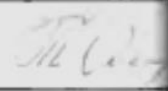
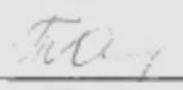
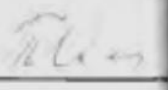

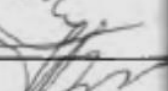

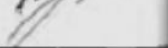
З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Сліпко Вікторії Юріївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Податковий потенціал підприємства (району, міста, області)
 керівник проекту роботи Олійник Тетяна Олександрівна, к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, звання)
 затверджені наказом вищого навчального закладу від "02" жовтня 2017 року № 370
2. Строк подання студентом роботи 04 грудня 2017
3. Вихідні дані до роботи: Нормативна та законодавча база України, літературні джерела, фінансова звітність підприємства, звітність обласної державної адміністрації Запорізької області та статистичні дані ГУ ДФС у Запорізькій області
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретико – методологічні засади формування податкового потенціалу регіону. 2. Аналіз податкового потенціалу Запорізької області. 3. Вдосконалення напрямів формування податкового потенціалу регіону. 4. Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Рисунки: Класифікація факторів впливу на структуру податкового потенціалу, Методи оцінки податкового потенціалу регіону, Класифікація дохідної частини місцевих бюджетів; таблиці: Теоретичні підходи до визначення сутності поняття «податковий потенціал», Фактори формування та розвитку податкового потенціалу регіону, Горизонтальний аналіз активів підприємства, Горизонтальний аналіз пасивів підприємства

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
1	Олійник Т.О., к.е.н., доцент каф. ФБСС		
2	Олійник Т.О., к.е.н., доцент каф. ФБСС		
3	Олійник Т.О., к.е.н., доцент каф. ФБСС		
4	Журавель С.М., старш.викладач каф. ОПНС		
Нормо-контролер	Чередниченко Н.О., старш.викладач каф. ФБСС		

7. Дата видачі завдання 24 квітня 2017 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір матеріалу на проектування	28.04.2017	
2	Групування та аналіз зібраного матеріалу. Уточнення завдань проектування	15.05.2017	
3	Виконання теоретичної частини роботи	29.05.2017	
4	Виконання графічної частини роботи	06.09.2017	
5	Написання та оформлення дипломної магістерської роботи	30.10.2017	
6	Перевірка роботи керівником, консультантами	14.11.2017	
7	Попередній захист роботи	15.11.2017	
8	Переплітання оформлення дипломної магістерської роботи	04.12.2017	
9	Захист роботи у ЕК	15.12.2017	

Студент

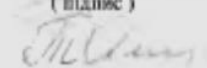

(підпис)

Сліпко В.Ю.

(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи)

(підпис)

Олійник Т.О.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Сліпко В.Ю. «Податковий потенціал підприємства (району, міста, області)». – Дипломна магістерська робота.

Дипломна магістерська робота зі спеціальності 072 магістр фінансів, банківської справи та страхування. – Кафедра фінанси, банківська справа та страхування, Запорізький національний технічний університет, 2017.

Магістерська дипломна робота присвячена дослідженню теоретичних положень та практичному використанні наукових рекомендацій щодо оцінки податкового потенціалу регіону, визначенні напрямів підвищення кількісного показника податкового потенціалу на основі комплексного підходу з урахуванням впливу внутрішніх й зовнішніх факторів, а також особливостей розвитку вітчизняної податкової системи.

В другому розділі автором проаналізовано динаміку та структуру податкових надходжень Запорізької області, висвітлено внесок підприємства ПСП Агрофірма «Росія» до потенціалу даної області, проведено оцінку впливу податкових ризиків на формування податкового потенціалу Запорізької області та прогнозовано податкові надходження за окремими видами податків.

В третьому розділі автором запропоновано шляхи підвищення податкового потенціалу Запорізької області, в тому числі з використанням зарубіжного досвіду.

Ключові слова: ПОДАТКИ, ПОДАТКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ, ПРОГНОЗУВАННЯ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ, ПОДАТКОВІ РИЗИКИ.

ANNOTATION

Viktoriia Slipko «Tax potential of an enterprise (district, city, region)». – Master`s thesis.

Master`s thesis in specialty 072 master of Finance, Banking and Insurance. - Finance, Banking and Insurance department, Zaporizhzhia National Technical University, 2017.

The master`s thesis is focused on the research of the theoretical foundations and practical application of scientific advice regarding the estimate of the region`s tax potential

and identification of the ways to increase the tax potential quantitative indicator based on the integrated approach taking into consideration the influence of internal and external factors, and also the peculiarities of the domestic tax system development.

In the second section the author analyzes the dynamics and the structure of the tax receipts in Zaporizhzhia region, demonstrates the contribution of the agricultural company “Russia” to the tax potential of the region, estimates the influence of the tax risks on the formation of tax potential in Zaporizhzhia region and predicts tax receipts of some tax types.

In the third section the author offers the ways of increasing of the tax potential in Zaporizhzhia region including the use of foreign experience.

Keywords: TAXES, TAX POTENTIAL OF A REGION, PREDICTING OF TAX POTENTIAL, TAX RISKS.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ДО ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Олійник Т.О. Дослідження факторів впливу на формування податкового потенціалу регіону [Електронний ресурс] / Т.О. Олійник, В.Ю. Сліпко // Ефективна економіка. – 2017. – № 6. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

2. Олійник Т.О. Збільшення бюджетних можливостей регіону: матеріали круглого столу [«Стан економічних реформ в Україні та їх вплив на банківську систему України в умовах кризи»], (м.Запоріжжя, 27 квітня 2017 р.) / Олійник Т.О., Сліпко В.Ю. – З.: ЗНТУ, 2017.

3. Олійник Т.О. Шляхи підвищення податкового потенціалу регіону: матеріали Всеукраїнської науково – практичної інтернет – конференції [«Модифікація обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні»], (м.Запоріжжя, 6 квітня 2017 р.) / Олійник Т.О., Сліпко В.Ю. – З.: ЗНТУ, 2017.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ	
І ТЕРМІНІВ	
ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО – МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ	
ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ	14
1.1. Сутність податкового потенціалу регіону (області)	14
1.2. Фактори впливу на формування податкового потенціалу регіону	20
1.3. Методика оцінки податкового потенціалу регіону	25
1.4. Податкова складова формування доходів місцевих бюджетів	30
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАПОРІЗЬКОЇ	
ОБЛАСТІ	38
2.1. Аналіз доходів та видатків місцевих бюджетів Запорізької області	38
2.2. Динаміка та структура податкових надходжень Запорізької області	47
2.3. Аналіз фінансового стану підприємства ПСП Агрофірма «Росія» та його	
внесок у податковий потенціал Запорізької області	54
2.3.1. Загальна характеристика підприємства	54
2.3.2. Аналіз фінансового стану та результатів діяльності підприємства	
ПСП Агрофірма «Росія»	56
2.3.3. Податкові надходження від підприємства ПСП Агрофірма «Росія» до	
бюджету Запорізької області	66
2.4. Оцінка впливу податкових ризиків на формування податкового	
потенціалу Запорізької області	71
2.5. Аналіз динаміки прогнозних податкових надходжень у Запорізькій	
області	76
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ НАПРЯМІВ ФОРМУВАННЯ	
ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ	83

3.1. Шляхи підвищення податкового потенціалу Запорізької області	83
3.2. Зарубіжна практика міжбюджетного вирівнювання податкового потенціалу регіону	95
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	102
ВИСНОВКИ	120
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	123
Додаток А. Фінансовий стан підприємства ПСП Агрофірма «Росія»	129
Додаток Б. Фінансові результати діяльності підприємства ПСП Агрофірма «Росія»	135
Додаток В. Журнали податкових виплат підприємства ПСП Агрофірма «Росія»	141
Додаток Г. Оборотні відомості по податкам та відрахуванням підприємства ПСП Агрофірма «Росія»	145

**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ,
ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ**

ВВП – валовий внутрішній продукт

ВПП – великий платник податків

ВРП – валовий регіональний продукт

ГУ – головне управління

ДПІ – Державна податкова інспекція

ДФС – Державна фіскальна служба

ЕОМ – електронно-обчислювальна машина

МБ – місцевий бюджет

ПДВ – податок на додану вартість

ПДФО – податок на доходи фізичних осіб

ПН – податкові надходження

ПП – податок на прибуток

ПСП – приватне сільськогосподарське підприємство

ВСТУП

Актуальність теми. Проблеми забезпечення комплексного соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних утворень, зміцнення фінансових засад місцевого самоврядування, удосконалення механізмів управління формуванням і використанням фінансових ресурсів постійно перебувають у центрі уваги вітчизняної та зарубіжної економічної науки.

На сьогоднішній день в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів економічний розвиток України супроводжується значними ринковими трансформаціями, особливе місце в яких займає трансформація податкової системи. Податкове законодавство України зумовлює неповноту інформації щодо сплати податків; розвиток корупції, що призводить до підвищення трансакційних витрат оподаткування. Як наслідок, податкове середовище українських фірм характеризується невизначеністю, а податкове навантаження є надмірним, що призводить до тінізації доходів суб'єктів господарювання і відповідно до зниження обсягів податкового потенціалу як країни в цілому, так і окремих регіонів зокрема.

Аналіз досліджень та публікацій з даної проблематики вказує на те, що теоретичними основами оцінки податкового потенціалу регіону займалися як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, якими зроблено ряд фундаментальних напрацювань з теоретичних аспектів формування податкового потенціалу та методики його оцінки. Серед всієї чисельності напрацювань, присвячених зазначеній проблематиці, в першу чергу слід виділити розробки таких науковців, як: М.Гапонюк, Н.Горський, Н.Кашина, С.Каламбет, А.Коломієць, М.Меламед, А.Мельник, О.Мірчев, В.Рибак, В.Рощупкина, Л.Тарангул, І.Таранов, А.Тищенко, В.Федосов, В.Яцюта та ін.

Визнаючи значний внесок цих вчених, слід наголосити, що сучасні ринкові відносини ставлять нові завдання щодо вирішення проблем формування податкового потенціалу регіону, тоді як існуючим дослідженням характерний більш класичний підхід до розкриття цього питання. Тож, дотепер при розробці програм

соціально – економічного розвитку регіонів постійно виникають різного роду питання з формування та оцінки податкового потенціалу регіону.

Таким чином, зазначене вище зумовлює актуальність та необхідність проведення подальшого дослідження оцінки рівня податкового потенціалу регіону та визначає значимість економічного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дипломна магістерська робота виконана згідно з темою кафедри фінансів, банківської справи та страхування ЗНТУ № 05315 «Економічні реформи в Україні та їх вплив на фінансово – кредитні відносини».

Мета та завдання роботи. Мета роботи полягає у розгляді теоретичних положень та практичному використанні наукових рекомендацій щодо оцінки податкового потенціалу області, визначенні напрямів підвищення кількісного показника податкового потенціалу на основі комплексного підходу з урахуванням впливу внутрішніх й зовнішніх факторів, а також особливостей розвитку вітчизняної податкової системи.

Відповідно до поставленої мети у роботі передбачено вирішити такі теоретичні та прикладні завдання:

- розкрити суть поняття «податкового потенціалу регіону» та визначити взаємозв'язок й вплив на нього макро- (які формуються в країні) та мезо- (на рівні регіону) факторів;
- з'ясувати методи визначення податкового потенціалу регіону;
- провести аналіз доходів та видатків місцевих бюджетів Запорізької області;
- дослідити динаміку та структуру податкових надходжень Запорізької області;
- висвітлити внесок у податковий потенціал Запорізької області підприємства ПСП Агрофірма «Росія»;
- охарактеризувати вплив податкових ризиків на формування податкового потенціалу Запорізької області;
- аналізувати динаміку прогнозних податкових надходжень Запорізької області на 2017 рік.

Об'єктом дослідження є податковий потенціал області.

Предметом дослідження – процес формування податкового потенціалу області.

Методи дослідження. Методологічною і теоретичною основою магістерської роботи є синтез результатів фундаментальних і прикладних досліджень у сфері фінансів і фінансового ринку, праці вітчизняних і зарубіжних вчених різних галузей знань, в яких висвітлено фундаментальні теорії розвитку територіальних систем, становлення й удосконалення регіональної політики. В магістерській роботі використовувалися такі наукові методи: економіко-статистичний метод – для визначення характеру та особливостей формування податкового потенціалу регіону (області); системно-структурний метод – для визначення та оптимізації компонентної структури податкового потенціалу регіону; монографічний метод – для узагальнення теоретико-методологічних засад аналізу й оцінювання податкових відносин у регіоні; методи економіко-математичного моделювання – при визначенні концепції розвитку фінансового забезпечення Запорізької області на підставі розширення її податкового потенціалу; графічний метод – для визначення структурних змін як загального податкового потенціалу регіону, так і окремих його елементів.

Елементи наукової новизни. Найбільш суттєвими теоретичними і практичними результатами, що характеризують наукову новизну, є такі:

Удосконалено:

– концептуальні підходи до визначення економічної сутності податкового потенціалу області (регіону) як сукупної концентрації фінансових коштів з метою їх використання адекватно стратегічним завданням ефективного соціально-економічного розвитку регіону, а також його характерних властивостей;

– класифікацію факторів формування податкового потенціалу регіону, на підставі їх групування за такими ознаками: геополітичне положення країни; стан економіки в країні у цілому та в регіоні зокрема; соціально-політичні умови; стан розвитку фінансових інститутів; рівень життя населення та управління.

Набули подальшого розвитку:

– розробка напрямів розширення місцевого оподаткування, що полягають у збільшенні його фіскального значення як за рахунок нових видів податків, так і за рахунок загальнодержавних податків, надходження від яких можуть бути передані місцевим органам влади і номінально є місцевими.

Практична значущість результатів дослідження полягає у тому, що сформульована у дипломній роботі сукупність теоретико-методологічних положень і практичних рекомендацій створює наукове підґрунтя для вдосконалення процесу формування бюджетного потенціалу області (регіону).

Апробація результатів роботи. Окремі положення і результати досліджень обговорювались на всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Модифікація обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні», а також під час проведення кафедрою фінанси, банківська справа та страхування Запорізького національного технічного університету круглого столу на тему «Стан економічних реформ в Україні та їх вплив на банківську систему України в умовах кризи».

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота «Податковий потенціал підприємства (району, міста, області)» складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 155 сторінок комп'ютерного тексту, з них 113 сторінок основного тексту, 17 рисунків, 27 таблиць, 20 формул, 58 джерел, 4 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО – МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

1.1. Сутність податкового потенціалу регіону (області)

Трансформаційні процеси у вітчизняній економіці України, її інтеграція до світового економічного простору обумовлюють необхідність розробки нових наукових підходів, поглиблення теоретико-методологічних основ усунення диспропорцій у соціально-економічному розвитку окремих регіонів країни. Головними пріоритетами формування ефективної фінансової політики на регіональному рівні має бути виявлення і використання резервів економічного зростання, зокрема своєчасна і комплексна оцінка податкового потенціалу регіону [1, с. 139].

Слід підкреслити, що поняття «податковий потенціал регіону» не розглядається в жодному з нормативних актів як з питань оподаткування, так і з питань формування ефективної фінансової політики на регіональному рівні. Тож, першим і головним кроком на шляху до вирішення даної проблеми є уточнення сутності поняття «податковий потенціал регіону» та чітке визначення його складових.

Базове поняття «потенціал» трактується як прихована можливість, здатність, сила, що може проявитися за певних умов [2, с. 74.] або як сукупність всіх наявних засобів, можливостей, ресурсів, продуктивних сил і т. ін., що можуть бути використані в якій-небудь галузі, ділянці, сфері для вирішення якого-небудь завдання, досягнення певної мети [3, с. 121].

Вивчення науково-практичних підходів до трактування сутності категорії «податковий потенціал» у вітчизняній та закордонній науковій літературі засвідчує, що дана економічна категорія застосовується здебільшого у контексті понять «податковий потенціал країни», «податковий потенціал регіону» та досить обмежено відносно поняття «податковий потенціал суб'єкта господарювання

(підприємства, установи, організації)». При цьому, єдиної, чітко сформованої точки зору з приводу тлумачення цих понять немає.

У світовій практиці під податковим потенціалом прийнято розуміти потенційний бюджетний доход на душу населення, який може бути отримано органами влади за відповідний фінансовий рік, при застосуванні єдиних на всій території країни умов оподаткування.

В. Рибак, досліджуючи проблеми фінансового вирівнювання [4, с. 131], ототожнює поняття «ємність юрисдикції» та «податковий потенціал». Він вважає, що ємність юрисдикції (податковий потенціал) – це податки на душу населення, що збираються в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Фактично В. Рибак визнає вплив економічних чинників на величину податкового потенціалу, хоча ототожнює його з сумою нарахованих податків на душу населення, виходячи з прийнятої в законодавчому порядку бази оподаткування.

Принципово відмінний підхід до трактування сутності податкового потенціалу на макроекономічному рівні застосовує С.В. Каламбет [5, с. 125], яка визначає його як реальний національний дохід, зменшений на суму витрат, що забезпечують відтворення життєво необхідних потреб громадян і капіталу, спрямованого на інвестиційні потреби. При цьому автор виділяє відносний податковий потенціал і абсолютну суму податкового потенціалу.

У «широкому» розумінні податковий потенціал - це сукупний обсяг оподатковуваних ресурсів території. У «вузькому» (практичному) розумінні, податковий потенціал представляє собою максимально можливу суму надходжень податків і зборів, обчислених в умовах діючого податкового законодавства. На величину податкового потенціалу території впливають безліч факторів, як об'єктивних, так і суб'єктивних. До об'єктивних факторів відносяться: діюче податкове законодавство, рівень розвитку економіки регіону, його галузева структура, рівень і динаміка діючих цін, обсяг і структура експорту й імпорту тощо. До суб'єктивних можна віднести: стан податкової політики, кількість наданих податкових пільг, відстрочень, розстрочень тощо [6, с. 12].

Відповідно до даної точки зору, визначення податкового потенціалу в «широкому» розумінні зводиться до визначення оподатковуваних ресурсів, при тому, що такі економічні ресурси можуть бути ресурсами, які не оподатковуються в той чи інший момент часу, чи за певних обставин, жодним з податків.

Виходячи з трактування сутності податкового потенціалу у «широкому» розумінні, стає очевидним, що податковий потенціал держави в цілому, та окремого регіону, формується через призму складових податкового потенціалу окремих суб'єктів господарювання, які здійснюють свою діяльність в межах відповідної території та податкового потенціалу населення – фізичних осіб, які отримують доходи, що згідно чинного податкового законодавства підлягають оподаткуванню [7, с. 303].

Деякі автори визначають податковий потенціал як:

- максимально можливу суму надходжень по датків і зборів до бюджетів різних рівнів за умов чинного законодавства;
- максимально можливий обсяг податкових надходжень, що можна отримати за оптимального використання всіх наявних на території ресурсів;
- максимальну суму податків, що може бути зібрана на території за умови розширеного відтворення виробничого потенціалу. Податковий потенціал повинен:
  - мати територіальну та часову визначеність;
  - бути носієм потенційного, максимально можливого (але не фактичного) податкового доходу;
  - відповідати вимогам чинного законодавства;
  - орієнтуватися на соціально-економічні, природні й екологічні умови розвитку регіонів [8, с. 186].

Щодо формування поняття «податковий потенціал», то слід зазначити, що за результатами досліджень генезису його формування варто виділити наступні основні наукові підходи (табл. 1.1):

- системний підхід – розглядає можливості і резерви регіону як відкритої соціально-економічної системи;

– відтворювальний підхід – орієнтований на постійне перетворення стану економічної системи з приводу формування бюджетних доходів та їх постійного зростання;

– ресурсний підхід – основними елементами потенціалу виділяють наявність ресурсної складової та потенційної можливості її використання.

Таблиця 1.1

Теоретичні підходи до визначення сутності поняття «податковий потенціал»

Автор	Визначення
1	2
Системний підхід	
Гапонюк М. А., Яцюта В. П., Буряченко	Податковий потенціал адміністративно-територіальної одиниці – загальний обсяг податків, які мобілізуються за рахунок усіх платників на відповідній території.
Горський Н. В. [9]	Податковий потенціал складається з потенціалів окремих податків (наприклад, податковий потенціал регіону включає податки Державного та місцевих бюджетів).
Кашина Н. В. [10]	Податковий потенціал – очікуваний обсяг доходів, що може бути реально зібраний на певній території при середньому рівні збору податків.
Меламед М. [11]	Податковий потенціал – сума податків, яку можна зібрати, не позбавляючи господарюючих суб'єктів стимулів для подальшого розвитку.
Відтворювальний підхід	
Каламберт С. В. [12]	Податковий потенціал – сукупна величина вкладених у товар інтелектуального потенціалу, фізичних сил (праці), матеріальних та енергетичних витрат, вартості основних фондів і засобів виробництва, що може відображати можливість відшкодування деякої умовної величини надходжень до загальносуспільних витрат життєзабезпечення і розвитку держави.
Мірчев О. В. [13]	Податковий потенціал – категорія бюджетної системи: сукупність відносин, що втілюють сутнісні та кількісно-якісні перетворення стану економічної системи, а також державно-владні впливи з приводу формування бюджетних доходів і міжбюджетної взаємодії в усіх ланках та на всіх рівнях бюджетної системи через зміни структури й адміністрування податків з метою реалізації функцій держави і забезпечення економічного зростання.
Рощупкина В. В. [14]	Податковий потенціал – фінансові можливості регіону по відтворенню податкових надходжень у бюджетну систему, що розраховані пропорційно базі оподаткування, яка склалася у регіоні, без негативного впливу на суб'єкти господарювання.

1	2
Ресурсний підхід	
Коломієць А. Л., Мельник А. Д. [15]	Податковий потенціал – частина фінансових ресурсів, які відповідно до чинного податкового законодавства являють собою потенційно можливу суму податкових баз, які є основою для нарахування всієї сукупності податків та обов’язкових платежів на певній території.
Тарангул Л. Л. [16]	Податковий потенціал – це фактичний обсяг податків, зборів та інших обов’язкових платежів, які акумулює регіон при використанні своїх ресурсів в умовах діючого податкового законодавства.

[17, с. 83]

Дослідження дефініції поняття «податковий потенціал» різними авторами дало змогу виявити характерні ознаки, що вирізняють його з-поміж інших видів потенціалу:

- обов’язкова відповідність вимогам чинного податкового законодавства;
- розрахунок в межах певної території за певний проміжок часу;
- характеризується максимальною сумою податків, яка може бути зібрана в регіоні, не перешкоджаючи розвитку його ділової активності;
- досягнення максимізації податкових доходів через оптимальне використання матеріальної бази й ресурсів [17, с.84].

Отже можна сказати, що податковий потенціал бюджетних можливостей регіону - це сукупність коштів, які надійшли від фізичних і юридичних осіб, які є платниками податків, і тих коштів, які з певних причин не були стягнені і є реальними можливостями району з нарощення бюджетних ресурсів завдяки ефективній організації.

Відмітимо, що податковий потенціал регіону характеризується забезпеченістю податковими базами для нарахування того або іншого податку, зокрема, величиною доходів, отриманих усіма зареєстрованими суб’єктами господарювання; вартістю, доданою у процесі виробництва; вартістю майна;

наявністю тих чи інших природних ресурсів. При цьому податкову базу можна розглядати в двох аспектах.

По-перше, як фактично сформовану податкову базу, яка являє собою сукупність баз податків з платників, зареєстрованих на території даного регіону. По-друге, як потенційно можливу податкову базу регіону в умовах оптимального використання природних, виробничих та інших факторів і ресурсів. Тобто, в другому аспекті простежуємо окремі джерела податкового потенціалу.

В цілому, формування податкової бази регіону, основою якого є об'єктивне визначення податкового потенціалу регіону, на нашу думку, не може вдало прогнозуватися і розвиватися за єдиним сценарієм. Даний процес, вважаємо, є унікальним для кожного регіону, оскільки має враховувати економіко-соціальні особливості території.

Разом з тим важливо зазначити, що особливий вплив на бюджетні можливості регіону мають ті доходи, які залишаються у розпорядженні місцевих органів влади [18, с.69].

Розглядаючи податковий потенціал в якості основи формування податкових надходжень, пропонуємо враховувати потенціал кожного окремого податку та особливості його стягнення в даному регіоні. Однак, податковий потенціал—це показник, що вказує на отримання можливого доходу в перспективі, він не відображає реального стану економіки.

Теоретично величина податкового потенціалу регіону повинна бути тотожною величині запланованих на рік податкових надходжень до місцевого бюджету. Така умова виконується в тому випадку, якщо розрахунки надходжень за кожним податком здійснені з врахуванням можливостей та особливостей регіону. Практика свідчить, що зазвичай планові показники є вищими, влада намагається отримати максимально можливу величину податків, нехтуючи зниженням стимулів платників податків до сплати [19, с. 300].

Формування податкового потенціалу регіону навіть за будь-яких обставин має враховувати, що:

– максимальна сума податків, що може бути зібрана з території регіону, не повинна руйнувати його виробничий потенціал росту і знижувати розвиток ділової активності населення, поліпшення умов його існування;

– максимізація доходів має досягатися через ефективне використання сукупного (інтегрального) потенціалу регіону з першочерговим урахуванням його природної, економічної й інтелектуальної складових [17, с. 84].

Отже, критерій податкового потенціалу є необхідним при формуванні міжбюджетних відносин в умовах, коли місцеві органи влади, маючи відносний рівень автономії у визначенні податкових доходів, не враховують податкових можливостей регіону.

1.2. Фактори впливу на формування податкового потенціалу регіону

Удосконалення податкових потенціалів регіонів можна розглядати як процес їх трансформації з фактичного стану в оптимальне. Однак оптимальний стан можливо досягти лише теоретично, таким чином, процес вдосконалювання складається в нескінченному наближенні фактичного стану до оптимального. Однак абстрактне гасло про необхідність удосконалення податкового потенціалу на практиці повинно здійснюватися через конкретні заходи.

Початковий етап розробки програми вдосконалення податкової бази регіонів – це виявлення факторів, що впливають на податковий потенціал, а також характеру й ступеня цього впливу [20, с. 360].

Зважаючи на те, що в регіонах відбуваються усі соціально-економічні процеси життєдіяльності населення та розвиваються досить різноманітні та розгалужені суспільно-виробничі відносини, на формування їх податкового потенціалу, насамперед їх податкоспроможності, впливають численні та різні за своєю природою, масштабами та характером впливу фактори. У найбільш

узагальненому вигляді вони можуть поділятися на макро- (які формуються в країні) та мезо- (на рівні регіону) фактори впливу.

На сучасному етапі розвитку країни макро- і мезофактори впливу певним чином враховуються в ДФС України при плануванні податкових надходжень із регіонів. Вони дуже диференційовані у регіональному вимірі і, залежно від вибору тих чи інших критеріїв, у свою чергу, поділяються на зовнішні і внутрішні, об'єктивні і суб'єктивні, первинної (поштовху) та вторинної дії (інерції руху) [21, с. 67].

Узагальнену схему поділу факторів впливу на формування податкового потенціалу регіону подано на рисунку 1.1.

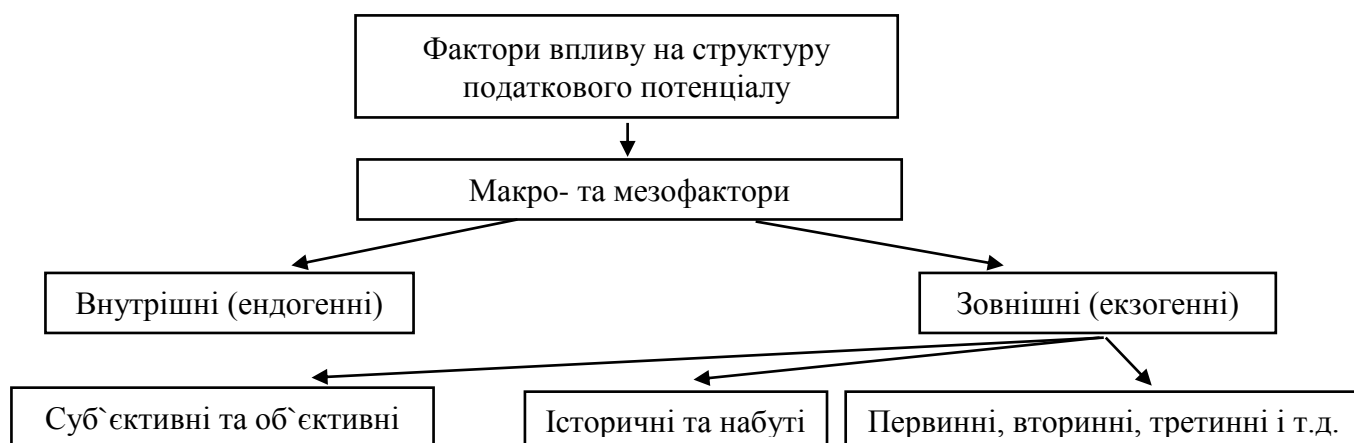

Рис. 1.1 Класифікація факторів впливу на структуру податкового потенціалу [22]

Формування та розвиток податкового потенціалу на регіональному рівні становлять зовнішні та внутрішні фактори (табл.1.2).

Таблиця 1.2

Фактори формування та розвитку податкового потенціалу регіону

Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
1	2
Державний законодавчий	Регіональні законодавчі
Елементи оподаткування	Збільшення ставок податків
Податкові ставки	Застосування податкових пільг
Податкові пільги	Зміна порядку та строків сплати податків
Географічні	Єдиний податок

Продовж. табл. 1.2

1	2
Природно-кліматичний	Застосування фінансових санкцій за порушення податкового законодавства
Природно-ресурсний	Соціально-економічні
Геополітичні	Ресурсно-сировинні або геоeкономічні
Інфляційний	Транспортно-інфраструктурні
Методичний	Виробничі
Нормативний	Трудові (демографічні)
Перерозподіл податкових платежів через нормативи зарахування податків на певний рівень бюджетної системи	Фінансові
	Інвестиційні
	Підприємницький
	Бюджетний (бюджетно-податковий)
	Інноваційні
	Експортний
	Екологічні
	Наявність тіньового сектора
	Фактори податкового адміністрування
	Управлінські
	Регіональна податкова політика
	Соціально-політичні
Людський фактор	

[23]

Конкретний регіон не може здійснювати значного впливу на зовнішні фактори, які у свою чергу мають сильний вплив на податкову базу регіону. До них відносять економічні, соціальні, екологічні та інші умови життєдіяльності населення в регіоні, які формуються під впливом процесів, явищ та обставин, що склалися та розвиваються у країні та світі.

Внутрішні фактори в достатній мірі підлягають впливу регіональної законодавчої та виконавчої влади. Такі фактори формуються безпосередньо в системі органів ДФС України, впливають на процеси планування податконадходжень як на макрорівні в країні, так і на мезорівні її організації – у регіоні.

Вони включають:

- запровадження сучасних інформаційних технологій, створення електронної інформаційної бази;
- наявність методологічних і методичних нормативних документів;
- забезпечення органів ДФС усіх рівнів кадровими, фінансовими, матеріально-технічними ресурсами;
- характер взаємовідносин із платниками податків.

Зазначені фактори впливають на ефективність справляння податків і їх необхідно враховувати при податковому плануванні в регіональному вимірі, як це і передбачає методика планування податкових надходжень ДФС України [21, с. 68].

Державні фактори – це податкове законодавство державного рівня, що включає нормативно-правові акти про податки та збори. Під впливом цих факторів податкова база регіону може звужуватися та розширюватися, а сам вплив може бути прямим та непрямим. Інфляційні фактори проявляються в загальному підвищенні рівня цін. Внутрішні законодавчі фактори – це законотворчий потенціал регіональної влади при виданні нормативних правових актів з питань оподаткування. Ресурсні фактори характеризують територію за сукупним природно-ресурсним потенціалом з погляду бюджетної достатності. Розширення використання ресурсної бази регіону дозволяє екстенсивно розширити його податкову базу без посилення податкового тягаря. Цей фактор значно впливає і на структуру податкової бази, оскільки зростає частка акцизів і ПДВ у сукупності податкових надходжень. Інфраструктурні фактори відображають транспортно-географічне положення регіону, його інфраструктурну забезпеченість (наприклад, наявність портів, туризм тощо) та ефективність обслуговування виробництва галузей економіки [20, с.360].

Статус податкової служби і фінансових органів, рівень організації податкової роботи в даному регіоні обумовлюють організаційні фактори. Якість роботи податкових інспекторів та ефективність їх діяльності залежать від їх чисельності в податкових органах, професіоналізму персоналу, технічної оснащеності. Ефективність роботи податкових органів не впливає на формальний розмір

податкової бази регіону, але якісна робота, високий статус податкової служби сприяють залученню коштів з тіньового сектора в легальну економіку. Інноваційні фактори формують рівень розвитку наукових та науково-дослідних робіт, їх фінансування та впровадження в регіоні досягнень науково-технічного прогресу. Ці фактори не дають швидкої віддачі у вигляді надходжень до бюджету, тому, їх фінансування при нестачі коштів припиняється, як правило, у першу чергу [20, с.361].

Крім наведеної вище класифікації факторів формування податкового потенціалу регіону можна запропонувати їх поділ на фактори статичного та динамічного характеру. До факторів, що мають статичний характер, перш за все, відносяться податкова політика в регіоні та якість податкового планування.

Податкова політика в регіоні являє собою сукупність економічних і правових заходів на рівні регіону із вдосконалення 363 податкової системи з метою забезпечення фінансових потреб регіону і держави в цілому, реалізації запланованих політичних, соціальних та економічних програм шляхом перерозподілу фінансових ресурсів і зміни напрямку фінансових потоків. Податкову політику поділяють на податкову тактику та податкову стратегію. Податкова стратегія визначає політику регіону у відношенні існуючої податкової системи в довгостроковому періоді. Податкова тактика передбачає вирішення завдань короткострокового періоду, як правило, меншого масштабу, але не в менш важливих питаннях, оскільки вони є умовою реалізації податкової стратегії.

Значним є вплив на формування податкового потенціалу регіону і факторів статичного характеру. До найбільш впливових з них слід відносити якість функціонування малого підприємництва, рівень тіньової економіки в країні та податкова культура населення регіону [20, с.363 – 364]. Повноцінний розвиток будь-якого регіону в значній мірі залежить від якості функціонування малого бізнесу. Адже малий бізнес чималу роль грає у вирішенні питань економічного та соціального характеру. Ця сфера підприємницької діяльності зосереджує в собі величезний податковий потенціал, значна частина якого, на жаль, не використовується в нашій країні.

Одним із основних факторів формування податкового потенціалу регіону є боротьба з тіньовою економікою. На сьогодні, статистичні дані про податковий потенціал українських регіонів не можуть бути достовірним, оскільки база оподаткування не містить у собі величезну частину вітчизняної економіки – її тіньовий сектор, що не підлягає оподатковуванню. В Україні тіньовий сектор слід розглядати тільки як перспективний для оподаткування із розвитком законодавства і посилення контролю за його дотриманням, розвитком ринку. Неефективні заходи щодо боротьби з тіньовою економікою є однією з найважливіших причин, що гальмують зростання економічного і податкового потенціалу. Крім того, такі заходи спричиняють побічний фактор формування податкового потенціалу регіону та одночасно наслідок значного розміру тіньового сектору економіки – низьку податкову культуру населення, значну несплату податків [20, с.364 – 365].

Виходячи із зазначеного вище, необхідно підкреслити, що на формування податкового потенціалу регіону здійснює вплив велике розмаїття факторів, що тісно пов'язані між собою [24]. Це, так звані податкових важелів, які відіграють значущу роль у покращенні соціально-економічних характеристик і властивостей регіонів, у тому числі збалансованості основних аспектів – економічного, соціального, екологічного розвитку, підвищення продуктивності праці та якості життя населення, збереження стану природного середовища та біологічного різноманіття на шляху побудови постіндустріального, інформаційного суспільства в Україні.

1.3. Методика оцінки податкового потенціалу регіону

У вітчизняній та зарубіжній практиці з метою оцінки податкового потенціалу регіону використовується значна кількість методик та практик.

Їх доцільно поділяти на дві основні групи: методи абсолютних і відносних величин (рис.1.2).

Рис. 1.2 Методи оцінки податкового потенціалу регіону

[Складено автором на основі джерел 1, 25, 8]

До методів абсолютних величин належать методи, що дозволяють розрахувати податковий потенціал в абсолютних показниках, що дозволяє отримати фактичні або прогнозовані на перспективу суми податкових надходжень.

До методів відносних величин належать методи, що передбачають розрахунок відношення податкових надходжень до іншого показника (зазвичай показника економічного зростання) [1, с. 140].

На думку Т. Д. Краснової та Т. А. Скоромцової для визначення податкового потенціалу регіонів можна використовувати або один з вищерозглянутих методів, або декілька у комплексі.

До методів абсолютних величин належать такі методи:

- Метод сукупних податкових ресурсів.

Метод, заснований на формуванні податкових доходів, передбачає включення в розрахунок показників, що характеризують його реалізацію.

Перевагами методу є отримання точніших результативних показників при оцінці податкового потенціалу порівняно із застосуванням ВВП або ВРП [25, с. 92].

– Метод на основі регресійного аналізу.

Метод передбачає визначення даних про сукупні джерела надходжень на рівні конкретної території, сприяє ефективній оцінці податкового потенціалу території при значно меншому обсязі необхідної фінансової і статистичної інформації. Недоліком є складність вибору економічних показників, що характеризують податковий потенціал.

– Фактичний метод.

Метод заснований на розрахунку податкового потенціалу з використанням даних офіційних форм податкової звітності. Перевагами методу є простота розрахунків і відносно невеликі обсяги необхідної інформації. Недоліком є те, що фактичні надходження не відображають податкового потенціалу території.

– Метод репрезентативної податкової системи.

Суть методу полягає у визначенні дохідних можливостей, які можуть бути акумульовані у бюджет за умови середнього рівня податкових зусиль і однакового складу податків і ставок оподаткування [1, с. 141].

Переваги:

- підвищується зацікавленість в зменшенні податкових недоїмок в регіонах;
- підвищується зацікавленість використання податкової бази.

Недоліки:

Використання даної методики в Україні обмежено внаслідок відсутності достатньої статистичної інформації по податкових базах. Розширений метод репрезентативної системи податків для оцінки податкового потенціалу використовує метод регресійного аналізу на основі даних про фактичні значення бази оподаткування. Тому зі зростанням похибок в характеристиках бази оподаткування збільшується різниця між оцінками податкового потенціалу реальних і фактичних реальними податковими надходженнями, тобто результати, що

отримуються за допомогою розширеного методу репрезентативної податкової системи, не можна розглядати як точну оцінку податкового потенціалу [8, с. 188].

До методів відносних величин належать такі методи:

– На основі середньодушового доходу населення.

Особливістю методу є розрахунок податкового потенціалу на основі визначення середньодушового доходу населення конкретної адміністративно-територіальної одиниці й порівняння їх із середньодушовими доходами населення у країні. Основною перевагою методу є простота та доступність даних про середньодушові доходи, а недоліком – те, що показник не враховує доходи нерезидентів, не сприяє визначенню можливостей території з акумулювання фіскальних ресурсів за визначений проміжок часу.

– На основі макроекономічних показників.

Метод на основі макроекономічних показників (ВВП, ВРП або ВВП муніципалітету) передбачає визначення величини податкового потенціалу як похідної від одного із зазначених показників [1, с. 140].

Перевагою цього методу є те, що сумарна абсолютна помилка прогнозу дорівнює нулю, тобто суми оцінок по регіонах дорівнюють фактичним податковим надходженням. Це зручно для бюджетного планування, але якість оцінки (стандартна помилка) податкового потенціалу буде різною по регіонах. Для великих (в економічному сенсі) регіонів оцінка буде точніша, ніж для малих.

Недоліком такої оцінки податкового потенціалу є те, що на оцінку моделі дуже впливає величина доходу, внаслідок чого маємо значний довірчий інтервал для величини нарахованих податків [8, с. 188].

– На основі індексу податкостроможності.

Метод використовується в Україні. Сам індекс становить коефіцієнт, що визначає рівень податкостроможності адміністративно-територіальної одиниці порівняно з аналогічним середнім показником по Україні з розрахунку на одного мешканця.

Недоліком методу є його застосування суто для визначення обсягів міжбюджетних трансфертів, неповне відображення рівня податкового потенціалу території [1, с. 140].

– На основі індексу податкового потенціалу.

Індекс податкового потенціалу регіону розраховують наступним чином: сумарна величина до доданої вартості галузей економіки на душу населення, віднесена до аналогічного показника в цілому по країні, помножується на поправний коефіцієнт на галузеву структуру економіки певної області [8, с. 188].

До переваг методу належить те, що позиція муніципалітету співвідноситься не тільки з кількістю мешканців, але й із різними ставками, які впливають на надходження податкових ресурсів, а до недоліків – ускладнення процесу збору інформації та розрахунку з урахуванням кожного додаткового податку в муніципалітеті, тобто складнішою процедурою оцінки в муніципалітеті зі збільшенням кількості податків [1, с. 140].

– Методика оцінки індексів податкового потенціалу регіону із застосуванням таксономічного аналізу.

Інтегральна оцінка податкового потенціалу і комплексної оцінки по його компонентах здійснюється шляхом комплексного застосування двох підходів:

– оцінка податкового потенціалу за допомогою інтегрального показника, а його компонент – за допомогою комплексних показників, побудованих на базі таксономічного методу;

– групування регіонів, однорідних за окремими показниками податкового потенціалу, на основі інтегрального методу кластерного аналізу k-середніх.

Для визначення інтегральної оцінки податкового потенціалу пропонується застосувати таксономічний показник рівня розвитку, що є синтетичною величиною («рівнодійною» усіх ознак, що характеризують одиниці досліджуваної сукупності). На думку Т. Д. Краснової та Т. А. Скоромцової для визначення податкового потенціалу регіонів можна використовувати або один з вищерозглянутих методів, або декілька у комплексі [8, с. 189].

Отже, оцінка податкового потенціалу регіону має стимулювати місцеві органи влади до розвитку власного фінансового потенціалу, забезпеченню ефективного розвитку на основі підвищення податкових надходжень та використанню заходів щодо збільшення податкової бази регіону.

1.4. Податкова складова формування доходів місцевих бюджетів

Бюджет як план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення виконання функцій і завдань, які покладаються на органи державної влади та місцевого самоврядування, містить у своєму складі доходи і видатки. Причому доходам місцевих бюджетів відводиться особлива роль, адже за їх рахунок фінансуються програми і заходи у галузях освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення тощо. Основним джерелом що забезпечує мобілізацію доходів місцевих бюджетів є податкові надходження, які в свою чергу включають загальнодержавні та місцеві податки і збори [26].

В ринкових умовах господарювання податкові надходження до державного та місцевих бюджетів є необхідною умовою виконання органами влади своїх функцій та основною структуроутворюючою компонентою дохідної частини бюджетів. Їх перелік затверджується за бюджетами різних рівнів положеннями Бюджетного кодексу. Проте нині переважна більшість місцевих бюджетів в Україні мають вкрай низький рівень власних та закріплених джерел доходів, податкові надходження не забезпечують органи місцевого самоврядування достатніми й стабільними фінансовими ресурсами, чим породжують фіскальний дисбаланс у регіонах.

Найпоширенішою класифікацією доходів місцевих бюджетів є їх поділ на податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом й трансферти (рис. 1.3). Податкові надходження – це встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі), а також

місцеві податки та збори (обов'язкові платежі). Зокрема, до загальнодержавних податкових платежів, які формують дохідну частину місцевих бюджетів, належать податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток підприємств, податок на додану вартість, акцизний податок, екологічний податок, рентна плата тощо. Вони домінують у системі доходів державного бюджету, що обумовлено сутністю податків як фіскальних інструментів держави.

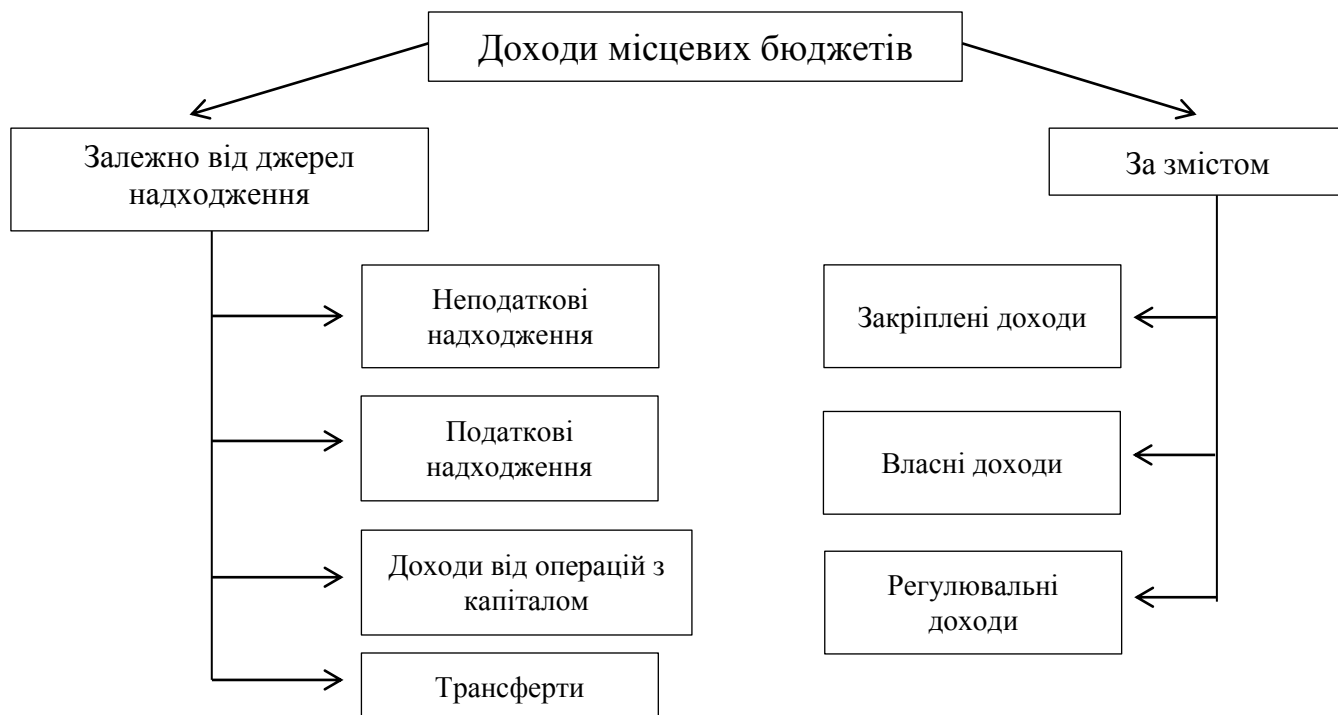

Рис. 1.3 Класифікація дохідної частини місцевих бюджетів [26]

Власні доходи - це доходи, що формуються на території, підвідомчій відповідному місцевому органу влади згідно з його рішеннями.

До власних доходів належать:

- місцеві податки і збори, платежі, що встановлюються місцевими органами влади;
- доходи комунальних підприємств;
- доходи від майна, що належить місцевій владі, та ін.

Частка власних доходів місцевих бюджетів в Україні є вкрай незначною, і, таким чином, принцип самостійності цих бюджетів залишається поки що декларованим.

Закріплені доходи - це доходи, які закріплюються за певним бюджетом.

Закріплені доходи також є основою самостійності місцевих бюджетів. За місцевими бюджетами в основному закріплюються:

- місцеві податки і збори;
- прибутковий податок із громадян;
- податок на прибуток підприємств;
- плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності;
- плата за землю;
- податок із власників транспортних засобів, та інших самохідних машин і механізмів;
- податок на промисел;
- надходження коштів від приватизації підприємств комунальної власності;
- інші доходи, що зараховуються до місцевих бюджетів у розмірах, визначених законодавством;
- надходження збору за забруднення навколишнього природного середовища в частині, яка належить місцевим бюджетам;
- надходження відрахувань і збору на будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання автомобільних доріг, доріг загального користування в частині, яка належить місцевим бюджетам [26].

Даний перелік може щорічно змінюватися. Основну частку доходів місцевих бюджетів поки що становлять так звані регульовані доходи. Ця частка сягає 75-85%.

Регульовані доходи - це доходи, що розподіляються між різними рівнями бюджетної системи. Уточнення переліку регульованих доходів місцевих бюджетів здійснюється в процесі ухвалення щорічних законів про Державний бюджет України.

До основних регульованих доходів належать:

- податок на додану вартість;

- податок на прибуток підприємств (за винятком тих, що перебувають у комунальній власності);
- акцизний збір;
- прибутковий податок із громадян;
- плата за землю.

Регульовані доходи зараховуються до місцевих бюджетів за індивідуальними ставками та єдиними нормативами відрахувань.

Для будь-якої держави з ринковою економікою податки є своєрідним важелем регулювання та попередження негативних тенденцій в економіці. Податки є своєрідним механізмом, що забезпечує взаємозв'язок між загальнодержавними інтересами та інтересами окремих суб'єктів господарювання. Саме податки визначають характер взаємовідносин між підприємцями та підприємствами усіх форм власності з державним та місцевим бюджетами, з банківськими установами, державними органами виконавчої влади тощо.

І.В. Барановська пояснює сутність податкових надходжень як обов'язкових платежів юридичних і фізичних осіб, які відраховуються до бюджету з метою забезпечення загальнодержавних централізованих фондів грошовими коштами. Характеризує оподаткування як історично найдавнішу форму фінансових відносин між державою і членами суспільства.

В.М. Суторміна називає оподаткування методом акумуляції державою внутрішніх джерел формування доходів. В.І. Островецький ключове призначення податкових надходжень вбачає у забезпеченні країни фінансовими ресурсами з метою фінансування державних видатків.

Ю.І. Бойко визначає податкові надходження до бюджету як злагоджену взаємодію усіх елементів системи, функціонування яких характеризує стан, розвиток податкової системи загалом, зміну в динаміці під впливом зовнішніх факторів. Самі ж надходження податкових платежів формують фінансові ресурси держави, що уможливорює виконання притаманних їй функцій [26].

Важливою умовою забезпечення зростання податкових надходжень до бюджетів є розширення та підвищення ефективності виробництва. Саме у сфері виробництва створюється нова вартість – національний дохід – джерело фонду заробітної плати, інших видів доходів фізичних осіб, прибутку підприємств, з яких сплачуються податки у бюджет.

Процес формування податкових надходжень до бюджету має важливе значення для перерозподілу ВВП та функціонування держави як інституту і тому є належно організований та детально регламентується бюджетним, податковим, цивільно-процесуальним, кримінальним та іншими законодавствами. Нормами чинного Податкового кодексу України встановлено, що податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку.

Чинні підходи до політики оподаткування не забезпечують адекватного здійснення фіскальної, регуляторної, розподільчої, стимулюючої та контрольної функцій податків. Бюджети регулярно відчують дефіцит коштів. Податкові надходження до скарбниць не відзначаються стабільністю. У суспільстві спостерігається дуже великий рівень диференціації за доходами населення. Податки не стимулюють розвитку економіки, а радше заганяють її в тінь [26].

Практика фінансового забезпечення місцевого самоврядування свідчить про високу залежність місцевих бюджетів від податкового механізму формування доходів. Збільшення обсягів надходжень від податку на доходи фізичних осіб зумовлюється легалізацією виплати заробітної плати, позитивними тенденціями зростання доходів низькооплачуваних верств населення через підвищення мінімальних соціальних гарантій та зростанням заробітної плати загалом.

Другим за обсягом джерелом надходжень доходів до місцевих бюджетів традиційно є плата за землю. На збільшення надходжень від плати за землю вплинуло введення обмежень щодо надання пільг для певних категорій платників та збільшення ставки земельного податку на окремі земельні ділянки у 2008 р., а також підвищення ставок орендної плати. У 2013 р. продовжилася тенденція до збільшення частки орендної плати за земельні ділянки з одночасним зменшенням земельного податку.

Це пояснюється тим, що ставки орендної плати не переглядаються у бік збільшення, водночас ставки земельного податку є фіксованими. А отже, за такої схеми оподаткування землі можна прогнозувати подальше нарощування обсягів надходжень орендної плати на фоні значно більш повільного збільшення власне земельного податку з одночасною відсутністю помітних темпів приросту надходжень із цього джерела.

На поточний момент у системі місцевого оподаткування присутні певні недоліки: фіскальна роль місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів є незначною; у місцевих органів влади не має законодавчих підстав щодо запровадження на своїй території власних податків і зборів; місцеві органи влади все ще незацікавлені в залученні додаткових фінансових ресурсів від справляння місцевих податків і зборів (хоча останні законодавчі зміни повинні спонукати до залучення цих ресурсів).

Розглядаючи податки на доходи та прибуток, необхідно звернути увагу на їх вплив на фінансове забезпечення органів місцевого самоврядування з іншої сторони. Мова йде про встановлення нової системи вирівнювання за закріпленими загальнодержавними податками (податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб) – залежно від рівня надходжень на одного жителя. Решта платежів вирівнюванню не підлягають і залишаються в повному розпорядженні місцевих бюджетів. Це сприятиме забезпеченню місцевих бюджетів достатніми ресурсами та стимулюватиме місцеву владу до залучення додаткових надходжень [26].

У перспективі основним джерелом наповнення місцевих бюджетів повинен стати податок на нерухомість. Його базу розширюють за рахунок залучення в оподаткування комерційного майна. Проте порядок його нарахування та справляння не відповідає практиці розвинутих країн світу, де розмір податку залежить від вартості об'єкта нерухомості, а не від житлової площі, як визначено чинним законодавством України. Тому необхідно внести відповідні поправки до Податкового кодексу. Крім того, викликає сумніви можливість значних надходжень

для місцевих потреб від запровадження податку на нерухомість для сільської місцевості.

Оскільки, в умовах економічної кризи та стрімкого зубожіння селян такі ініціативи заздалегідь приречені на провал. Крім того, органи місцевого самоврядування повинні мати право самостійно запроваджувати на своїй території власні місцеві податки та збори, враховуючи специфіку території та наявні там потенційні об'єкти оподаткування.

Погоджуємося з науковцем А.М. Науменко, який вважає, що для зменшення податкового навантаження, зменшення соціальної напруги та встановлення справедливого рівня оподаткування буде доцільно, зокрема для приватних будинків, виключити з переліку споруди сільськогосподарського призначення; надати пільгу щодо податку на майно чи звільнити від оподаткування на термін понад 2 роки регіональні малі та середні підприємства, що працюють у важливих для регіону галузях та сферах та отримують незначні доходи [26].

Шляхами зростання податкових надходжень є збільшення обсягів виробництва, підвищенням рівня прибутковості підприємств, також важливе значення має дотримання платниками податків податкової дисципліни, під якою розуміємо своєчасне внесення фізичними і юридичними особами встановлених законом обов'язкових платежів і зборів до державного бюджету країни. Дотримання податкової дисципліни платниками податків в умовах, коли майже половина доходів господарюючих суб'єктів, працюючого населення ховається в тіні, має велике значення [26].

Отже, посилення ролі податкових надходжень можливе за таких умов:

- формування податкової культури населення, у тому числі платників податків;
- інформування платників податків щодо податкового законодавства;
- роз'яснення щодо порядку застосування податкового законодавства та організація навчання платників податків;
- підвищення ролі органів місцевого самоврядування та податкової служби в легалізації доходів підприємців;

- удосконалення практики справляння податку на нерухомість, який є потенційним джерелом диверсифікації доходів місцевих бюджетів в Україні;

- збільшення впливу органів місцевого самоврядування на наповнення місцевих бюджетів шляхом розширення їхніх прав стосовно місцевого оподаткування;

- розвиток інституту місцевих податків і зборів, який відобразатиме спрямування політики органів місцевого самоврядування в галузі зайнятості, соціального захисту населення, охорони навколишнього природного середовища.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Аналіз доходів та видатків місцевих бюджетів Запорізької області

До загального фонду місцевих бюджетів області у 2015 році надійшло 5028,8 млн. грн., що на 623,4 млн. грн., або на 14,2 % більше затвердженого місцевими радами обсягу доходів на рік. Затверджені місцевими радами зведені показники по доходам виконані всіма містами і районами області. Із 320 бюджетів не виконані 3, з них 2 сільських бюджета. В 2014 році було не виконано 76 бюджетів, з них 62 сільських та селищних бюджетів (див.табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Аналіз виконання місцевих бюджетів Запорізької області за 2015 рік, млн.грн

Найменування	Разом по області	у т.ч. обласний бюджет
Затверджено місцевими радами на 2015 рік	4405,4	886,4
Надійшло доходів місцевих бюджетів у 2015 році	5028,8	1051,0
Виконання затверджених бюджетів на 2015 рік, %	114,2	118,6
Відхилення фактичних надходжень від затверджених бюджетів на 2015 рік	623,4	164,6
Відхилення фактичних надходжень за 2015 рік від фактичних надходжень за 2014 рік, %	29,6	11,9
Відхилення фактичних надходжень за 2015 рік від фактичних надходжень за 2014 рік	1147,5	111,9

[27]

Обласний бюджет за 2015 рік виконаний по доходах загального фонду в обсязі 5 354,3 млн. грн. або 102,7 % до плану, з них за рахунок надходжень закріплених за обласним бюджетом - 1 051 млн. грн., субвенцій отриманих з державного бюджету - 4 259,9 млн. грн. та стабілізаційної дотації – 43,4 млн. грн.. Протягом 2015 року до загального фонду обласного бюджету надійшло 1051 млн. грн., що становить 118,6 відсотка затвердженого на рік бюджету, надходження

збільшилися у порівнянні з 2014 роком на 111,9 млн. грн., або на 11,9 відсотка. Динаміка надходження доходів до обласного бюджету наведена в рис. 2.1.

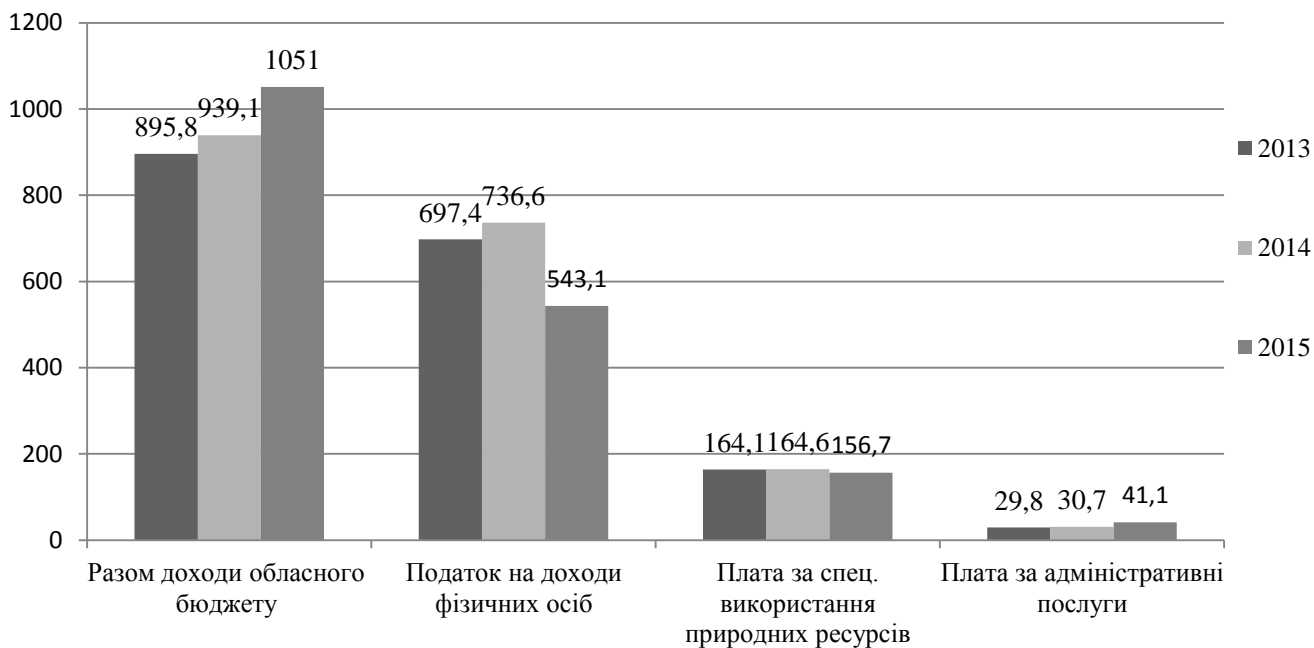

Рис. 2.1 Динаміка надходження доходів обласного бюджету у 2013 – 2015 роках, млн.грн. [27]

У загальному обсязі видатків обласного бюджету, без урахування цільових субвенцій, отриманих з державного бюджету та перерахованих територіям області, видатки на освіту склали 843,1 млн. грн. (37,5 % загального обсягу видатків), охорону здоров'я – 951,6 млн. грн. (42,3 %), соціальний захист та соціальне забезпечення – 218,8 млн. грн. (9,7 %), культуру і мистецтво – 73,4 млн. грн. (3,3 %), фізичну культуру і спорт – 29,4 млн. грн. (1,3 %), органи місцевого самоврядування – 17,1 млн. грн. (0,8 %), організацію та регулювання діяльності ветеринарних лікарень та ветеринарних лабораторій, програми в галузі сільського господарства, лісового господарства, рибальства та мисливства – 33,5 млн. грн. (1,5 %), на проведення робіт, пов'язаних із будівництвом, реконструкцією, ремонтом та утриманням автомобільних доріг – 3,7 млн. грн. (0,2 %), трансферти територіям (інша субвенція) – 6,8 млн. грн. (0,3 %), видатки на інші галузі бюджетної сфери – 72,1 млн. грн. (3,1 %).

Передача коштів із загального фонду обласного бюджету до бюджету розвитку (спеціального фонду) здійснена у сумі 201,3 млн. грн., що на 176,9 млн. грн. або у 8,3 рази більше ніж у 2014 року.

Структуру видатків загального фонду обласного бюджету за галузевою ознакою наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Структура та динаміка видатків загального фонду обласного бюджету за галузевою ознакою, млн.грн.

Найменування	Рік			% росту 2014 р. до 2013 р.	% росту 2015 р. до 2014 р.
	2013	2014	2015		
Разом видатків (без урахування цільових субвенцій, отриманих з держ. бюджету та перерахованих територіям області), з них:	1 831,8	1 876,9	2 249,5	2,5	19,9
Органи місцевого самоврядування	11,4	12,4	17,1	8,8	37,9
Освіта	642,4	660,2	843,	2,8	27,7
Охорона здоров'я	722	830,7	951,6	15,1	14,6
Соціальний захист та соціальне забезпечення	181,4	178,7	218,8	-1,5	22,4
Культура і мистецтво	62	64,5	73,4	4,0	13,8
Фізична культура і спорт	21,7	23,7	29,4	9,2	24,1
Організація та регулювання діяльності ветеринарних лікарень та ветеринарних лабораторій	-	-	32,8	-	-
Трансферти територіям (інша субвенція)	1,5	8,1	6,8	в 5,4 рази	-16,0

[27]

Із загального обсягу видатків обласного бюджету, без урахування цільових субвенцій, отриманих з державного бюджету та перерахованих територіям області, на захищені статті спрямовано 1 956,5 млн. грн., що на 6 332,5 млн. грн. або на 20,5 % більше ніж у 2014 році. У загальному обсязі видатків, без урахування цільових субвенцій, отриманих з державного бюджету та перерахованих територіям області, питома вага видатків на оплату праці з нарахуваннями становить 58,7 %, на

розрахунки за спожиті бюджетними установами енергоносії – 8,6 %, соціальне забезпечення – 5,8 %, медикаменти та перев'язувальні матеріали – 5,6 %, харчування – 5,4 %, поточні трансферти – 6,2 %, інші видатки – 9,7 % (див. рис. 2.2).

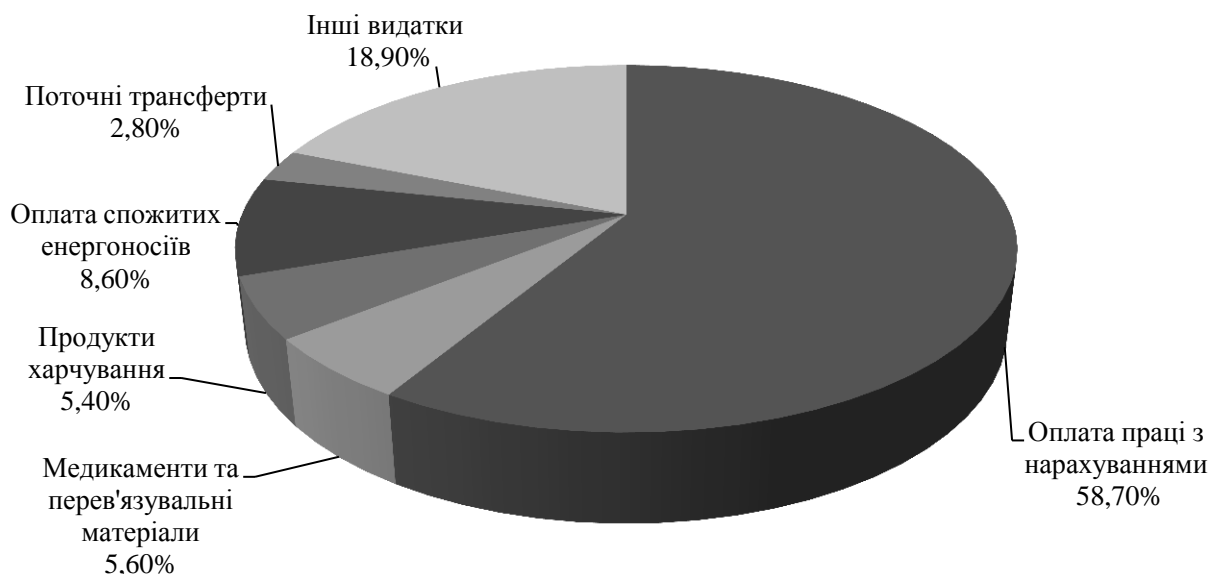

Рис. 2.2 Структура видатків загального фонду обласного бюджету у 2015 році за економічною ознакою

Структуру та динаміку видатків загального фонду обласного бюджету за економічною ознакою за період 2013 – 2015 роки в грошовому вираженні подано в таблиці 2.3 [27].

Таблиця 2.3.

Структура та динаміка видатків загального фонду обласного бюджету за економічною ознакою, млн.грн.

Найменування	Рік			% росту 2014 р. до 2013 р.	% росту 2015 р. до 2014 р.
	2013	2014	2015		
1	2	3	4	5	6
Оплата праці з нарахуваннями	1 055,2	1 173	1 319,7	11,2	12,5
Медикаменти та перев'язувальні матеріали	97,9	89,4	126,4	-8,7	41,4
Продукти харчування	100,3	96,9	122,5	-3,4	26,4
Оплата спожитих енергоносіїв	126,3	127,3	193,5	0,8	52,0
Поточні трансферти (підприємствам, установам)	243,9	159,4	63,0	-34,6	-60,5

Продовж. табл. 2.3

1	2	3	4	5	6
Інші видатки	208,2	230,9	424,4	10,9	83,8
Разом видатків (без урахування цільових субвенцій, отриманих з держ. бюджету та перерахованих територіям області)	1 831,8	1 876,	2 249,5	2,5	19,9

[27]

За даними таблиці 2.3 можна зробити висновок про те, що у структурі видатків загального фонду бюджету Запорізької області за економічною ознакою, найбільша частка припадає на оплату праці, так у 2013 році значення цього показника дорівнювало 1 055, 2 млн. грн., тоді як станом на 2015 рік зросло приблизно на 23,7% , тоді як сума поточних трансфертів зменшилася приблизно на 95, 1 %.

Якщо ж говорити про загальну суму видатків бюджету за економічною ознакою, то її значення в 2015 році зросло в порівнянні з 2014 роком на 19,9 % і становило 2 249,5 млн.грн.

Видатки спеціального фонду обласного бюджету за 2015 рік склали 507 млн. грн. або 104,9 % до плану, з них за рахунок передачі коштів із загального фонду до бюджету розвитку (спеціального фонду) – 201,3 млн. грн. 8 Видатки спеціального фонду обласного бюджету за 2015 рік, без урахування цільових субвенцій отриманих з державного бюджету та перерахованих територіям області, склали 478,9 млн. грн. або 105,2 % до плану, з них на проведення робіт, пов'язаних із будівництвом, реконструкцією, ремонтом та утриманням автомобільних доріг – 3,1 млн. грн., або 38,3 % до плану, охорону та раціональне використання природних ресурсів та утилізацію відходів – 25,7 млн. грн., або 71,1 % до плану, капітальні видатки по галузі „Будівництво” – 47,6 млн. грн., або 66,9 % до плану [27].

Протягом 2016 року до обласного бюджету надійшло 1 974,8 млн.грн. доходів (133,5 % від плану), у т.ч. до спеціального фонду – 428,9 млн.грн. (у 2,1 рази більше запланованих показників). До загального фонду обласного бюджету

надійшло 1 545,9 млн. грн. (121,5 % до плану). У 2016 році з державного бюджету отримано 5 120,4 млн. грн. дотацій та цільових субвенцій (99,9 % до плану), що на 769,5 млн. грн. (на 17,7 %) більше у порівнянні з 2015 роком. Виконання бюджету запорізької області подано на рис. 2.3.

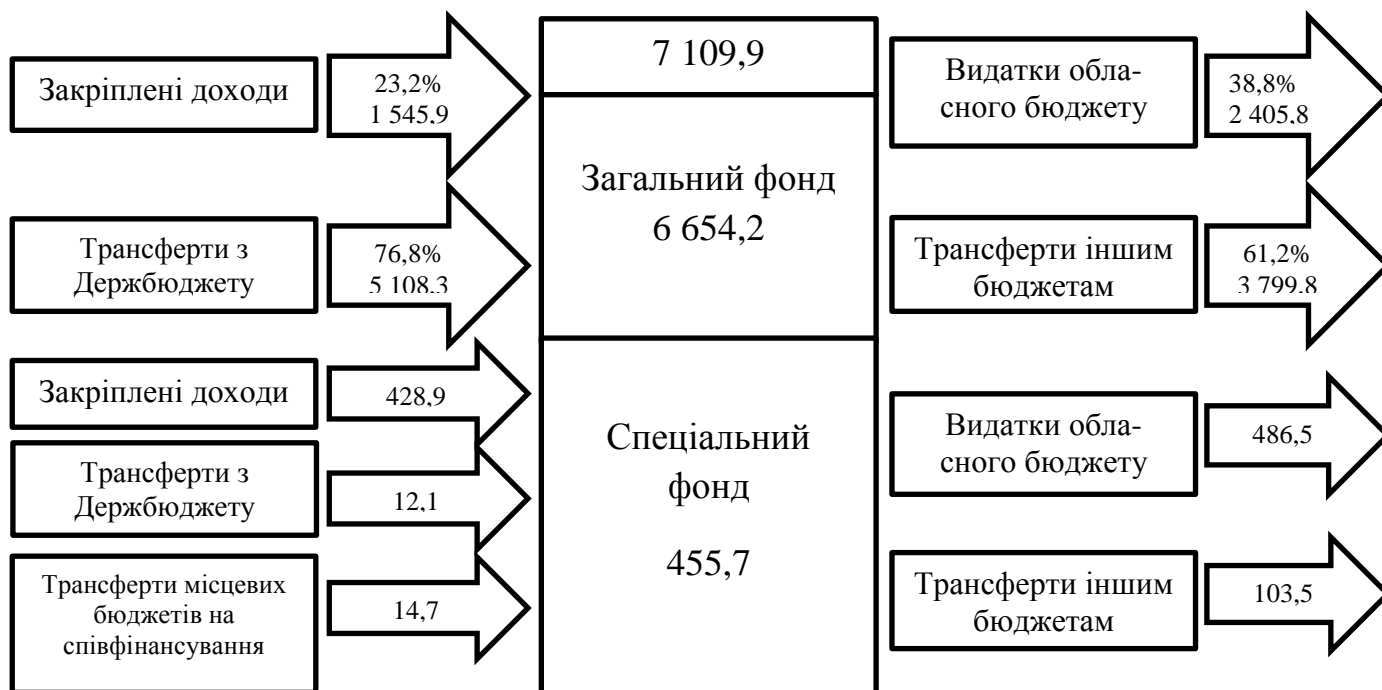

Рис. 2.3 Виконання бюджету Запорізької області за 2016 рік [27]

Крім того, отримана «інша субвенція» з місцевих бюджетів області в обсязі 14 млн. грн. (52,6 % до плану) на співфінансування інвестиційних проектів та придбання шкільних автобусів для перевезення дітей, що проживають у сільській місцевості. Також на придбання шкільних автобусів отримана з місцевих бюджетів області субвенція за рахунок залишку коштів освітньої субвенції з державного бюджету, що утворився на початок 2016 року в сумі 666 тис. грн. (86,5 % до плану).

Завдяки перевиконанню доходної частини було проведено три уточнення загального фонду обласного бюджету на 192,4 млн. грн. Спрямовано вільний залишок коштів загального фонду обласного бюджету, що склався на 01.01.2016 в обсязі 236,3 млн. грн. Залишки освітньої, медичної субвенцій та субвенції на підготовку робітничих кадрів - в обсязі 86,3 млн. грн. Залишки коштів бюджету розвитку спеціального фонду - в обсязі 3,6 млн. грн., коштів екологічного фонду – 12,2 млн. грн. Обсяг здійснених видатків обласного бюджету становить 6 795,6 млн.

грн. (97,5% до плану), що на 25,8% більше у порівнянні з 2015 роком, з них трансферти з державного бюджету спрямовані територіям – 3 768 млн. грн. (55,4%) , з яких:

- видатки загального фонду - 6 205,6 млн. грн. (98 % до плану), що на 26,8% більше у порівнянні з 2015 роком, з них ;

- спеціального фонду – 590 млн. грн. (91,8 % до плану), що на 16,4% більше у порівнянні з 2015 роком.

Надходження загального фонду збільшилися у порівнянні з 2015 роком на 494,9 млн. грн., або на 47,1 % [27].

Основні джерела надходження до загального фонд обласного бюджету за 2016 рік у відсотковому співвідношенні подано на рис. 2.4.

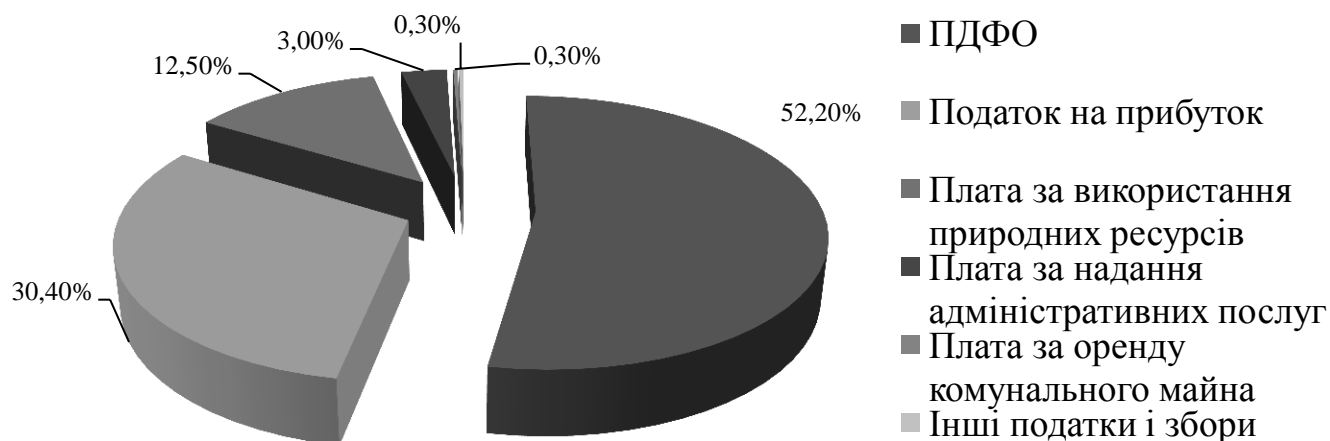

Рис. 2.4 Основні джерела надходження доходів до загального фонду обласного бюджету за 2016 рік

Значення надходжень наведених вище у грошовому виразі:

- податок на доходи фізичних осіб – 812,1 млн. грн.;
- податок на прибуток – 469,4 млн. грн.;
- плата за використання природних ресурсів – 193,3 млн. грн.;
- плата за надання адміністративних послуг – 45,0 млн. грн.;
- плата за оренду комунального майна – 4,9 млн. грн.;
- інші податки і збори – 5,6 млн. грн.

На виконання плану та збільшення надходжень податку на доходи фізичних осіб вплинули зміни у законодавстві в частині збільшення ставок з 15% до 18% бази оподаткування податком у зв'язку із скасуванням єдиного соціального внеску, що утримувався із заробітної плати працівників, зростання фонду оплати праці та середньомісячної заробітної плати штатних працівників.

Так, за підсумками 2016 року фонд оплати праці в цілому по області склав 22 674,8 млн.грн. і збільшився у порівнянні з 2015 роком на 17,1%. Середньомісячна заробітна плата зросла на 21 % і склала 5 080 грн. У порівнянні з 2015 роком надходження податку на прибуток зросли на 254,4 млн. грн., або у 2,2 рази внаслідок сплати ПАТ "Мотор-Січ" податку від декларування разових операцій (див. рис. 2.5).

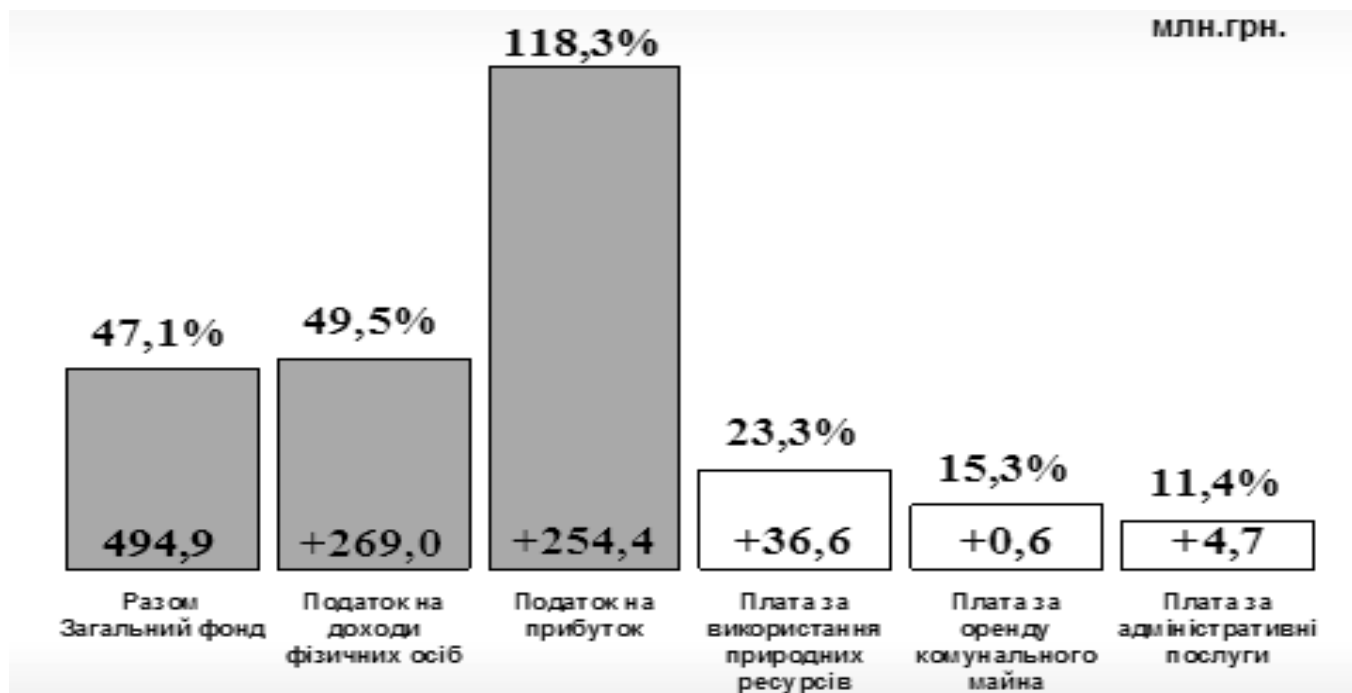

Рис. 2.5 Приріст надходження доходів до загального фонду обласного бюджету за 2016 рік в порівнянні з 2015 роком [27]

Зміни у динаміці та структурі надходжень до обласного бюджету зумовлені змінами у законодавстві, пов'язаними з фінансовою децентралізацією.

У 2016 році у загальному обсязі видатків обласного бюджету на соціально-культурну сферу – 2 263,8 млн. грн., видатки на освіту склали 649,4 млн. грн. (28,7 %), охорону здоров'я – 1 216,5 млн. грн. (53,7 %), соціальний захист та

соціальне забезпечення – 210,4 млн. грн. (9,3 %), культуру і мистецтво – 113 млн. грн. (5 %), молодь та фізичну культуру і спорт – 53 млн. грн. (2,4 %), органи місцевого самоврядування – 21,5 млн. грн. (0,9 %) (див. рис. 2.6)

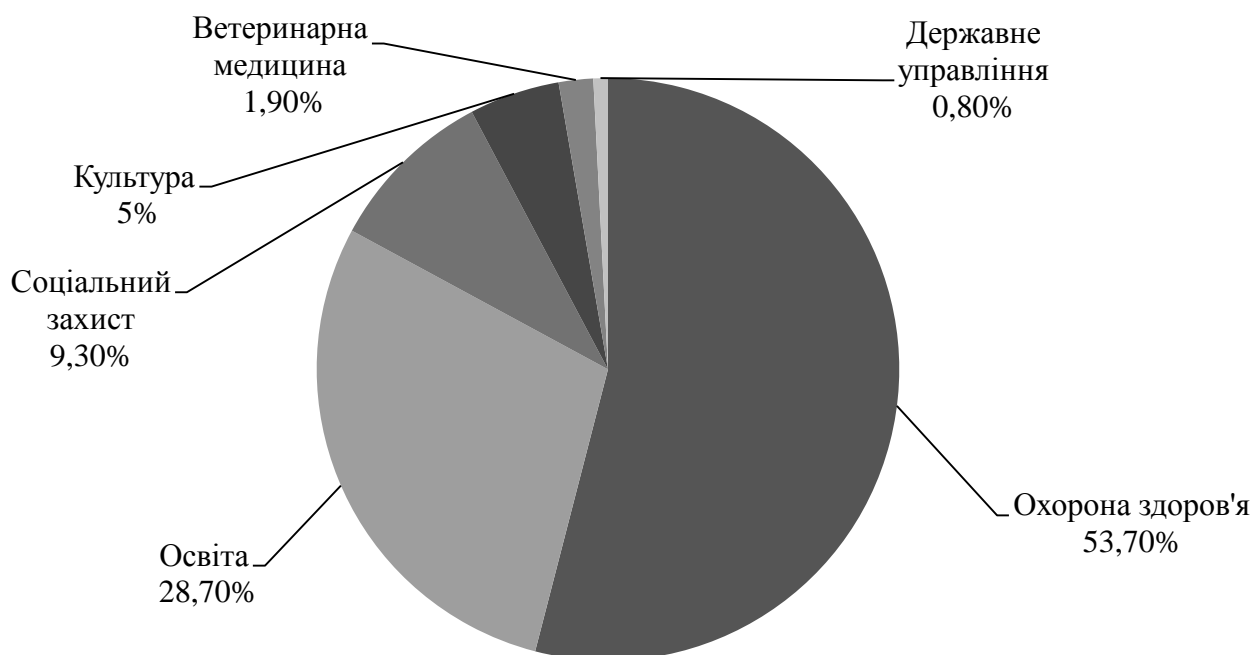

Рис. 2.6 Структура видатків загального фонду обласного бюджету на соціально-культурну сферу за галузевою ознакою за 2016 рік [27]

З резервного фонду обласного бюджету використано 1,1 млн. грн. на виконання першочергових заходів щодо запобігання та протидії масовим пожежам лісів на території Запорізької області у літній період.

Загалом доходи бюджету це частинка централізованих ресурсів, що використовуються з метою виконання відповідних функцій держави. Видатки бюджету це кошти, спрямовані на здійснення програм, передбачених відповідним бюджетом, за виключенням коштів на погашення основної суми боргу та повернення надмірно сплачених до бюджету сум.

Система видатків бюджету має забезпечувати надійне функціонування області та сприяти економічному зростанню, що досягається шляхом раціональної структуризації видатків.

2.2. Динаміка та структура податкових надходжень Запорізької області

У 2014 році за рахунок вжитих заходів до зведеного бюджету зібрано податків та зборів, які контролюються територіальними органами області, на загальну суму 5045 млн.грн. Фактичний збір до державного бюджету склав 1776,6 млн.грн., що на 227,3 млн.грн. або на 14,7 відс. більше рівня надходжень 2013 року. Вагомим є внесок у місцеві бюджети області – 3268,4 млн.грн., що більше минулорічного рівня надходжень на 186,3 млн.грн., темп росту надходжень становить 6,0 відсотків.

До загального фонду державного бюджету надійшло податків та платежів на загальну суму 1725,1 млн.грн., що на 267,6 млн.грн. або на 18,4 % більше аналогічного показника 2013 року.

Протягом 2014 року до місцевих бюджетів надійшло 2 204,9 млн.грн. податку на доходи фізичних осіб, що на 136,2 млн.грн. (або на 6,6 відс.) більше, ніж у 2013 році.

Взагалі за 2014 рік по підприємствах Запорізької області нарахування авансових внесків податку на прибуток склали 285,8 млн.грн [28, с. 1-4].

У 2014 році до місцевих бюджетів надійшло:

- плати за землю з юридичних осіб 417,3 млн.грн.;
- плати за землю з фізичних осіб 80,9 млн.грн.;
- збору за спеціальне використання води 77,8 млн.грн.;
- збору за користування надрами 73,0 млн.грн.;
- екологічному податку 55,5 млн.грн.;
- фіксованого сільськогосподарського податку 7,4 млн.грн.;
- місцевих податків і зборів 1,5 млн.грн.;
- плати за використання інших природних ресурсів 0,9 млн.грн.; до 2013 року забезпечено збільшення надходжень на 0,1 млн.грн. або 12,5 відс.;
- збору за спеціальне використання лісових ресурсів 71,43 тис.грн.

У 2015 році за рахунок вжитих заходів до зведеного бюджету зібрано податків та зборів, які контролюються територіальними органами області, на загальну суму 6800,9 млн.грн. Фактичний збір до державного бюджету склав 2948,7 млн.грн., що на 946,1 млн.грн. більше рівня надходжень 2014 року. Вагомим є внесок у місцеві бюджети області – 3852,2 млн.грн., що більше рівня надходжень 2014 року на 1091,5 млн.грн.

До загального фонду державного бюджету надійшло податків та платежів на загальну суму 2946,7 млн.грн., що на 944,2 млн.грн. більше аналогічного показника 2014 року.

В структурі надходжень загального фонду державного бюджету забезпечено приріст надходжень по основних джерелах дохідної частини загального фонду державного бюджету:

- по податку та збору на доходи фізичних осіб – на 384,6 млн. грн.;
- по податку на прибуток підприємств – на 176,6 млн.грн.;
- по податку на додану вартість – на 316,4 млн.грн.;
- по рентній платі за користування надрами – на 61,1 млн.грн [29, с. 1-3].

У 2015 році до місцевих бюджетів надійшло:

- плати за землю з юридичних осіб 507,5 млн.грн.;
- плати за землю з фізичних осіб 103,2 млн.грн.;
- рентної плати за спеціальне використання води 80,3 млн.грн.;
- рентної плати за користування надрами 54,6 млн.грн.;
- екологічного податку 77,0 млн.грн.;
- єдиного податку платників 4 групи 127,0 млн.грн.;
- місцевих податків і зборів 1,6 млн.грн.;
- плати за використання інших природних ресурсів 0,8 млн.грн.;
- рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів 105,7 тис.грн.

За результатами організації та координації роботи територіальних органів ГУ ДФС щодо виявлення резервів збільшення надходження платежів до бюджетів, забезпечення виконання індикативних показників доходів, доведених відповідними наказами ДФС та ГУ ДФС до зведеного бюджету у 2016 році забезпечено

надходження 10 145,7 млн.грн., у тому числі до державного бюджету – 4 229,5 млн.гривень. Податку на додану вартість – 1 882,8 млн.грн.(це на 889 мільйонів більше за рівень 2015 року та на 137 мільйонів перевищує індикатив на 2016 рік.), податку на прибуток підприємств – 502,9 млн грн.(при очікуваній сумі 424 мільйони. Порівняно з 2015 роком надходження зросли на 179 мільйонів.), податку на доходи фізичних осіб всього – 1 429,1 млн.грн., рентної плати за користування надрами – 184,9 млн.грн., рентної плати за спеціальне використання води – 100,0 млн.гривень.

Наочне висвітлення динаміки та структури податкових надходжень до місцевих бюджетів Запорізької області за 2014 – 2016 роки зображено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка податкових надходжень до місцевих бюджетів Запорізької області за окремими видами податків, млн.грн.

Назва податку	2014 рік	2015 рік	2016 рік	Відхилення,+/-	
				2015 р. до 2014 р.	2016 р. до 2015 р.
Плата за землю з юрид. осіб	417,3	507,5	768,7	+90,2	+261,2
Плата за землю з фіз. осіб	80,9	103,2	160,093	+22,3	+56,893
Збір за спец. використання води	77,8	80,3	100,1	+2,5	+19,8
Збір за користування надрами	73,0	54,6	65,4	-18,4	+10,8
Екологічний податок	55,5	77,0	328,2	+21,5	+251,2
Місцеві податки і збори	1,5	1,6	2,1	+0,1	+0,5
Плата за використання інших природ. ресурсів	0,9	0,8	1,2	-0,1	+0,4
Збір за спец. викор. лісових ресурсів	0,07143	0,1057	0,1114	+0,03127	+0,0057
Разом	706,97143	825,1057	1425,9044	+118,13427	+600,7987

[Складено автором за даними джерел 28,29,31]

Як видно з таблиці 2.4, вагому частку податкових надходжень до місцевих бюджетів Запорізької області складає плата за землю від юридичних осіб, обсяг якої у 2016 році в порівнянні з 2015 р. збільшився на 261,2 млн. грн. Також, значна тенденція до підвищення суми надходжень спостерігається за екологічним податком, його обсяг зріс у 2016 році в порівнянні з 2015 р. на 251,2 млн. грн.

Загалом можна сказати, що динаміка надходжень податків до місцевого бюджету є позитивною та схильна до зростання.

До місцевих бюджетів надійшло 5 916,2 млн.грн. Податку з доходів фізичних осіб надійшло 3 098,8 млн.грн., що на 1 378,8 млн. грн. перевищує рівень минулого року.

Однак, збільшення питомої ваги податку на доходи фізичних осіб, у структурі податкових надходжень місцевих бюджетів Запорізького регіону, пов'язане з підвищенням рівня мінімальної заробітної плати.

З таблиці 2.5 видно, що індекси номінальної та реальної заробітної плати змінюються нестабільно, але станом на 2015 рік помітно зростають в порівнянні з показниками попереднього періоду.

Таблиця 2.5

Темп зростання/зниження номінальної та реальної заробітної плати у 2011–2017 (7 міс.) роках, %

Роки	У % до попереднього року	
	індекс номінальної заробітної плати	індекс реальної заробітної плати
2012	114,8	112,5
2013	108,7	107,8
2014	107,4	94,5
2015	125,2	84,2
2016	128,5	114,3
2017 (7 місяців)	138,8	119,1

[Складено автором за даними Головного управління статистики у м. Києві]

Однак, індекс реальної заробітної плати відстає від індексу номінальної заробітної плати у 2012 році — 2,3 %; 2013 році — 0,9 %; 2014 році — 15,9 %; у 2015 – спостерігається найбільше зниження купівельної спроможності працівників — на 41%, у 2016 році – 14,2 %, за сім місяців 2017 року – 19,7 % [30].

Відповідно зростають доходи місцевих бюджетів, але їх реальна та номінальна фінансова спроможність є неспівставною.

Загальна динаміка податкових надходжень до місцевих бюджетів Запорізької області за аналогічний період протягом 2014 – 2016 роки зображена на рис. 2.7.

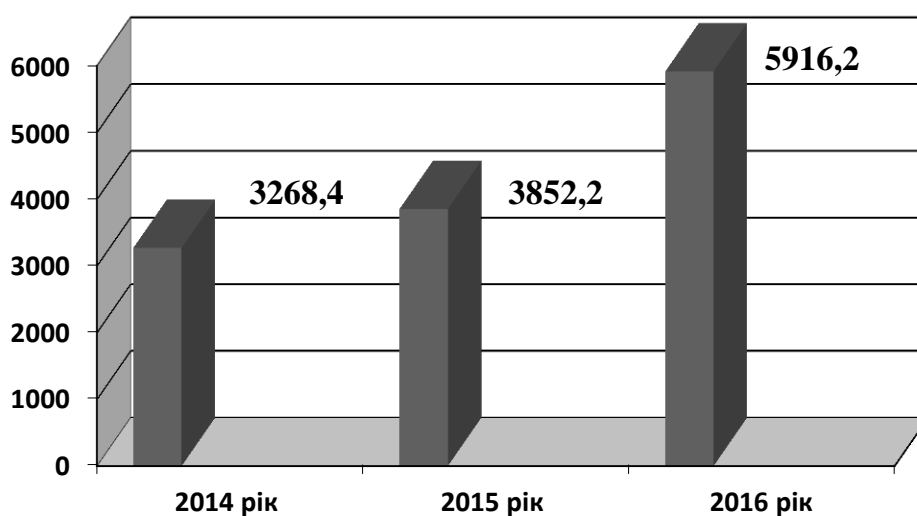

Рис. 2.7 Динаміка податкових надходжень до місцевих бюджетів Запорізької області за аналогічний період протягом 2014 – 2016 років, млн. грн.

[Складено автором за даними джерел 28, 29, 31]

Акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів надійшло у 2016 році – 549,2 млн. грн.; надходження по платі за землю складають 928,8 млн. грн., це на 369,8 мільйонів більше, ніж за січень-листопад 2015 року; єдиного податку надійшло 723,4 млн. гривень, зростання до показника минулого року – на 306,4 мільйони. Фактичні надходження податку на нерухоме майно та транспортного податку складають 49,3 мільйони. Збільшення до рівня минулого року склало 14 мільйонів.

Перевиконання дохідної частини як державного, так й місцевих бюджетів зафіксовано за всіма бюджетоутворюючими податками. Бюджети громад отримали

майже мільярд гривень додаткових коштів. На підтримку Збройних сил України запоріжці спрямували 341 мільйон гривень військового збору. Також значні суми до держбюджету надійшли у вигляді рентної плати та плати за використання природних ресурсів – 285 мільйонів [31, с. 2].

За п'ять місяців 2017 року до місцевих бюджетів Запорізької області надійшло 2 мільярди 680 мільйонів гривень (без врахування рівня сплати податків великих платників Запорізького управління Офісу ВПП ДФС). Це на 330 мільйонів більше індикативів на цей рік та на 692,5 мільйона перевищує минулорічну сплату. Топ податків лідерів зображено на рисунку 2.8.

Серед основних джерел зростань надходжень до бюджетів громад – підвищення рівня мінімальних зарплат та заходи з детінізації економіки і доходів працюючого населення. Слід зазначити, що переважна більшість платників сумлінно сплачують податки. Лише за травень вони перерахували до місцевих бюджетів понад 600 мільйонів, що на 30 мільйонів більше за прогнозовану суму. Порівняно з травневими показниками 2016 року доходи бюджетів зросли щонайменше на 145 мільйонів.

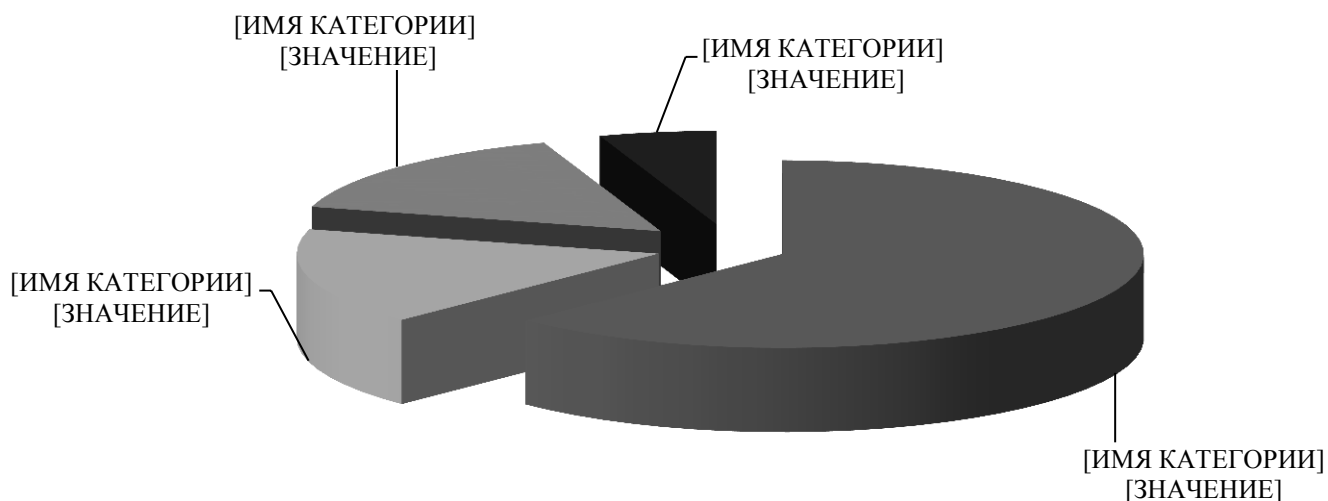

Рис. 2.8 Топ податків – лідерів з наповнення місцевих бюджетів Запорізької області за 5 місяців 2017 року, млн. грн.

[Складено автором за даними джерел 28, 29, 31]

Найбільші суми з початку року забезпечені з податку на доходи фізичних осіб – понад 1,5 мільярда. Рівень відповідного періоду минулого року перевищено на 464 мільйони, індикативний показник доходів на 5 місяців 2017 року виконано на 109,8 відсотка.

Значні надходження від плати за землю – 399,5 мільйона, що на 57,5 мільйона більше, ніж торік, та на 59 мільйонів – прогнозів на цей рік.

Єдиного податку представники малого і середнього підприємництва сплатили майже 373 мільйони. Порівняно з відповідним періодом 2016 року відрахування зросли на 121 мільйон, а до очікуваної суми на поточний рік – майже на 71 мільйон [27].

Від роздрібного продажу підакцизних товарів сплачено 126 мільйонів гривень акцизного податку, що на 7 мільйонів більше індикативів на січень-травень 2017 року.

Підбиваючи підсумок, можна констатувати, що у Запорізької області в останні роки спостерігається тенденція до збільшення податкових платежів до місцевих бюджетів. У розрізі надходжень за окремими видами податків слід зазначити: запроваджені Кодексом пільги для низки підприємств енергетичної, видавничої та інших галузей зумовили скорочення податкових платежів з податку на прибуток, що позитивно вплинуло на розвиток підприємництва та сприяло збільшенню базису оподаткування Запорізької області загалом.

ГУ ДФС вживаються заходи, спрямовані на руйнування схем мінімізації та вжиття запобіжних заходів, які б унеможливили ухилення платників від сплати податків. Проводиться удосконалення процедури планування, на підставі ризикоорієнтованої системи відбору платників до перевірки, забезпечується поліпшення результативності роботи.

Робота ГУ ДФС спрямовується на зниження адміністративного тиску на сумлінних платників податків та підвищення ефективності контрольно-перевірочних заходів стосовно ризикових суб'єктів господарювання.

Забезпечено щоквартальне формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок суб'єктів господарювання за рахунок якісного

відбору суб'єктів господарювання до проведення перевірок. Зменшення кількості планових та позапланових перевірок при одночасному збільшенні їх ефективності.

З метою зменшення податкового тиску та втручання у господарську діяльність платників податків із року в рік зменшується кількість проведених документальних перевірок діяльності фізичних осіб-підприємців з питань, пов'язаних із здійсненням контролю за повнотою нарахування, утримання та своєчасності сплати належних сум податків до бюджету.

2.3. Аналіз фінансового стану підприємства ПСП Агрофірма «Росія» та його внесок у податковий потенціал Запорізької області

Приватне сільськогосподарське підприємство Агрофірма «Росія» було створено у 1998 році, головне направлення, в якому працює компанія – виробництво сільськогосподарської продукції.

Місце знаходження: Запорізька область, Бердянський р-н, с. Новопетрівка, вул. Центральна, 40.

Власник частки 100% у статутному фонді – Ніколенко Анатолій Миколайович.

Головний бухгалтер – Шара Галина Іванівна.

2.3.1. Загальна характеристика підприємства.

Організаційна структура агрофірми – багатогалузева: рослинництво, тваринництво, механізація та обслуговуючі виробництва. Кожна галузь має госпрозрахункові підрозділи:

- в рослинництві – 5 тракторних бригад, 3 токи для переробки зерна;
- в тваринництві – 2 ферми з виробництва молока та приросту великої рогатої худоби, молочний доїльний зал, бригада по завозу кормів та обслуговуванню тваринництва, кормовий двір, служба ветеринарії;

– галузь механізації – механічна майстерня, автогараж, електроцех, склад паливо – мастильних матеріалів, склад запчастин;

– допоміжні виробництва – забійний пункт, пункт торгівлі, будівельний цех, молочний пункт, масло цех, склад продуктів.

В рослинництві підприємство використовує нові технології, з використанням високоефективної техніки, таких марок, як трактор «Джон Дір», культиватор сіялка «Борго», комбайни «Масейн Фергюсон», «Кейс», «Ягуар», «Славутич» та інші. Комбайновий парк агрофірми нараховує – 22 одиниці, тракторів – 48 од., сіялок – 33 од.

Господарство використовує сучасне обладнання з високими технологічними показниками. Це молочний зал за проектом німецької фірми «Westfalia Surge» (пропускна здатність залу – 170 корів за годину), введений в експлуатацію в 2004 році, доїльна апаратура виробництва італійської фірми «MILKEIN», шведської фірми «DELAVAR», доїльна установка Карусель типу «Авторотор» фірми «Westfalia Surge» на 32 місця, танки охолоджувачі обсягом 19 тон, система управління стадом DAIRYPLAN C21. Роздача кормів на фермах виконується міксерами фірми Straupmann.

Основні напрямки розвитку підприємства:

- в рослинництві – виробництво зернових, технічних та кормових культур;
- в тваринництві – виробництво молока та мяса.

В структурі посівних площ найбільшу питому вагу займає вирощування зернової групи – 57,7%, технічних культур (соняшник, гірчиця, рапс, льон, коріандр) – 32%, кормові – 10,3%. Реалізація продукції рослинництва відбувається у другому півріччі.

Стратегією діяльності підприємства на наступні роки залишається виробництво сільськогосподарської продукції високої якості, яка б могла конкурувати на світовому ринку. Нестача продовольчих харчів ставить на високий рівень питання виробництва сільськогосподарської продукції і особливо не генемодифікованої, саме таку продукцію виробляє дане підприємство.

Передбачається введення в сівозміну вирощування нових високоефективних сільхозкультур, таких як коріандр, льон. Планується розширити площу вирощування рапсу, гірчиці, культур, які користуються великим попитом та мають гарну ціну на внутрішніх та зовнішніх ринках.

За даними на поточний рік нараховується 239 штатних співробітників.

За даними таблиці 2.6 можна побачити тенденцію збільшення ступеня використання виробничих потужностей за такими статтями, як: вирощування зернових, вирощування ВРХ (велика рогата худоба), виробництво молока, та незначне зменшення фактичної загрузки проектних потужностей у вирощуванні соняшника, з 87% до 82%.

Таблиця 2.6

Ступінь використання виробничих потужностей

Основні види діяльності	Проектна потужність (в натуральних показниках)	Точка беззбитковості за цінами 2015 р.	Фактична загрузка (% від проектної потужності)		
			2016 р.	2015 р.	2014 р.
Вирощування зернових	17 500	15 000	73	40	86
Вирощування соняшника	5 800	500	82	87	91
Вирощування свиней	-	-	-	-	-
Вирощування ВРХ	180	180	131	76	82
Виробництво молока	3 200	3100	100	96	86

2.3.2. Аналіз фінансового стану та результатів діяльності підприємства ПСП Агрофірма «Росія».

Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від раціональності формування джерел фінансування, тобто від того, які кошти має підприємство у своєму розпорядженні, кому підприємство зобов'язане за ці кошти і куди вони

вкладені. Для оцінки фінансового стану підприємства найперше доцільно провести горизонтальний аналіз активів та пасивів балансу (Форма №1) (див. Додаток А).

Горизонтальний аналіз - це порівняння величин окремих статей, розділів і валюти балансу за кілька періодів, на підставі чого визначають напрямки і тенденції змін цих показників. Цей аналіз називають також трендовим. Спочатку проведемо горизонтальний аналіз активів підприємства (див. табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Горизонтальний аналіз активів підприємства , тис.грн

Показники	2014	2015	2016	Абсолютне відхилення, +/-		Відносне відхилення, %	
				2015 до 2014	2016 до 2015	2015 до 2014	2016 до 2015
1	2	3	4	5	6	7	8
Нематеріальні активи							
первісна вартість	-	-	-	-	-	-	-
накопичена амортизація	-	-	-	-	-	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	34	0	0	-34	0	-100	0
Основні засоби	41 328	39 160	44 335	-2 168	5 175	-5,25	13,22
первісна вартість	76 413	77 823	88 732	1 410	10 909	1,85	14,02
знос	35 085	38 663	44 397	3 578	5 734	10,19	14,83
Інвестиційна нерухомість							
Довгострокові біологічні активи	4 506	7 660	8 835	3 154	1 175	69,99	15,34
Необоротні активи	45 868	46 820	53 170	952	6 350	2,07	13,56
Запаси	48 956	42 454	68 569	-6 502	26 115	-13,28	61,51
Виробничі запаси	3 420	3 813	13 863	393	10 050	11,49	263,57
Незавершене виробництво	32 498	28 970	28 265	-3 528	-705	-10,86	-2,43
Готова продукція	11 290	8 277	26 374	-3 013	18 097	-26,69	218,64
Товари	1 748	1 394	67	-354	-1 327	-20,25	-95,19
Поточні біологічні активи	5 491	10 766	12 773	5 275	2 007	96,06	18,64
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	5 551	3 272	5 202	-2 279	1 930	-41,05	58,98
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
з бюджетом	274	505	1 386	231	881	84,30	174,45
у тому числі з податку на прибуток	-	-	-	-	-	-	-
із внутрішніх розрахунків	1 194	326	678	-868	352	-72,69	107,97
Гроші та їх еквіваленти	3 979	4 151	4 714	172	563	4,32	13,56

Продовж. табл. 2.7

1	2	3	4	5	6	7	8
Готівка	1	0	5	-1	5	-100	-
Рахунки в банках	3 978	0	4 709	-3 978	4 709	-100	-
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-
Інші оборотні активи	1 167	158	0	-1 009	-158	-86,46	-100
Оборотні активи	66 612	61 632	93 322	-4 980	31 690	-7,48	51,42
Баланс	112 480	108 452	146 492	-4 028	38 040	-3,58	35,07

Згідно даних таблиці 2.7 отримано наступні результати.

Значення показника вартості нематеріальних активів залишається незмінним, очевидно підприємство не володіє цим елементом активів на період дослідження. Сума довгострокових біологічних активів стабільно збільшується, так в 2014 році вона становила 4 506 тис. грн., в 2015 р – 7 660 тис. грн., а в 2016 р. – 8 835 тис. грн. Підприємство вкладає гроші в цей актив, що пов'язано із діяльністю у сфері тваринництва.

Станом на 2014 рік первісна вартість основних засобів складала 76 413 тис. грн. Спочатку приріст показника становив 1,85 %. Наступного року первісна вартість основних засобів продовжує підвищуватися на 14,02 % в порівнянні з роком раніше. На кінець 2016 року сума первісної вартості основних засобів склала 88 732 тис. грн.

Станом на 2014 рік загальна вартість залишкової вартості основних засобів становила 41 328 тис. грн. За першу половину досліджуваного періоду спад основних засобів становив 5,25 %. Це свідчить про зменшення виробничого та збутового потенціалу підприємства. У наступному періоді тенденція змінилася і приріст склав 13,22 %. Так як сума дохідних вкладень в інвестиційну нерухомість дорівнює нулю, стверджуємо, що підприємство не інвестувало кошти в майно для подальшого надання в лізинг, оренди чи перепродажу.

На кінець 2014 року загальна вартість необоротних активів становила 45 868 тис.грн. Спочатку спостерігається приріст необоротних активів на 2,07 % в 2015 році. Цей факт свідчить про поліпшення майнового стану підприємства. У наступному періоді тенденція збереглася і приріст склав 13,56 %.

Щодо оборотних активів, то спостерігається наступна тенденція. На початку 2014 року сума виробничих запасів становила 3 420 тис.грн. Приріст запасів становив в 2015 році 11,49 % в порівнянні з роком раніше. Наступного року спостерігається подальше збільшення суми запасів на 263,57 % в порівнянні з роком раніше. На кінець 2016 року сума виробничих запасів становила 13 863 тис.грн. У загальному випадку підвищення обсягу цього елемента активів позитивно впливає на безперервність виробничого і збутового процесу. Але проблемою може бути їх надмірне накопичення, яке веде до залучення додаткових позикових коштів. Сума грошових коштів у гривні постійно коливається на розрахунковому рахунку та в касі, що нормально для будь-якого підприємства.

Станом на 2014 року загальна вартість оборотних активів становила 66 612 тис.грн. Спочатку спостерігається спад оборотних активів на 7,48 %. У 2016 році тенденція змінилася і приріст склав 51,42 %. У першому році досліджуваного періоду загальна вартість активів складала 112 480 тис.грн. У 2015 році спостерігається спад активів на 3,58 %, але тенденція змінюється протягом наступного періоду і приріст склав 35,07% на останній рік порівняно з попереднім. Цей факт свідчить про підвищення потенціалу підприємства генерувати прибуток для власників, адже сума активів, що приймає участь у виробничому, інвестиційному та фінансовому процесі росте.

Наступним зробимо горизонтальний аналіз пасивів підприємства (див. табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Горизонтальний аналіз пасивів підприємства, тис. грн.

Показники	2014	2015	2016	Абсолютне відхилення, +/-		Відносне відхилення, %	
				2015 до 2014	2016 до 2015	2015 до 2014	2016 до 2015
1	2	3	4	5	6	7	8
Зареєстрований капітал (пайовий)	5	5	5	0	0	0	0
Капітал у дооцінках	-	-	-	-	-	-	-
Додатковий капітал	351	643	643	292	0	83,19	0

Продовж. табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8
Резервний капітал	87 256	104 003	115 453	16747	11450	19,19	11,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-	-	-	-	-	-	-
Неоплачений капітал	(-)	(-)	(-)	-	-	-	-
Вилучений капітал	(-)	(-)	(-)	-	-	-	-
I. Власний капітал	87 612	104 651	116 101	17039	11 450	19,45	10,94
Відстрочені податкові зобов'язання	-	-	-	-	-	-	-
Довгострокові кредити банків	37	37	4 019	0	3 982	0	10762,16
Інші довгострокові зобов'язання	777	53	8	-724	-45	-93,18	-84,91
Довгострокові забезпечення	-	-	-	-	-	-	-
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	814	90	4 027	-724	3 937	-88,94	4374,44
Короткострокові кредити банків	4 000	-	10 000	-4000	10 000	-100	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	-	-	-	-	-	-	-
товари, роботи, послуги	16 696	1 494	13 840	-15202	12 346	-91,05	826,37
розрахунками з бюджетом	509	127	808	-382	681	-75,04	536,22
розрахунками зі страхування	-	-	-	-	-	-	-
розрахунками з оплати праці	25	297	257	272	-40	1088	-13,46
із внутрішніх розрахунків	1 874	1 709	1 459	-165	-250	-8,80	-14,63
Поточні забезпечення	-	-	-	-	-	-	-
Доходи майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	950	84	-	-866	-84	-91,16	-100
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	24 054	3 711	26 364	-20 343	22 653	-84,57	610,43
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	-	-	-	-	-	-	-
Баланс	112 480	108 452	146 492	-4 028	38 040	-3,58	35,08

На кінець 2014 року сума власного капіталу підприємства становила 87 612 тис.грн. В 2015 році цей показник збільшився на 19,45 % порівняно з попереднім. Це позитивна динаміка, яка свідчить про підвищення добробуту інвесторів і власників підприємства. Після цього сума власного капіталу продовжує зростати – на 10,94 % порівняно з роком раніше, що є однозначно позитивною тенденцією. На кінець 2016 року сума власного капіталу підприємства становила 116 101 тис.грн.

Головним фактором, який сприяє підвищенню суми власного капіталу є збільшення резервного капіталу, так у 2014 р. він становить 87 256 тис.грн., а в 2016 році збільшується на 30,19 % і дорівнює 115 453 тис.грн.

На початок досліджуваного періоду, а саме у 2014 році сума позикових довгострокових коштів від банку становила 37 тис.грн. Приріст цього елемента пасивів в 2015 році не відбувся. А в 2016 році сума збільшується на 10762,16 % порівняно з попереднім роком, тобто на протязі цього періоду підприємство активно залучає довгострокові позикові кошти банку. У загальному випадку наявність довгострокових фінансових ресурсів позитивно впливає на ліквідність підприємства і створює ґрунт для проведення гнучкої фінансової політики. На кінець 2016 року сума позикових довгострокових коштів становила 4 019 тис.грн.

Відстрочені податкові зобов'язання на протязі досліджуваного періоду на підприємстві не формувалися.

В 2014 році сума інших довгострокових зобов'язань становила 777 тис.грн. В 2015 році значення показника зменшується на 93,18 % порівняно з попереднім роком. Наступного року спад продовжується і наприкінці 2016 року сума інших довгострокових зобов'язань становила 8 тис.грн.

На початок досліджуваного періоду 2014 р. сума позикових короткострокових коштів банків становила 4 000 тис.грн. Спад цього елемента пасивів становив в 2015 році 100 % порівняно з попереднім роком. У 2016 році напрямок динаміки змінюється і позитивний приріст склав 10 000 тис.грн.

В 2014 році сума кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги (тобто товарні кредити від інших підприємств, які не оформлені векселем) становила 16 696 тис.грн. В 2015 році сума зменшується на 91,05 % порівняно з попереднім роком. Наступного року приріст змінюється на позитивний. Наприкінці 2016 року сума кредиторської заборгованості, в тому числі і товарних кредитів від інших підприємств, становила 13 840 тис.грн.

Підприємство не формує резервів майбутніх витрат і платежів. Сума доходів майбутніх періодів відсутня, тобто підприємство не розпоряджається доходами майбутніх періодів на протязі періоду дослідження.

У першому році загальна вартість пасивів становила 112 480 тис.грн. Спочатку спостерігається спад показника на 3,58 %. Цей факт свідчить про зменшення загальної суми фінансових ресурсів підприємства, що використовується для здійснення своєї діяльності. Тенденція змінюється протягом наступного періоду і приріст склав 35,08 % в останньому році порівняно з попереднім.

Наступним проведемо аналіз звіту про фінансові результати підприємства (див. табл. 2.9).

Показники фінансових результатів характеризують абсолютну ефективність діяльності підприємства. Найважливішими серед них є показники прибутку, яка в умовах ринкової економіки складає основу економічного розвитку підприємства. Зростання прибутку створює фінансову базу для самофінансування, розширеного відтворення, рішення проблем соціальних і матеріальних потреб трудових колективів. Найбільш важливі показники фінансових результатів діяльності підприємства ПСП Агрофірма «Росія» представлені у Звіті про фінансові результати (Форма № 2) (див. Додаток Б).

Таблиця 2.9

Аналіз звіту про фінансові результати підприємства, тис. грн.

Показники	2014	2015	2016	Відхилення (+,-)		
				2015 р. до 2014 р.	2016 р. до 2015 р.	2016 р. до 2014 р.
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід від реалізації продуктів (товарів, робіт, послуг)	49 406	93 209	87 308	+43 803	-5 901	+37 902
Собівартість реалізованої продукції	(46 741)	(82 083)	(69 499)	+35 342	-12 584	22 758
Валовий прибуток (збиток)	2 665	11 126	17 809	+8 461	+6 683	+15 144
Інші операційні доходи	5 353	10 174	2 947	+4 821	-7 227	-2 406
Адміністративні витрати	(1 322)	(3 406)	(3 831)	+2 084	+425	+2 509
Витрати на збут	(18)	(9)	(-)	-9	-	-
Інші операційні витрати	(151)	(5 895)	(844)	+5 744	-5 051	+693
Фінансовий результат від опер. діяльн.: прибуток (збиток)	6 527	11 990	16 081	+5 463	+4 091	+9 554

Продовж. табл. 2.9

1	2	3	4	5	6	7
Інші фінансові доходи	34	13	11	-21	-2	-23
Інші доходи	34	5	12	-29	+7	-22
Фінансові витрати	(1 493)	(2 561)	(2 830)	+1 068	+269	+1 337
Інші витрати	(27)	(567)	(149)	+540	-418	+122
Прибуток (збиток) до оподаткування	5 075	8 880	13 125	+3 805	+4 245	+8 050
Витрати (дохід) з податку на прибуток	1 938	-	-	-	-	-
Чистий фінансовий результат:	3 137	8 880	13 125	+5 743	+4 245	+9 988
прибуток (збиток)						

Як видно з даних таблиці, на підприємстві спостерігається коливання динаміки основних показників. Чистий дохід від реалізації зріс в 2015 році на 43 803 тисячі гривень у порівнянні з попереднім роком, а в 2016 році зменшився на 5 901 тис. грн. Собівартість теж зменшилася на 12 584 тисячі гривень в 2016 році в порівнянні з 2015 роком.

Простежується зростання адміністративних та фінансових витрат на 2 087 тис. грн. та 1 068 тис. грн. відповідно в 2015 році, а в 2016 році на 425 тис. грн. та 269 тис. грн.. відповідно.

Валовий прибуток також збільшується стабільними темпами: на 8 461 тис. грн. у 2015 році та на 6 683 тис. грн. у 2016 році. Тобто темпи зростання прибутку перевищують швидкість зміни всіх попередніх показників.

Чистий фінансовий результат показує значне зростання, так якщо порівняти дані 2016 року з 2014 роком, то прибуток зріс на 9 988 тис. грн.

Це позитивне явище, яке свідчить про те, що підприємство діє ефективно і може генерувати прибуток для своїх інвесторів. Всі 100% прибутку надходить від основної діяльності.

Продовжуючи оцінювати фінансовий стан підприємства, далі проведемо аналіз ліквідності балансу, адже від його ступеня залежить платоспроможність установи.

Ліквідність балансу - це ступінь покриття зобов'язань підприємства активами, строк перетворення яких у грошові кошти відповідає терміну погашення зобов'язань. Основна ознака ліквідності – формальне перевищення вартості оборотних активів над короткостроковими пасивами. І чим більше це перевищення, тим сприятливіший фінансовий стан має заклад з позиції ліквідності.

Для проведення аналізу ліквідності балансу установи статті активів групують за ступенем ліквідності - від найбільш швидко перетворюваних у гроші до найменш. Пасиви ж групують по терміновості оплати зобов'язань (див. табл. 2.10).

Групи активів:

A1 – Найбільш ліквідні активи;

A2 – Менш ліквідні активи;

A3 – Повільно реалізовані активи;

A4 – Важко реалізовані активи.

Групи пасивів:

П1 – Найбільш термінові зобов'язання;

П2 – Короткострокові пасиви;

П2 – Довгострокові пасиви;

П4 – Постійні пасиви.

Таблиця 2.10

Групування активів та пасивів, тис.грн.

Групи активів	2014	2015	2016	Групи пасивів	2014	2015	2016	Платіжний надлишок (+) або нестача (-)		
								2014	2015	2016
A1	3 979	4 151	4 714	П1	20 054	3 711	16 364	-16 075	440	-11 650
A2	7 019	4 103	7 266	П2	4 000	-	10 000	3 019	4 103	-2 734
A3	55 614	53 378	81 342	П3	814	90	4 027	54 800	53 288	77 315
A4	45 868	46 820	53 170	П4	87 612	104 651	116 101	-41 744	-57 831	-62 931
Баланс	112 480	108 452	146 492	Баланс	112 480	108 452	146 492	-	-	-

Зіставивши відповідні групи активів і пасивів у табл. 2.10 можна зробити висновок, що баланс абсолютно ліквідним не є в 2014 та 2016 роках, оскільки не виконується рівність $A1 > П1$, $A2 > П2$, $A3 > П3$, $A4 < П4$. Це означає, що підприємство своїми найбільш ліквідними грошовими активами не може покрити поточні зобов'язання. А в 2015 році навпаки наявна абсолютна ліквідність балансу.

Станом на 2014 рік найбільш ліквідні активи не покривають найбільш термінові зобов'язання на 16 075 тис. грн., або, інакше кажучи покривають на 19,84 %, у 2015 році ситуація змінюється і створюється надлишок у сумі 440 тис.грн або 11,86 %. На кінець 2016 року активи знову не покривають зобов'язання на суму 11 650 тис.грн.

Однак, решта співвідношень, крім першого, свідчать про наявність оборотних активів у такому обсязі, який дозволяє підприємству підтримувати певну фінансову стійкість.

Проведений за викладеною схемою аналіз ліквідності балансу є наближеним, більш детальним є аналіз платоспроможності за допомогою фінансових коефіцієнтів (див. табл. 2.11):

- коефіцієнт абсолютної ліквідності – характеризує яка частка поточних зобов'язань може бути покрита за рахунок найбільш ліквідних активів (нормативне значення – 0,25 – 0,35);
- коефіцієнт швидкої ліквідності (поточної) – характеризує яка частка поточних зобов'язань може бути покрита за рахунок найбільш та менш ліквідних активів (нормативне значення – 0,8 – 1,0);
- коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) – характеризує яка частка поточних зобов'язань може біти покрита за рахунок оборотних активів підприємства (нормативне значення – 2,0 – 3,0).

Якщо значення цих коефіцієнтів знаходиться в межах нормативних значень, то це свідчить про збалансованість структури капіталу, здатність суб'єкта господарювання відповідати за своїми короткостроковими зобов'язаннями, тобто

вчасно погашати наявні борги та правильно організувати готівкові та безготівкові розрахунки підприємства.

Цей процес базується на перетворенні оборотних активів у грошові засоби для подальшого спрямування на розрахункові рахунки постачальників, зарплатні рахунки персоналу, у бюджетні фонди тощо.

Таблиця 2.11

Аналіз коефіцієнтів ліквідності підприємства ПСП Агрофірма «Росія»

Показники	Формула для розрахунку	Нормативний рівень	Рік			Відхилення, +/-	
			2014	2015	2016	2015/2014	2016/2015
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{A1}{П1 + П1}$	0,25 – 0,35	0,17	1,11	0,18	0,94	-0,93
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{A1 + A2}{П1 + П2}$	0,8 – 1,0	0,46	2,22	0,45	1,76	-1,77
Коефіцієнт загальної ліквідності	$\frac{A1 + A2 + A3}{П1 + П2}$	2,0 – 3,0	2,77	16,61	3,54	13,84	-13,07

Отже, станом на 2016 рік у порівнянні з 2015 роком коефіцієнт абсолютної ліквідності впав на 0,93 пункти; коефіцієнт швидкої ліквідності – на 1,77 пунктів, коефіцієнт загальної ліквідності – на 13,07 пунктів. Однак зменшення коефіцієнтів абсолютної та швидкої ліквідності не сприяло доведенню їх рівня до нормативного (оптимального) значення. Лише коефіцієнт загальної ліквідності в 2014 році відповідає нормативному рівню.

Висновки на основі значення відносних показників ліквідності щодо реального стану підприємства більш песимістичні у порівнянні з абсолютними величинами ліквідності. Це може бути обумовлено незадовільною структурою балансу.

2.3.3. Податкові надходження від підприємства ПСП Агрофірма «Росія» до бюджету Запорізької області.

Податкові надходження - це обов'язкові платежі, які надходять до бюджету внаслідок виконання платниками податкового законодавства. Вони домінують у системі доходів бюджету, що обумовлено сутністю податків як фіскальних

інструментів держави. Підприємству для того, щоб мати можливість оцінити стан своїх зобов'язань, пов'язаних з нарахуванням і сплатою податків та інших обов'язкових платежів необхідно вести податкову звітність. Вона подається до органів податкової служби і позабюджетних фондів. Так, звітність підприємства ПСП Агрофірма «Росія» з податку на додану вартість складається та надсилається до податкових органів щомісячно.

У 2014 – 2016 роках податкова декларація з податку на додану вартість складалася у двох примірниках, перший – у загальному режимі оподаткування (відрахування, які безпосередньо надходили в бюджет); другий – у спеціальному режимі оподаткування діяльності у сфері сільського господарства (відрахування зараховувалися на спеціальний рахунок). У 2014 році до бюджету за податком на додану вартість ПСП Агрофірма «Росія» сплатила 77 184 грн., у 2015 році – 139 853 грн. У 2016 році, у зв'язку із змінами у законодавстві, 7% суми відрахувань ПДВ, які зараховувалися на спеціальний рахунок, спрямовувалися до бюджету, тож сума надходжень податку складала:

- за загальною декларацією – 54 825,00 грн.;
- за спеціальною – 796 940 грн.

У 2017 році за період з 01.01 по 31.08 сплачено ПДВ до бюджету у сумі 61 302 грн. Суми щомісячної оплати зображено у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Суми щомісячних відрахувань до бюджету по ПДВ (20%) за 2014-2016 р.р., грн.

Місяць	2014 рік.	2015 рік	2016 рік	
			Заг. Деклар.	С/х деклар.
1	2	3	4	5
Січень	4 916,00	327,00	6 665,00	77634,00
Лютий	2107,00	38570,00	3615,00	36249,00
Березень	12285,00	1205,00	10301,00	53896,00
Квітень	7519,00	4221,00	4582,00	33558,00
Травень	9575,00	6948,00	5942,00	36479,00
Червень	11710,00	17507,00	-	26952,00
Липень	5653,00	7239,00	-	365298,00

Продовж. табл. 2.12

1	2	3	4	5
Серпень	5437,00	16251,00	-	21496,00
Вересень	4529,00	5602,00	4826,00	21390,00
Жовтень	4606,00	20766,00	4603,00	35540,00
Листопад	1883,00	7344,00	11243,00	55240,00
Грудень	6964,00	13873,00	3048,00	33208,00
Всього	77184,00	139853,00	54 825,00	796940,00

Журнали операцій з виплати даних відрахувань подано в Додатку В.

Підприємство ПСП Агрофірма «Росія» здійснює сплату таких податків та відрахувань:

а. військовий збір – податок на зарплату у розмірі 1,5%. Впроваджено 3 серпня 2014 року в Україні Законом № 1621;

б. податок на нерухоме майно – згідно п 266.5 Податкового кодексу ставки податку встановлюються за рішенням сільської, селищної або міської ради в залежності від місця розташування (зональності) та типів таких об'єктів нерухомого майна у розмірі, що не перевищує 1,5 відсотків (було у 2016 році 3 відсотки, у 2015 році - 2%) розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 01 січня звітного (податкового) року, за 1 кв. метр бази оподаткування;

в. податок по земельним паям ;

г. фіксований сільськогосподарський податок (ФСП) – це податок, який справляється з одиниці земельної площі у відсотках її нормативної грошової оцінки та сплата якого замінює сплату окремих податків і зборів;

д. податок за користування надрами ;

е. туристичний збір – це місцевий збір, кошти від якого зараховуються до місцевого бюджету. Місцеві ради самостійно приймають рішення про необхідність справляння даного збору на території громади. Ставка туристичного збору в м. Бердянськ встановлюється у розмірі 1 відсотка вартості проживання, за весь період перебування.

є. екологічний податок;

ж. єдиний податок - податок, що сплачують суб'єкти господарської діяльності на спрощеній системі оподаткування, основний підприємницький податок. Первісно планувався та був єдиним відрахуванням, передбаченим у рамках спрощеної системи оподаткування, та поєднував у собі відрахування до місцевого податкового бюджету, Пенсійного фонду та Фонду соціального страхування. Зараз єдиний податок сплачується тільки до місцевого бюджету, а решта відрахувань включені до єдиного соціального внеску.

Податки та відрахування сплачені підприємством ПСП Агрофірма «Росія» у період 2014 – 2016 роки зображено у таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Податки та відрахування підприємства ПСП Агрофірма «Росія», грн.

Назва податку	2014	2015	2016	Відхилення, +/-	
				2015/2014	2016/2015
Військовий збір	38 817,72	255 662,96	286 753,08	216 845,24	-227 009,9
Податок на нерухоме майно	46 870,02	14 669,26	5 267,01	-32 200,76	-9 402,25
Податок по земельним паям	1 210 554,23	2 352 688,33	1 871 507,50	1 142 134,1	-481 180,8
ФСП	85 056,47	760,00	-	-84 296,47	-760
Єдиний податок	-	1 245 171,41	1 857 900,00	1 245 171,41	-1 059 271
Податок за користування надрами	769,64	1 457,70	2 538,06	688,06	1080,36
Туристичний збір	505,83	554,17	606,67	48,34	52,5
Екологічний податок	141 432,94	102 933,49	139 099,49	-38 499,45	36 166
Разом	1524006,85	3973897,32	2233571,81	-	-

Станом на кінець 2014 року підприємство ПСП Агрофірма «Росія» сплатило 38 817, 72 грн. військового збору, у наступному році значення суми цього податку

зросло на 216 845,24 грн., а у 2016 році навпаки зменшилась на 227 009,0 грн. в порівнянні з попереднім роком.

У сумі податку на нерухоме майно протягом досліджуваного періоду простежується тенденція спаду, так в 2014 році вона становить 46 870,02 грн., а в 2016 р. зменшується приблизно на 88,8% та становить 5 267,01 грн.

За податком по земельним паям сплачувалися найбільші суми, адже основним напрямом роботи підприємства є оброблення землі. Так в 2014 р. він становить 1 210 554,23 грн., в 2015 р. – 2 352 688,33 грн., а в 2016 р. – 1 871 507,50 грн.

У 2015 році підприємство починає сплачувати єдиний податок і його сума за зазначений рік становить 1 245 171,41 грн., а у 2016 році - 1 857 900,00 грн. Також варто зазначити, що у 2015 р. проведено останню виплату за ФСП.

Також підприємство сплачує значні суми екологічного податку до бюджету, в 2014 р. це 141 432,94 грн., у 2015 р. – 102 933,49 грн., а у 2016 р. – 139 099,49 грн.

Податки та відрахування сплачені підприємством ПСП Агрофірма «Росія» 01.01.2017 – 31.08.2017 р.р.:

- військовий збір – 264 182,59 грн.;
- податок на нерухоме майно – 7 644,84 грн.;
- єдиний податок – 1 616 505,78 грн.;
- податок за користування надрами – 2 017,21 грн.;
- податок з власників транспортних засобів – 5 649,76 грн.;
- туристичний збір – 214,67 грн.;
- екологічний податок – 109 790,17 грн.

Оборотно-сальдові відомості по податкам та відрахуванням підприємства ПСП Агрофірма «Росія» за 2014 – 2017 (8 місяців) роки висвітлено у Додатку Г.

У висновку можна сказати, що підприємство ПСП Агрофірма «Росія» є сумлінним платником податків, веде детальний облік та вчасно подає звітність до податкової служби.

2.4. Оцінка впливу податкових ризиків на формування податкового потенціалу Запорізької області

При розрахунку податкового потенціалу дуже важливо враховувати вплив податкових ризиків.

Податковий ризик – це економічна категорія, яка відображає певну невизначеність, що присутня в діяльності суб'єкта господарювання або держави стосовно стабільності податкової політики, а також можливість відхилень від запланованих податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів внаслідок ухилення від сплати податків чи порушення податкового законодавства.

Визначальною є група чинників психологічного характеру. Завжди об'єктивно існує опір фіску і прагнення з боку платника обійти податки. Це пов'язано, зокрема, із властивим людині матеріальним інстинктом, який реалізується через корисливий інтерес у процесі розподілу створеного продукту. Крім того, платник є безпосереднім учасником виробничого процесу і прагне отримати те, що заробив.

Щоб зменшити цей чинник ризику, в державі вживаються заходи із суспільного виховання у платників податків почуття громадського обов'язку щодо сплати податків. Це питання набуває особливої актуальності в Україні, де характерними є низька податкова культура і свідомість платників податків. І найкращих успіхів у цьому можна досягти лише тоді, коли платники бачитимуть, що сплачені ними кошти ефективно використовуються і повертаються членам суспільства у вигляді матеріальних і нематеріальних благ. На відміну від психологічних, інші чинники можуть мати тимчасовий характер. Дія одного або сукупності чинників призводить до виникнення певних видів податкових ризиків (рисунок 2.9) [32, с. 95].

Ризик прогнозування та планування податкових надходжень виникає з недосконалості цього процесу. Насамперед від помилок прогнозування та планування податків може постраждати державний бюджет.

Види податкових ризиків

Рис. 2.9 Види податкових ризиків [32, с. 96]

Так, якщо план податкових надходжень буде завищений і нереальний, то можуть виникнути труднощі з виконанням бюджету і мобілізацією необхідних для покриття запланованих видатків коштів. Та негативні наслідки цього процесу можуть торкнутися також і платників, оскільки може бути посилено податковий контроль. Ризик уникнення оподаткування зумовлено насамперед фіскальною психологією платника. Його підсилюють причини нормативно-правового характеру. Платник намагається використовувати недосконалість законодавства, подвійне (неоднозначне) тлумачення тих чи інших положень на свою користь. Цей ризик процвітає в умовах великої кількості податкових пільг, коли платники намагаються штучно обґрунтувати підстави для їх застосування. Причини нормативно-правового характеру призводять також до ризику порушення податкового законодавства. Ця група чинників спричиняє можливість втрат як у держави, так і у платників.

Недоліки організаційно-правового характеру спричиняють ризик адміністрування. Недостатній рівень обліково-аналітичної роботи, недосконала організація контрольної діяльності, низька кваліфікація податківців зменшують

ефективність управління податковим боргом, результативність податкового контролю. У результаті суми податкового боргу списуються, багато порушень залишаються невиявленими. Отже, зростає ризик бюджетних втрат. Зрозуміло, що наявність цієї групи чинників певною мірою вигідна платнику, оскільки це знижує ризик втрат, пов'язаних із податковим контролем.

У 2016 році робота ГУ ДФС спрямовувалась на забезпечення щоквартального формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок суб'єктів господарювання за рахунок якісного відбору суб'єктів господарювання до проведення перевірок. Зменшення кількості планових та позапланових перевірок при одночасному збільшенні їх ефективності.

З огляду на податкові ризики, найбільшу небезпеку становить істотне збільшення ставок податків, що діють, і введення нових податків. Водночас оптимізація оподаткування не завжди пов'язана з ризиком посилення податкового тиску. Платники намагаються мінімізувати податки і уникати оподаткування з метою зниження податкового тиску, який склався в умовах чинного законодавства. Витрати, пов'язані з оптимізацією оподаткування, можуть мати різний характер. За умови здійснення законної мінімізації – це витрати на податкові консультації і власне на організацію податкових схем, урахування податкових пільг, на участь посередників, відкриття офшорних зон тощо. За умови протиправної мінімізації – витрати спрямовуються на фірми-одноденки (ліхтарі), організацію протиправних схем, зокрема отримання готівки за фіктивними угодами, хабар тощо.

Ризик податкового контролю виникає у зв'язку з можливими втратами через стягнення фінансових штрафів та адміністративних санкцій, передбачених за правопорушення податкового законодавства.

У законослухняного платника податків ризики податкового контролю досить невеликі і швидше зводяться до можливості появи і виявлення податковими органами випадкових помилок податкового обліку. У платника податків, що розпочинає активні дії щодо мінімізації податків, ці ризики істотно зростають, оскільки в своєму прагненні зменшити податковий тягар платник може вийти за межі дозволеного [32, с. 97].

Отже, вживання заходів щодо зменшення ризику податкового тягара може призвести до зростання ризику податкового контролю.

Ризики карного переслідування. Істотні фінансові втрати можуть виникнути у платників податків і в межах карного переслідування за здійснення правопорушень, передбачених статтями Кримінального кодексу України.

Карне переслідування автоматично означає витрати на кваліфікований супровід. Навіть якщо справу буде вирішено на користь платника, можуть бути значними негативні наслідки, зокрема це призводить до зниження іміджу підприємства та пов'язаних із цим негараздів. Ці ризики прямо стосуються не лише платників, що ухиляються від сплати податків, а й цілком законослухняних підприємств – платників податків з великими фінансовими показниками. Так, на нашу думку, загрозою втрат надходжень до бюджету може бути ризик податкової політики.

Як відомо, основним напрямом податкової реформи, яка нині розробляється в Україні, є істотне зниження податкового тиску. Але це може не призвести до розширення бази оподаткування за рахунок легалізації тіньових оборотів.

Отже, увагу, насамперед, слід приділити розробці ризиків уникнення оподаткування, порушення законодавства та адміністрування податків.

Для наочності впливу ризиків розрахуємо, як під їх тиском змінюється сума надходжень податку на прибуток у Запорізькій області за період 2014-2016 роки.

Спочатку розглянемо як змінилася кількість платників – юридичних осіб за ступенем ризиковості несплати ними податку на прибуток за три роки (табл.2.14).

Таблиця 2.14

Динаміка зміни кількості платників – юридичних осіб за ступенем ризиковості несплати ними податку на прибуток за період 2014 – 2016 роки, шт.

Кількість платників юридичних осіб	2014	2015	2016	Відхилення, «+,-» шт.	
				2015 порівняно з 2014	2016 порівняно з 2015
1	2	3	4	5	6
Високий ступінь ризику	61	41	45	-20	+4

Продовж. табл. 2.14

1	2	3	4	5	6
Середній ступінь ризику	200	229	229	+29	-
Незначний ступінь ризику	350	310	350	-40	+40
Всього	611	580	624	-31	+44

[Складено автором за даними ГУ ДФС України]

З наведеного таблиці, можна зробити висновок, що у 2016 році збільшується кількість платників з високим ступенем ризику, що сприяє підвищенню загального рівня ризиковості несплати податку.

Розмір планованих податкових надходжень знайдемо за формулою:

$$ПН = K_{пл.п} \times (C_{ав.вн.} \times 12.), \text{ де} \quad (2.1)$$

$K_{пл.п}$ – кількість платників податків за n-рік;

$C_{ав.вн.}$ – середня сума авансованих місячних внесків в n-році.

Дані розрахунку для зрозумілості і точності картини доцільно подати у вигляді таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Вплив зміни кількості платників та суми авансового внеску на динаміку податкових надходжень податку на прибуток протягом 2014 – 2016 років

Роки	Кількість платників, шт.	Середня сума авансованих місячних внесків, тис.грн.	Податкові надходження, млн. грн.	Відхилення «+,-», млн. грн.
2014	611	38,98	285,8	—
2015	580	62,35	433,96	+148,16
2016	624	69,21	518,24	+84,28
Всього	1846	170,54	1238	+232,44

[27]

Отже, можна сказати, що за наявної нестабільної економічної ситуації в Україні, прогнозувати надходження до бюджету дуже складно. Адже на них впливає багато факторів, в тому числі, ризик несплати податків платниками, що може значно зменшити бюджет. Як наприклад, в таблиці 2.14, наочно показано, що зменшення кількості платників з високим ступенем ризику у 2015 році на 20 шт. порівняно з 2014 роком призвело до значного збільшення податкових надходжень на 148,16 млн. грн.

Насамкінець варто зазначити, що наведена класифікація показує лише основні напрями пошуку різноманітних податкових ризиків, кожний з яких може стати окремим питанням для дослідження. Важливою є проблема щодо оцінювання рейтингу значущості операційних ризиків у сфері оподаткування.

Потребує подальшого дослідження проблема типологізації підходів до вимірювання податкових ризиків.

Тут можна видокремити кілька концептуальних підходів, зокрема:

- вимірювання податкових ризиків як збитків у несприятливих ситуаціях;
- вимірювання на основі варіативності;
- вимірювання на основі сподіваної корисності;
- вимірювання на підґрунті показників чутливості щодо різних суб'єктів економічних відносин та їх ставлення до ризику.

2.5. Аналіз динаміки прогнозних податкових надходжень у Запорізькій області

Бюджет – це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду. Бюджет складають доходи і видатки.

Доходи бюджету – усі податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, дарунки, гранти). Видатки бюджету – кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру на погашення сплачених до бюджету сум [33, с. 99].

Розглянувши структуру доходів бюджету Запорізької області, зупинимось на податкових надходженнях, які в структурі надходжень мають найбільшу питому вагу, а саме:

- податок з фізичних осіб;
- податок на прибуток підприємств;
- податок на додану вартість.

Розрахуємо обсяги податкових надходжень на основі ставок податків. Так ставка податку з фізичних осіб на 2014 -2015 роки становить – 15%, на 2016 рік – 18%, ставка податку на прибуток підприємств – 18%, ставка податку на додану вартість – 20%.

Основні податкові надходження до бюджету Запорізької області зображено у таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Основні податкові надходження регіонального бюджету Запорізької області протягом 2014 – 2016 років, млн. грн.

Податок	2014	2015	2016	Відхилення «+, -», млн. грн	
				2015 порівняно з 2014	2016 порівняно з 2015
Податки з фізичних осіб, млн. грн.	2204,9	2440,5	3098,8	+235,6	+658,3
Податок на прибуток підприємств, млн. грн.	285,8	462,4	502,9	+176,6	+40,5
Податок на додану вартість, млн. грн.	67,6	43,1	59	-24,5	+15,9
Всього	2558,3	2946	3660,7	+387,7	+714,7

[Складено автором за даними ГУ ДФС України]

Найбільші обсяги податкових надходжень обласного бюджету Запорізької області припадають на податок на доходи фізичних осіб.

Найменші обсяги серед наведених податків припадають на податок на додану вартість.

Середні обсяги податку з фізичних осіб за період 2014–2016 рр. склали 2581,4 млн. грн., податку на прибуток підприємств – 417,03 млн. грн., податку на додану вартість – 56,57 млн. грн.

На рис. 2.10, який наведений нижче, наглядно зображено, що обсяги податку з фізичних осіб та податку на прибуток підприємств мають чітку тенденцію до зростання, що не можна сказати про обсяги податку на додану вартість.

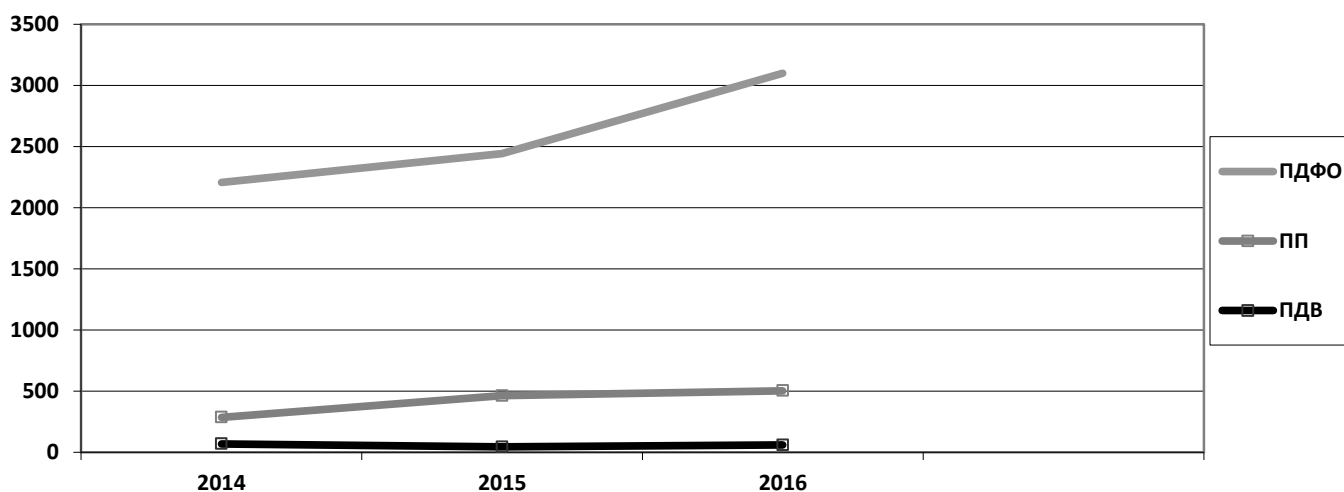

Рис. 2.10 Тенденції зміни основних податкових надходжень регіонального бюджету Запорізької області протягом 2014 – 2016 років, млн. грн.

Для розвитку регіону більшу частину податкових надходжень слід спрямовувати в фонд розвитку.

Розглянувши детальніше розподіл доходів бюджету Запорізької області, можна побачити, що жоден вид з доходів бюджету не спрямовується в фонд розвитку.

А отже розвиток регіону за рахунок бюджету здійснюватися не може. Всі надходження бюджету спрямовані на підтримку того, що вже існує в області.

Таблиця 2.17

Обсяги податків на 1 зайнятого за період 2014 - 2016 років, грн.

Показник	2014	2015	2016	Відхилення «+,-»	
				2015 порівняно з 2014	2016 порівняно з 2015
Зайняте населення, млн. осіб.	1,5738	1,582	1,5824	+0,0082	+0,0004
Податки з фізичних осіб, грн.	1401	1542,67	1958,29	+141,67	+415,62
Податок на прибуток підприємств, грн.	181,6	292,29	317,81	+110,69	+25,52
Податок на додану вартість, грн.	41,05	27,24	37,29	-13,81	+7,05
Всього, грн.	1623,65	1862,27	2313,39	+238,62	+451,12

[Розраховано автором за даними ГУ ДФС України]

Отже, як видно з табл. 2.17, на 1 зайнятого в 2016 р. припадає 2313,38 грн. податків. В середньому за період 2014 – 2016 р.р. на 1 зайнятого припадало 1933,39 грн. Податків. При прогнозуванні доходів місцевих бюджетів слід враховувати показник податкового навантаження. Проаналізуємо показник податкового навантаження на 1 грн. ВРП Запорізької області (див.табл. 2.18). Даний показник показує обсяг податків, який припадає на 1 грн. Валового регіонального продукту регіону. За його допомоги можна визначити чи є справедливим розподіл податкових надходжень до бюджету, а також спрогнозувати доходи місцевих бюджетів.

Таблиця 2.18

Динаміка податкового навантаження у розрахунку на 1 грн. ВРП Запорізької області за період 2014 – 2016 років

Показник	2014	2015	2016	Відхилення «+,-»	
				2015 від 2014	2016 від 2015
1	2	3	4	5	6
ВРП Запорізької області, млн. грн.	55334,00	60213,0	61046,0	+4879	+833

Продовж. табл. 2.18

1	2	3	4	5	6
Зайняте населення, млн. осіб.	1,57	1,58	1,58	+0,01	0
ВРП на 1 зайнятого, грн.	35244,59	38109,5	38636,7	+2864,9	+527,2
Доходи населення млн. грн.	14699,33	16270,0	17215,56	+966	-1851
Прибуток підприємств, млн. грн.	1587,78	2568,89	2793,89	+981,1	+277,8
Додана вартість, млн. грн.	338,00	215,5	295	+1511	+511
Податки з фізичних осіб, млн. грн.	2204,9	2440,5	3098,8	+235,6	+658,3
Податок на прибуток підприємств, млн. грн.	285,8	462,4	502,9	+176,6	+40,5
Податок на додану вартість, млн. грн.	67,6	43,1	59	-24,5	+15,9
Податкове навантаження на 1 грн. ВРП:					
податки з фізичних осіб	0,04	0,041	0,041	+0,001	0
податок на прибуток підприємств	0,005	0,008	0,008	+0,003	0
податок на додану вартість	0,0012	0,0007	0,00097	-0,003	0,00027
Всього навантаження, грн.	0,0462	0,0497	0,04997	0,0035	0,00027

[Складено автором на основі даних ГУ ДФС України]

Таким чином, згідно даних табл. 2.18, на 1 грн. ВРП Запорізької області у 2016 р. припадає 0,041 грн. податку з фізичних осіб, 0,008 грн. податку на прибуток підприємств та 0,00097 грн. податку на додану вартість. Податкове навантаження 1 грн. ВРП за даний період не має значних змін, хоча динаміка зміни ВРП Запорізької області має тенденцію до зростання. Тобто, із зростанням ВРП не відбувається стрімкого зростання податків, що є позитивним показником.

Для прогнозування податкових надходжень обласного бюджету пропонуємо наступний метод, який базується на використанні показників податкового навантаження 1 грн. ВРП області. У якості прикладу обрано три види податків, а саме: податок з фізичних осіб, податок на прибуток підприємств та податок на додану вартість.

Проаналізувавши структуру податкових надходжень регіонального бюджету Запорізької області отримали, що частка податку з фізичних осіб становить 84,65%, податок на прибуток підприємств – 13,74%, податок на додану вартість – 0,02%. Припустимо, що темп росту ВРП збільшиться на 5% (див. табл. 2.19).

Таблиця 2.19

**Дані для прогнозування місцевого бюджету Запорізької області
на 2017 рік з використанням показника податкового навантаження**

Назва податку	База оподаткування	Ставка податку, %	Сума податку, млн.грн.	Питома вага, %	Середній темп росту ВРП	Прогнозований темп росту ВРП	Середнє податкове навантаження 1 грн. ВРП Запорізької області, грн.
ПДФО	Доходи населення	18	3098,8	84,65			0,041
Податок на прибуток підпр.	Доходи підприємств	18	502,9	13,74	1,2	1,25	0,007
ПДВ	Додана вартість	20	59	0,02	-	-	0,00096
Всього, грн.			3660,7	98,38			0,04896

[Складено автором на основі даних ГУ ДФС України]

Для прогнозування пропонуємо застосовувати наступну формулу:

$$МБ_{пр.} = \sum ПН_i \times ПВ_i \times (ВРП_{i-1} + ВРП_{i-1} \times T_p), \quad (2.2)$$

де $МБ_{пр.}$ – прогнозований місцевий бюджет, млн. грн.;

$ПН_i$ – податкове навантаження i -го виду податку, грн.;

$ПВ_i$ – питома вага i -го виду податку, %;

$ВРП_{i-1}$ – валовий регіональний продукт попереднього періоду, млн. грн.;

T_p – темп росту ВРП, %.

$$МБ_{пр.2017} = 0,041 \times 0,8465 \times (61046 + 61046 \times 1,25) + 0,007 \times 0,1374 \times (61046 + 61046 \times 1,25) + 0,00096 \times 0,02 \times (61046 + 61046 \times 1,25) = 4\,901,803 \text{ млн. грн.}$$

Отже, при прогнозуванні було обрано зростання ВРП регіону на 5%. При такому зростанні ВРП прогнозований бюджет складе 4 901, 803 млн. грн.

Для прогнозування недостатньо статистичної інформації, тому для запровадження методу доцільно поглибити і розширити суму податків за видами, які існують на місцевому рівні.

У якості шляхів підвищення ефективності фінансової політики на місцевому рівні визначається удосконалення технології і методів розрахунку очікуваних надходжень за рахунок місцевих податків і використання способу розрахунку прогнозних сум і як важеля раціонального розподілу власних коштів міст та регіонів. У подальшому доцільно використовувати дані місцевої статистики за короткий термін часу [33, с. 103].

Прогнозування дозволить формувати стратегії соціального розвитку на стійкій фінансовій базі.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ НАПРЯМІВ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

3.1. Шляхи підвищення податкового потенціалу Запорізької області

Податкова система будь-якої країни відіграє надзвичайно важливу роль у житті суспільства, вона є основою виконання державою своєї економічної функції. У сучасному суспільстві податки стають універсальним інструментом державного регулювання. Поряд з цим проблеми оподаткування за своєю внутрішньою сутністю є досить суперечливими.

Мобілізуючи фінансові ресурси в бюджет держави, податки забезпечують підвищення рівня економічної і політичної безпеки країни, зміцнення правопорядку, соціальний захист громадян. У той же час підвищення податкового навантаження на підприємства, корпорації і домашні господарства погіршує інвестиційний клімат у країні, стимулює відтік капіталу, сповільнює процес відновлення і модернізації виробничих потужностей, гальмує проведення економічних реформ, знижує темпи росту рівня життя [20, с. 359].

З метою вдосконалення соціально-орієнтованої ринкової економіки держава повинна формувати таку податкову систему, що забезпечує оптимальне податкове навантаження у всіх сферах і для всіх суб'єктів економічної діяльності, а головне – усуває фінансову диспропорцію окремих регіонів країни.

Практично кожен регіон України має потребу в додаткових фінансових ресурсах. Таким джерелом можуть стати збільшені в результаті вдосконалення податкової бази регіону податкові надходження.

У той же час регіони мають обмежений вплив на власну податкову базу, але в рамках наданих їм повноважень цей вплив повинен мати на меті збільшення обсягів виробництва. Лише результатом цього процесу може стати стійке підвищення податкових надходжень.

Для покращення прогнозованого податкового потенціалу Запорізької області доцільно провести зміни у розрізі таких податків та зборів: податок на нерухомість, туристичний збір, збір за місця для паркування транспортних засобів.

Фізичні особи, які є власниками житлової та/або нежитлової нерухомості є платниками податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Оскільки податок на нерухоме майно належить до місцевих податків, то ставки та пільги з податку встановлюються рішеннями сільської, селищної, міської ради залежно від місця розташування та типів таких об'єктів нерухомості.

У м. Запоріжжі рішенням Запорізької міської ради від 26.02.16 №30 ставки податку на 2016 рік встановлені:

- для нежитлової нерухомості - 0,5% мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного року за 1 кв. м., податок становить 6,89 грн. (1378 грн. x 0,5%),

- для житлової нерухомості - 2% розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного року за 1 кв. м, податок становить 27,56 грн. (1378 грн. x 2%).

Рішенням №5 пільги зі сплати податку за житлову нерухомість, що перебуває у власності фізичних осіб, визначені в наступних розмірах:

- для квартири/квартир незалежно від їх кількості - 120 кв. м.;
- для житлового будинку/будинків незалежно від їх кількості -250 кв.м.;
- у разі одночасного перебування у власності квартири/квартир та житлового будинку/будинків - 370 кв. м.[34].

У Запорізькій області суб'єкти господарювання подали більш ніж 4,2 тисячі податкових декларацій, відповідно до яких річна сума податку складає 34,6 мільйона гривень. Понад 14,2 мільйона гривень сплатили з початку року юридичні та фізичні особи – платники податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Щодо громадян – платників податку на нерухомість, то їхнє число зросло до 927, що на 313 платників більше у порівнянні з попереднім роком, а кількість об'єктів, які підлягають оподаткуванню збільшилась на 626.

Згідно з даними Головного управління ДФС у Запорізькій області 863 платники-фізичні особи або 93% від загальної кількості вже сплатили 708 тисяч гривень податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

У зв'язку із збільшенням у 2017 році мінімальної заробітної плати до 3200 грн. та, за умови незмінної кількості платників податку, можна спрогнозувати надходження податку на нерухомість на 2017 рік у Запорізькій області (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Прогноз суми податку на нерухомість у Запорізькій області на 2017 рік

Платники податку	Кількість		Мінімальна заробітна плата, грн.		Податок на нерухомість, млн. грн.	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Фізичні особи	927	927	1378	3200	34,6	80,35
Юридичні особи	1153	1153				
Всього	2080	2080	1378	3200	34,6	80,35

[Розраховано автором на основі даних ГУ ДФС України]

За даними таблиці 3.1 можна зробити висновок, що в 2017 році планується збільшення надходжень податку більш ніж удвічі, що позитивно вплине на обласний бюджет.

Ще одним важливим питанням є, створення об'єднання співвласників багатоквартирних будинків. Станом на 01.05.2016 року в Запорізькій області зареєстровано 1532 ОСББ [27].

Створення ОСББ - це реконструкція житлового фонду, модернізація водо- та тепло забезпечення, систем каналізації та благоустрій населених пунктів як у Запорізькій області, так і в Україні в цілому.

З огляду на вище сказане, вважаємо за необхідне зауважити, що податок за нерухомість сплачується громадянами лише за площу їх квартир, а площа

приміщень загального користування об'єкта житлової нерухомості (наприклад, горище, підвал, коридор та інші) залишається неоподаткованою.

Для наочного прикладу використаємо схему стандартного п'ятиповерхового будинку у місті Запоріжжя (рисунок 3.1).

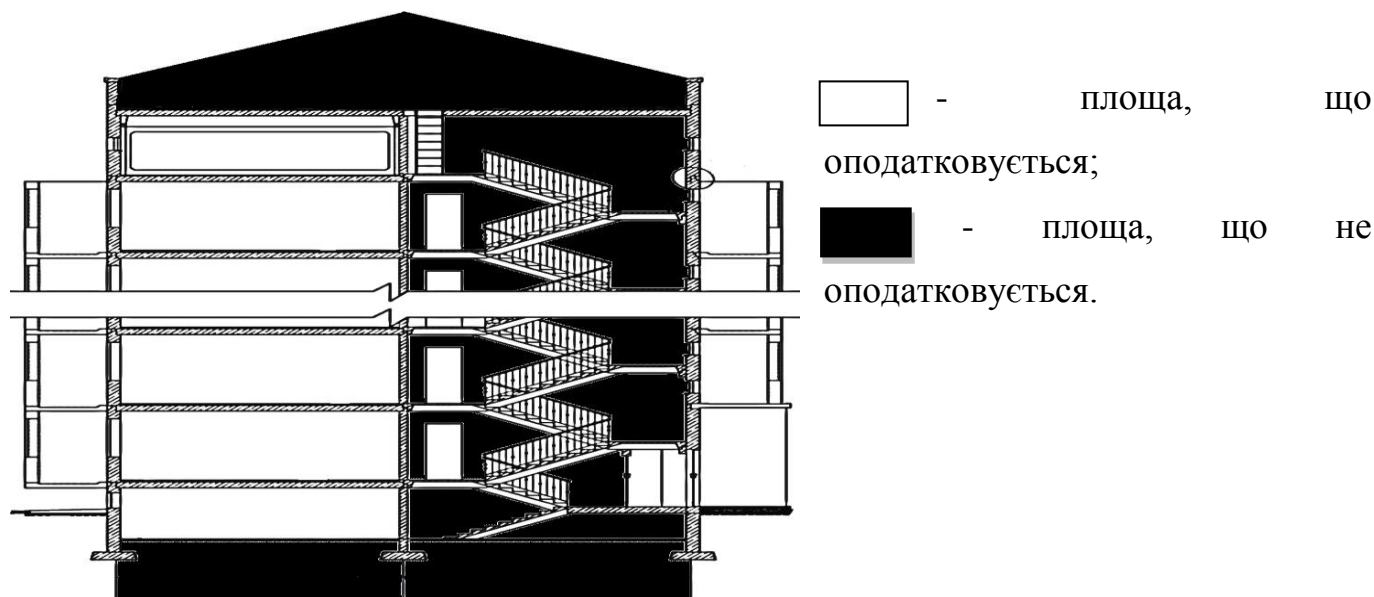

Рис. 3.1 Схема п'ятиповерхового будинку з поділом його площі на оподатковувану територію та неоподатковувану [34]

Отже, як один із шляхів підвищення податкового потенціалу регіону, спираючись на зарубіжний досвід, пропонуємо розширення податку на нерухомість, включивши до його бази оподаткування площу приміщень загального користування об'єкта житлової нерухомості (наприклад, горище, підвал, коридор та інші) та встановити місячну ставку у розміру 0,05% від розміру мінімальної заробітної плати встановленої на 1 січня поточного року за 1 кв.м., а платниками призначити податкового агента, тобто ОСББ, як представника інтересів мешканців всього будинку.

Для розрахунку використаємо п'ятиповерховий будинок, сума площ приміщень в ньому становить в середньому 90 кв.м., при мінімальній зарплаті 1450

грн. встановленій з травня по листопад 2016 року, сума надходжень від ОСББ такого будинку складала б 65,25 грн на місяць.

А за умови мінімальної заробітної плати на 2017 рік у розмірі 3200 грн., прогнозовані надходження від ОСББ п'ятиповерхового будинку становитимуть – 144 грн [35]. Для наочності, результати розрахунку подано в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

**Прогноз суми надходжень від неоподаткованої площі
стандартного п'ятиповерхового будинку у м. Запоріжжя**

Рік	Ставка за 1 кв.м., %	Площа, м ²	Мінімальна з/п, грн.	Сума до сплати, грн.
2016	0,05	90	1450,00	65,25
2017	0,05	90	3200,00	144,00

[Складено автором на основі даних джерел 34, 35]

Наступним розглянемо туристичний збір, який не є основним бюджетоформуєчим податком громад, на відміну від податку на доходи фізичних осіб, акцизного податку чи плати за землю. Але він робить свій внесок у місцеві бюджети.

У поточному році зафіксоване зростання надходжень, особливо від громадян-фізичних осіб, які, здаючи відпочивальникам житло у оренду, сумлінно сплачують належні суми податків [34]. Його платниками є громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які отримують послуги з тимчасового проживання або ночівлі. Ставка встановлюється у розмірі від 0,5 до 1 відсотка від вартості усього періоду проживання (ночівлі). Динаміка надходжень за даним збором за п'ять останніх років зображена в табл. 3.3

Таблиця 3.3

Динаміка надходжень за туристичним збором в Запорізькій області, тис. грн.

Рік	2012	2013	2014	2015	2016	Разом
Податкові надходження	1 363	1 500	1 000	1 200	1500	6 563

[Складено автором за даними джерел 28, 29, 31]

Для того, щоб скласти прогноз на наступні два роки перш за все здійснимо вирівнювання ряду за допомогою середнього абсолютного приросту.

Середній абсолютний приріст за попередній період становить:

$$\Delta_{\text{сеп}} = (y_n - y_1) / (n - 1) \quad (3.1)$$

$$\Delta_{\text{сеп}} = (1720 - 1363) / (5 - 1) = 89,25 \text{ тис. грн.}$$

Розрахункові рівні вирівняного ряду наведено в графі 3 табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Розрахунок теоретичних рівнів ряду динаміки туристичного збору

Рік, n	y_i	y_{pi}	Δ_i	$(\Delta_i)^2$	$y_i - y_{pi}$	$(y_i - y_{pi})^2$
1	2	3	4	5	6	7
2012	1363	1363	-	-	0	0
2013	1500	1452,25	137	18769	47,75	2280,0625
2014	1500	1541,5	0	0	-41,5	1722,25
2015	1600	1630,75	100	10000	-30,75	945,5625
2016	1720	1720	120	14400	0	0
Разом	7683	7707,5	357	43169	-	4947,875

Середній квадрат абсолютних приростів становить:

$$\rho^2 = \frac{\sum_{i=1}^{n-1} \Delta_i^2}{n-1} \quad (3.2)$$

$$\rho^2 = (43169) / 4 = 10792,25$$

Дисперсія емпіричного ряду відносно вирівняного становить:

$$\sigma^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (y_i - y_{pi})^2}{n} \quad (3.3)$$

$$\sigma^2 = 4947,875 / 5 = 989,575$$

Перевіримо, чи виконується умова застосування даного способу для прогнозування. Для цього здійснено розрахунки в графах 4 – 6 таблиці 3.4:

$$\sigma^2 \leq \frac{\rho^2}{2} \quad (3.4)$$

$$989,575 < \frac{10\,792,25}{2}.$$

Отже, умова використання для прогнозування способу середнього абсолютного приросту виконується. Прогнозні значення на 2017 та 2018 роки становитимуть:

$$Y_{p2017} = Y_{p2016} + \Delta_{\text{сеп}} \quad (3.5)$$

$$Y_{p2017} = 1720 + 89,25 = 1\,809,25 \text{ тис.грн.}$$

$$Y_{p2018} = Y_{p2017} + \Delta_{\text{сеп}} \quad (3.6)$$

$$Y_{p2018} = 1\,809,25 + 89,25 = 1\,898,5 \text{ тис.грн.}$$

З початку поточного року до місцевих бюджетів Запорізької області сплачено 595 тисяч гривень туристичного збору. Це на 245 тисяч гривень більше, ніж очікувалося. Лише у червні та липні – у період початку оздоровчого сезону, скарбниці громад отримали більш ніж 350 тисяч гривень. Сезонність даного збору зображено на рисунку 3.2.

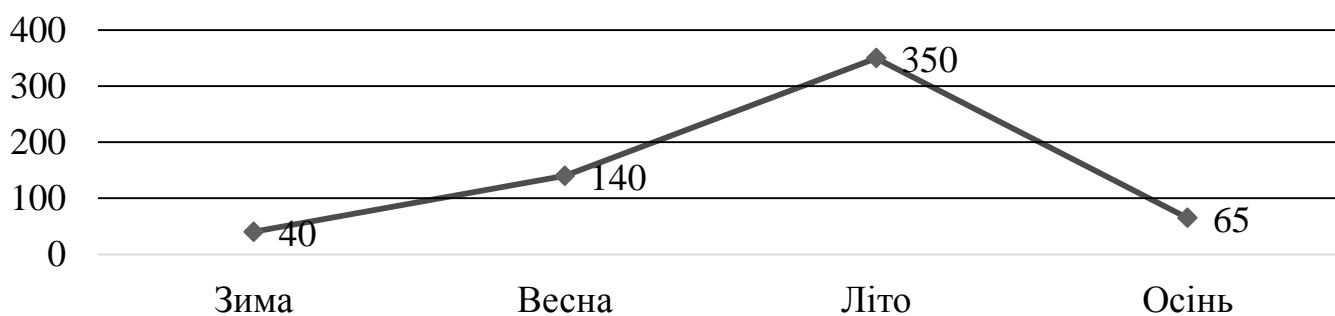

Рис. 3.2 Сезонність обсягів надходжень туристичного збору до місцевого бюджету Запорізької області протягом 9 місяців 2017 року, тис. грн.

Найбільшими платниками збору є фізичні та юридичні особи Запоріжжя, які спрямували до бюджету 210 тисяч гривень, Якимівського району – понад 150 тисяч, м. Бердянськ – майже 130 тисяч та м. Мелітополь – понад 23 тисяч.

Найбільше туристичного збору в м. Запоріжжі надходить з острова Хортиця, який щороку відвідує тисячі туристів, адже на його території нараховується понад 63 пам'ятки археології та історії, що є важливими культурними цінностями. На рисунку 3.3 зобразимо рівень надходжень збору протягом 9 місяців 2017 року з о. Хортиця [27].

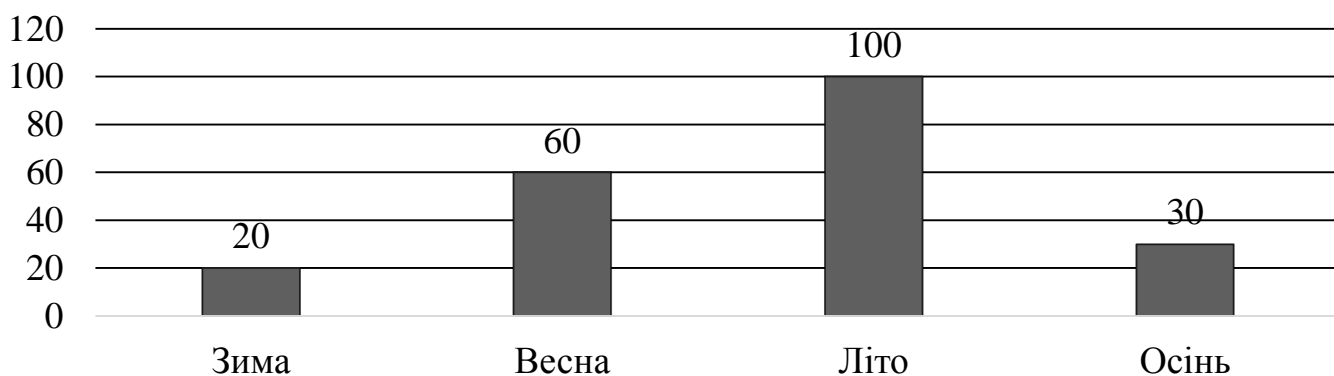

Рис. 3.3 Сезонність обсягів надходжень туристичного збору до бюджету Запорізької області з території о. Хортиця за 9 місяців 2017 року, тис. грн.

Зважаючи на статистику наведену вище, вважаю, що доцільно сезонно змінювати ставку туристичного збору і найбільший відсоток встановлювати на літній період, щоб забезпечити збільшення податкових надходжень [36].

Згідно з даними офіційного сайту Запорізької міської ради, на території області зареєстровано 55 парковочних місць та встановлено ставку збору за місця для паркування транспортних засобів – 0,03% мінімальної заробітної плати. До місцевого бюджету за цим збором за 2016 року надійшло 115 тис. грн.

На думку автора, доцільно збільшити надходження за збором за місця для паркування збільшивши їх кількість, адже на даний момент парковки в університетах, школах, лікарнях та інших державних закладах є безкоштовними. А якщо брати за приклад зарубіжний досвід, то там це є звичайною практикою. Але враховуючи, що для громадян це буде ще однією небажаною статтею витрат і може

виникнути масове незадоволення населення, для пом'якшення ситуації, вважаю за потрібне ввести пільги при довгостроковому користуванні парковочним місцем.

Важливо також, відмітити, що бюджет несе великі втрати від нарахованих податкових пільги.

Податкові пільги є важливим інструментарієм податкового регулювання економіки. У період економічного спаду стимулююча податкова політика супроводжується збільшенням різних податкових пільг. У період економічного підйому слід застосовувати стримуючу політику, у т. ч. за рахунок скорочення різних податкових пільг.

У табл. 3.5 наведено динаміку та структуру податкових пільг платників податків по Запорізькій обл.

Таблиця 3.5

**Динаміка і структура податкових пільг платників податків
по Запорізькій обл. протягом 2014 – 2016 року у розрізі окремих податків**

Рік	ПДВ	Под. на приб.	Акци- зний збір	Податок із власників транспортних засобів та інших самохідних машин	Плата за зем.	Місцеві податки та збори	Держ. мито	Разом
Сума, млн грн								
2014	4976,7	497,1	243,1	4,06	52,02	0,16	0,09	5773,2
2015	5900,6	436,8	89,0	3,38	36,98	0,16		6466,9
2016	5906,1	604,9	152,5	3,75	64,44	0,17		6732,9
Структура, %								
2014	86,20	8,61	4,21	0,070	0,90	0,003	0,002	100,00
2015	91,24	6,75	1,38	0,052	0,57	0,003	0	100,00
2016	87,72	8,98	2,27	0,056	0,97	0,003	0	100,00

[37, с. 265]

Протягом 2014 – 2016 рр. сума податкових пільг зросла з 5,7 до 6,7 млрд грн. У галузевому аспекті найбільша частка пільг у 2016 році по Запорізькій області

приходилася на переробну промисловість (50,94%), у т. ч. по ПДВ – 47,89%, податку на прибуток – 45,96%, акцизному збору – 100%. Пільги зі сплати державного мита мали лише підприємства, які займаються виробництвом і розподіленням електроенергії, газу та води.

Втрати бюджету внаслідок податкових пільг по Запорізькій області наведено в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

**Аналіз втрат бюджету внаслідок
податкових пільг по Запорізькій області за 2016 рік**

Назва податку	Втрати внаслідок податкових пільг		
	Сума, млн грн		
	Усього	Держбюджет	Місцевий бюджет
Податок на прибуток підприємств	119,1	116,7	2,4
Плата за землю	2,1	0,0	2,1
Податок на додану вартість	302,6	302,6	0,0
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	0,3	0,3	0,0
Усього	424,1	419,6	4,5

[Складено автором на основі даних ГУ ДФС України]

Отже, втрати до місцевого бюджету становлять 4,5 млн. грн, що є досить вагомою сумою.

Державні податкові інспекції Запорізької області здійснюють контроль за обґрунтованістю та доцільністю застосування пільг. Протягом звітного періоду перевірено 603 пільговика з 6296. Порухення встановлено в 24 випадках. Загалом до місцевого бюджету донраховано 1,5 млн грн, стягнуто 0,6 млн грн, або 40,0%.

В даному випадку, скорочення соціальних пільг було б вдалим рішенням для підвищення податкового потенціалу Запорізької області, але при цьому потрібно

враховувати потреби населення та їх можливості. Адже на даний момент в країні дуже нестабільна економічна ситуація і доходи населення низькі.

Суттєвим джерелом інвестицій в регіональну економіку є тіньові фінансові ресурси – приховані податки. В даній роботі пропонується модель мінімізації прихованого податкового потенціалу регіону, що характеризує рух тіньових фінансових потоків у галузях економіки регіону і базується на виборі стратегії ведення економічної діяльності суб'єктами в умовах макро- і мікроекономічних обмежень [38, с.12].

Особливість такої моделі полягає в тому, що на основі вивчення, узагальнення і класифікації видів тіньових правопорушень і схем імобілізації ресурсів у тіньовий оборот, описані і формалізовані фінансові потоки як в офіційному, так і в тіньовому секторі економіки, а також виведені деякі закономірності, що стосуються ефективності тіньової та офіційної господарської діяльності (див. рис. 3.4).

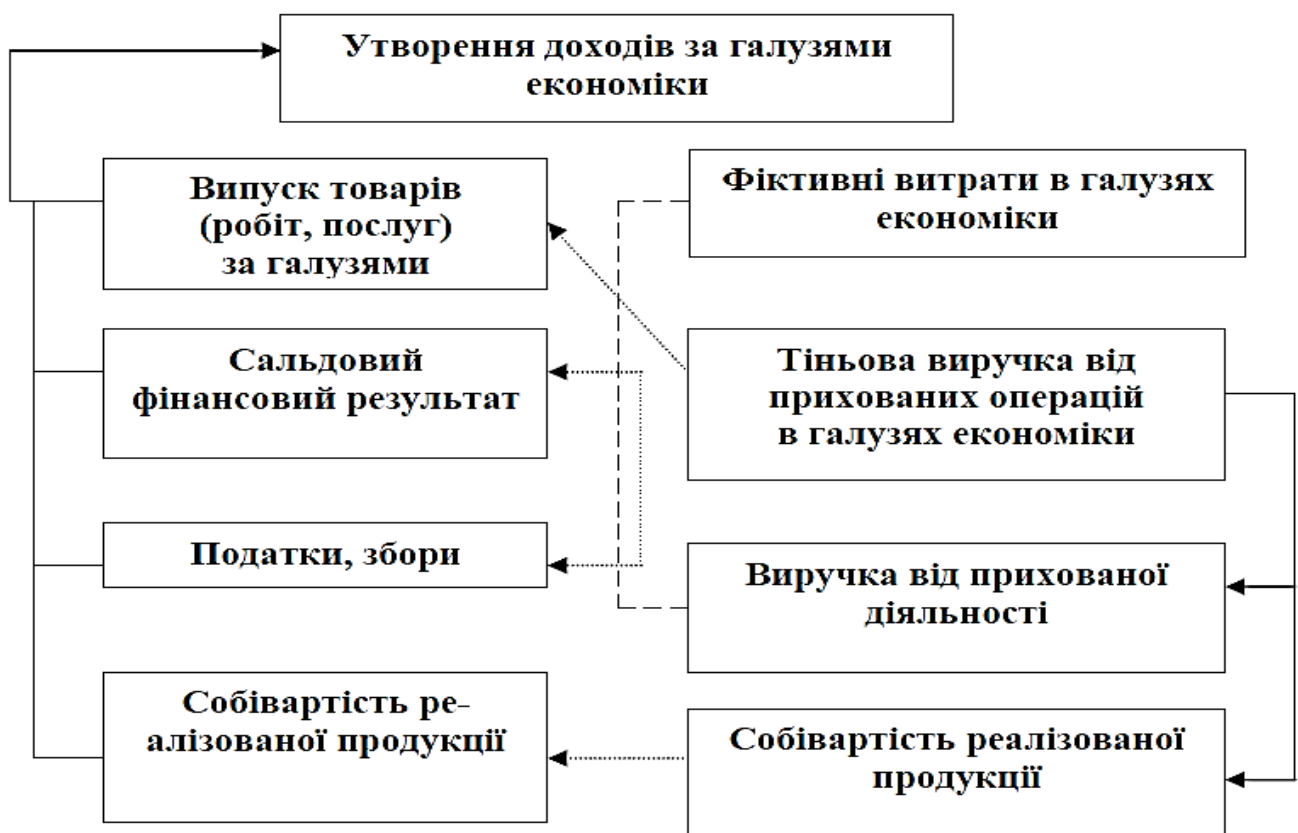

Рис. 3.4 Схема розрахунку податкового потенціалу регіону з урахуванням впливу тіньової економіки [38, с.11]

Такий підхід дозволяє обчислити невідомі компоненти системи, такі як тіньовий оборот, що складається з обороту прихованої діяльності та фіктивних витрат, а також прибуток від тіньової діяльності. Для одержання значень економічних показників з урахуванням впливу тіньової економіки використовуються показники тіньової діяльності.

При цьому поведінка окремого суб'єкта визначається такими чинниками:

- станом зовнішньоекономічного середовища, що створює макроекономічні обмеження;
- внутрішніми фінансовими і виробничими можливостями, що спричиняють мікроекономічні обмеження його діяльності.

Як висновок, можна сказати, що з метою удосконалення процесів формування податкового потенціалу як чинника соціально-економічного зростання регіонів та їх фінансового забезпечення необхідно [38, с.11]:

- удосконалити структуру дохідних джерел місцевих бюджетів, зокрема, за рахунок розширення переліку загальнодержавних податків і зборів, закріплених за місцевими бюджетами. Розширення бази оподаткування як одного з напрямів удосконалення системи оподаткування сприятиме активізації соціально-економічного розвитку регіонів через зростання обсягів податкових та інших надходжень до місцевих бюджетів, а також через безпосереднє стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів як механізму розширеного відтворення бази оподаткування і підвищення податкоспроможності регіонів, галузей, підприємств;
- знизити податкове навантаження на виробників, що має компенсуватися розширенням бази оподаткування та упорядкуванням практики надання податкових пільг;
- підвищення частки власних закріплених доходів у структурі бюджетів внутрішніх регіонів області;
- удосконалити механізм формування і виконання бюджету розвитку, коли фінансові ресурси спрямовуються на розбудову місцевої соціальної та виробничої інфраструктури, культурні програми тощо.

3.2. Зарубіжна практика міжбюджетного вирівнювання податкового потенціалу регіону

Світова та європейська бюджетна практика характеризується наявністю значного інструментарію форм та методів фінансового вирівнювання, це, перш за все, вертикальне та горизонтальне фінансове вирівнювання, вирівнювання обсягів видатків на місцевому рівні, вирівнювання доходів місцевих органів влади тощо. Водночас відмітимо, що в переважній більшості перелічених форм використовується показник податкоспроможності територіальної одиниці. Зважаючи на це, доцільно, на нашу думку, розглянути деякі практичні аспекти зарубіжного досвіду в контексті можливого його застосування у вітчизняній практиці [39, с.84].

Німеччина. Доволі своєрідною є система фінансового вирівнювання у Федеративній Республіці Німеччині, адже передбачає як вертикальне вирівнювання – між федерацією, землями і частково общинами, так і горизонтальне – всередині земель. Згідно зі статтею 107 Конституції ФРН фінансово сильніші землі надають допомогу фінансово слабшим регіонам. В основі системи лежить базовий принцип вирівнювання податкових доходів на душу населення (податкоспроможність). З метою вирівнювання в Німеччині регіони розподілені наступним чином:

- депресивні регіони з рівнем доходів до 95% середнього рівня податкової спроможності по країні;
- нейтральні землі, які мають надлишок фінансових ресурсів від 100 до 102% від середнього рівня податкової спроможності по Німеччині (ці регіони не відраховують коштів на потреби фінансового вирівнювання);
- землі-донори з доходами від 102 до 110% на душу населення від середнього рівня (відраховують 70% надлишкових ресурсів для підтримки депресивних регіонів);

— багаті землі з доходами, які перевищують 110% від середнього рівня податкоспроможності по країні (100% надлишку перераховують на потреби вирівнювання).

Вважаємо за доцільне, таку регіональну класифікацію слід на законодавчому рівні провести і в Україні.

Для акумуляції ресурсів на потреби фінансового вирівнювання створено Федеральний фонд фінансового вирівнювання, що формується за рахунок розподілу податку на додану вартість. Критерієм цього розподілу є показник квоти покриття - співвідношення між поточними доходами бюджету федерації й бюджетів земель та їхніми необхідними видатками. Встановлено, що для федерації і земель квота покриття має бути приблизно рівною [39, с.85].

Для надання коштів із Фонду вирівнювання розраховується два показники. Один – податкові можливості землі. Він є сумою податкових надходжень до бюджету землі плюс 50 % надходжень до бюджетів общин, які входять до складу цієї землі. Інший показник - нормативні доходи землі. Він розраховується як сума найбільших податків, що надходять до бюджетів усіх земель і всіх общин (у цілому по ФРН), яку поділено на чисельність населення ФРН і помножено на чисельність кожної окремо взятої землі. Допомогу отримують ті землі, в яких податкові можливості становлять менше 95 відсотків від так званих нормативних доходів землі. Крім вказаного Фонду фінансового вирівнювання, в Німеччині створено Фонд Німецька єдність - спеціальну фінансову інституцію для вирівнювання фінансового потенціалу східних земель (колишньої НДР). Кошти Фонду формуються за рахунок внесків із федерального бюджету і бюджетів земель та інших джерел. З метою збільшення доходів федерального і земельного бюджетів уряд підвищив окремі податки, запровадив спеціальну надбавку солідарності до прибуткового і корпоративного податків. За рахунок коштів Фонду східні землі отримують систематичну фінансову допомогу на потреби соціально-економічного розвитку.

У цілому, механізм горизонтального фінансового вирівнювання у ФРН досить складний та передбачає наступні бюджетні трансферти між комунами: ключові дотації (Zweckzuweisungen), дотації за потребами (Bedarfszuweisungen),

цільові дотації (Zweckzuweisungen). Найбільш значними при вирівнюванні фінансового забезпечення комун є ключові дотації. Теоретичною основою надання даних трансфертів є концепція Й.Попітца, яка визначає, що критерієм надання дотацій є різниця між фінансовими потребами та податковою спроможністю комун. Крім цього, в деяких землях практикуються особливі ключові дотації (Sonderschlusselzuweisungen), які надаються комунам з особливо низькою податкоспроможністю. Особливо цікавим є розрахунок обсягу фінансових потреб комуни, де поряд із врахуванням чисельності населення, враховуються наступні критерії її коригування: чисельність учнів, студентів; прикордонність та характер території; наявність курортів, шахт тощо; довжина доріг; соціальне навантаження; площа території [39, с.86].

При оцінці податкоспроможності території (Steermesszahl) до уваги беруться надходження від реальних податків (земельного та промислового) та частка прибуткового податку з населення, що залишається в місцевих бюджетах. Повчальним для України є наступний аспект розрахунку: для того, щоб місцеві органи влади не могли маніпулювати з рівнем податкоспроможності (а в кінцевому результаті з отриманням необгрунтованих дотацій), податкові надходження від бази розраховуються не за наявними, а за фіктивними, однаковими для всіх ставками оподаткування.

Сума розрахункових податкових надходжень визначається таким чином: фактичні надходження від податків, що беруться для розрахунку трансфертів діляться на фактичні податкові ставки і отримане значення множиться на фіктивні.

Наступним етапом є визначення обсягу необхідних трансфертів за формулою:

$$M = \left(\sum_{i=1}^n (A_i - S_i) \right) / q, \quad 2 \leq q \leq 1, \quad (3.1)$$

де M – обсяг бюджетних трансфертів;

A_i – фінансова потреба i -тої комуни;

S_i – податкоспроможність i -тої комуни;

q – коефіцієнт вирівнювання, прийнятий у законодавстві землі.

Що стосується, дотацій за потребами, то вони надаються для подолання особливих надзвичайних ситуацій. Їх обсяг визначається міністерством фінансів з урахуванням обґрунтувань місцевих органів влади. Цільові дотації, зазвичай, призначаються для будівництва об'єктів освіти, доріг, розбудови міст.

Не менш важливий аспект фінансового вирівнювання в ФРН полягає в тому, що тут не намагаються забезпечувати повний паритет між видатками та доходами, а залишають невеликий відсоток недофінансування. Таким чином, спонукаються місцеві органи влади до ефективнішого використання власної доходної бази, а також її розширення.

Швейцарія. Для податкової системи даної країни характерна дуже важлива особливість, яка принципово її різнить від багатьох європейських країн, а саме значна податкова автономія кантонів. Водночас в 90-роках 20 століття в країні проведено реформу міжбюджетних відносин. Фінансове вирівнювання регіональних диспропорцій почали здійснювати через надання субсидій [39, с.89].

Повчальним для України є прозорий та адекватний механізм надання цих трансфертів. Обсяги субсидій щороку обговорюються на раді фінансових директорів кантонів, за результатами якої приймається спільне рішення. При цьому обов'язковими параметрами, що враховуються при виділенні коштів є фінансовий стан регіону, кількість населення в кантоні, податкоспроможність регіону, рівень сплати інших обов'язкових платежів на одного жителя та ін. Додаткові кошти отримують приблизно третина регіональних утворень.

Австралія. Бюджетна система даної країни є високо централізованою (80% всіх податкових ресурсів акумулюються в центральному бюджеті). В такій ситуації на уряд покладено завдання належним чином проводити бюджетне збалансування на рівні штатів. Надання субсидій здійснюється на основі єдиної розподільної формули. До того ж надання субсидій вирівнювання супроводжується жорстким контролем з боку Спеціальної комісії по субсидіях (такий державний фінансовий орган діє в ряді інших країн, зокрема в Індії). Так наприклад, якщо бюджетні

потреби якого-небудь штату збільшуються по відношенню до інших, спецкомісія проводить аудит і у випадку помилок керівництва штату, припиняє надання трансфертів. Така жорстка регламентованість у взаємовідносинах між центром та регіонами є актуальною і для української бюджетної практики [39, с.90].

Канада. На противагу Австралії, в Канаді регіони мають широкі повноваження як щодо бюджетних витрат, так і стосовно адміністрування податків та зборів. Крім цього, з метою міжрегіонального вирівнювання федеральний фонд податкових поступлень Канади розподіляється на основі спеціальної формули. Дана методика побудована таким чином, щоб провінції отримували еквівалент не менший середнього рівня податків по відношенню до середньої податкової бази. Спершу визначається середній по країні рівень оподаткування (шляхом ділення суми податкових надходжень всіх провінцій на їх загальну податкову базу). Цей показник (середня ставка податку) множиться на податкову базу кожного регіону. Як наслідок, визначається нормативно-розрахунковий рівень податкових надходжень на душу населення для даної провінції. Далі обчислюється умовно середній по країні рівень збору податків на одного мешканця (при середньодушовій податковій базі даної провінції та середньонаціональній ставці податку). Різниця між умовно середнім по країні і нормативно-розрахунковим для даної провінції рівнем податкових надходжень на душу населення множиться на чисельність населення провінції, що і визначає загальний обсяг трансферту вирівнювання. Відзначимо також, що даний розрахунок здійснюється по кожному податку і регіону окремо, що значно підвищує прогнозованість та правильність розрахунків.

США. Бюджетно-податкова система США володіє надзвичайно важливою рисою – стабільністю. Ще Конституційний конвент 1789 року виробив і законодавчо закріпив порядок взаємовідносин між центральними та регіональними рівнями влади. Інша характерна особливість – регіони фактично мають такі ж права в податковій сфері, як і федерація в цілому. На сьогодні система міжбюджетних відносин передбачає трансферти у вигляді цільових, блокових та програмних дотацій. Питанням їх надання займаються десятки федеральних органів. А їх безпосередній розподіл проходить під контролем комітетів Конгресу США.

В процесі прийняття рішень про фінансове вирівнювання регіонів використовуються різні моделі та формульні розрахунки обсягів трансфертів. Одним із цікавих, на наш погляд, є метод репрезентативної податкової системи (РПС), розроблений експертною комісією США по міжбюджетних відносинах. Суть репрезентативної податкової системи як міри податкового потенціалу регіонів полягає в розрахунку суми бюджетних платежів, що можуть бути зібрані в регіоні за умови середнього рівня податкових зусиль і однакового складі податків і ставки оподаткування у всіх регіонах. Для застосування цього методу необхідно мати дані по фактично зібраних податках і зборах, і по їхніх податкових базах, можна розрахувати обсяг надходжень по регіоні. Саме ця величина і приймається за міру податкового потенціалу регіону [39, с.91].

Для кожного регіону оцінка репрезентативної податкової системи включає визначення всіх статей доходів місцевого бюджету, побудову єдиної класифікації статей доходів різних регіонів, визначення складу стандартної (нормативної) податкової бази і репрезентативної (середньої) ставки оподаткування, а також розрахунок податкового потенціалу регіону.

Даний метод дозволяє дуже адекватно й об'єктивно оцінити податковий потенціал регіону та визначати необхідний обсяг трансфертів вирівнювання.

Однак, внаслідок використання надзвичайно великого обсягу статистичних, фінансових даних, він є трудомістким та потребує ретельної автоматизованої обробки.

Казахстан. В 1999 році в цій країні проведено реформу міжбюджетного регулювання: більшість податків почали в повному обсязі зараховувати в місцеві бюджети, а збалансування доходів та видатків почали здійснювати за допомогою субсидій вирівнювання. Результативність реформи засвідчують наступні дані: в 1998 році доходи місцевих бюджетів (без субвенцій) склали 29,2%, в 2000 році – 45,4% відповідно. Методика визначення міжбюджетних трансфертів зводиться до того, що в тих областях, де надходження в бюджет перевищують витрати, різниця перерозподіляється за допомогою субвенцій на користь регіонів-реципієнтів. Негативним аспектом системи фінансового вирівнювання в Казахстані є вплив

місцевих органів влади на визначення базових показників по доходах та видатках бюджетів. В результаті необгрунтованого завищення прогнозу по доходах та заниження нормативу бюджетних витрат, на кінець року утворюються велика кредиторська заборгованість по зарплаті та комунальних платежах. Крім цього, така політика дає змогу отримувати значні обсяги субвенцій вирівнювання [39, с.92].

Підсумовуючи викладений матеріал щодо зарубіжному досвіду вирівнювання фінансового забезпечення територій та використання у цьому механізмі показника податкового потенціалу регіону, відзначимо, що жодних єдино правильних та максимально ефективних моделей, методик та підходів у світовій практиці не існує, до того ж вони адаптовані до особливостей розвитку національних економік, державного, адміністративно-територіального устрою, історичних, політичних, економічних, демографічних умов та специфік. Зважаючи на це, слід дуже обережно ставитись до можливого механічного застосування чужого практичного досвіду у вітчизняних реаліях. Він повинен слугувати швидше орієнтиром, варіантом чи ілюстрацією широких можливостей удосконалення власної, виробленої шляхом проб та помилок, системи міжбюджетних трансфертів.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

В дипломній магістерській роботі розглядається тема «Податковий потенціал підприємства (району, міста, області)» та у її змісті виокремлено внесок підприємства ПСП Агрофірма «Росія» до податкового потенціалу Запорізької області області.

Робоче місце знаходиться у офісному приміщенні бухгалтерії підприємства ПСП Агрофірма «Росія», яке розраховане на вісім працівників.

Кожен робітник забезпечений персональним комп'ютером та стаціонарним телефоном. Також в офісі знаходяться чотири принтери для загального користування, освітлювальні прилади, три факси та один шредер.

Для підтримання комфортних умов мікроклімату у приміщенні у спекотну пору року працює два кондиціонери, а узимку – опалювальні прилади.

Аналіз потенційних небезпек

В сфері фінансів, при виконанні бухгалтером своїх обов'язків, на робочому місці виникають такі потенційні небезпеки:

- ураження електричним струмом, у наслідок несправності електророботобудування, невиконання правил техніки безпеки при користуванні електричним обладнанням, що може призвести до електротравм або летального наслідку;

- механічне травмування в наслідок не раціонального розташування робочих місць;

- нервово-психічні навантаження в наслідок специфіки виконуваних робіт, що призводить до захворювань загального характеру;

- негативні відносини у колективі в наслідок постійних емоційних зривів, які призводять до підвищених емоційних навантажень;

– кістково-м'язові порушення, у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, шиї, рук і ніг, що призводить до ушкодження опорно-рухового апарату;

– негативний вплив електромагнітних, в тому числі і рентгенівських випромінювань при використанні моніторів персональних комп'ютерів (далі ПК) з електронно-променевою трубкою, що призводить до погіршень зору, зниження імунітету;

– недостатнє освітлення виробничих приміщень і робочих місць, у зв'язку з несправністю, або хибного вибору освітлювальних приладів, що призводить до погіршення зору;

– підвищений рівень шуму, який створюється перетворювачем напруги електронно-обчислювальної машини (далі ЕОМ), її технічною периферією, а також людьми, що працюють у приміщенні, і який призводить до погіршення слуху;

– незадовільні параметри мікроклімату робочого місця, у зв'язку із відсутністю приладів, що забезпечують необхідний повітряобмін та опалювальної системи, які можуть викликати загальні захворювання;

– вірогідність загоряння, у зв'язку із несправністю електричного обладнання, недотримання, або порушення правил протипожежної безпеки обслуговуючим персоналом, що призводить до пожежі;

– неправильні дії персоналу в умовах надзвичайних ситуацій, які призводять до паніки та загибелі людей;

– можливість отруєння хімічними речовинами, які виділяються у повітря робочої зони при роботі з ПК та іншою офісною технікою;

– професійне (емоційне) вигорання - психологічний стан здорових людей, які працюють у системі «людина-людина», що характеризуються емоційним виснаженням, деперсоналізацію, редукцією особистих досягнень. На початку синдрому вигорання приглушаються емоції, відчувається незадоволеність собою або, навпаки, з'являється нечутливість до речей, які звичайно викликають гостру реакцію. На другій стадії цього синдрому психологічний стан проявляється на рівні емоцій. Виникає недобррозичливе відношення до людей, з якими доводиться

спілкуватися щодня: вони дратують, злять. Третя стадія - виснаження. Робота виконується за відсутністю творчих підходів, різко знижується насага на дотримання правил безпеки. З'являються різкість, озлобленість, брутальність, відстороненість, замкненість, переоцінка професійних цінностей.

Заходи по забезпеченню безпеки

У приміщенні офісу застосовується широке різноманіття електроприладів: персональні комп'ютери, принтери, ксерокси, освітлювальні прилади, кондиціонери, побутові електроприлади тощо. Небезпека ураження електричним струмом при використанні цих приладів з'являється при недотриманні заходів обережності, а також при відмові або несправності цього обладнання. Наслідки ураження електричним струмом залежать від багатьох факторів: опору організму, величини, тривалості дії, роду і частоти струму, шляхів його проходження через життєво важливі органи, умов зовнішнього середовища.

Для запобігання ураження електричним струмом встановлено електроустаткування, яке відповідає вимогам: ПУЕ («Правила устрою електроустановок»)[40] і ГОСТ 12.1.030-81 (2001) «ССБТ. Электробезопасность. Защитное заземление, зануление»[41], величина опору захисного заземлення електрообладнання приміщення - 4 Ом; НПАОП 40.1-1.32-01 «Правила устройства электроустановок. Электрооборудование специальных установок»[42], приміщення, в якому розташовуються ЕОМ, різноманітне устаткування, відноситься до класу пожежебезпечної зони П-Па, тому передбачений мінімальний ступінь захисту ізоляції обладнання IP44; ГОСТ 12.1.009-76 (1999) «ССБТ. Электробезопасность. Термины и определения»[43] обладнання офісу має подвійну ізоляцію, яка складається з робочої та додаткової ізоляції; ГОСТ 12.2.007.0-75* (2001) «ССБТ. Изделия электротехнические. Общие требования безопасности»[44] ЕОМ, периферійні пристрої ЕОМ та устаткування для обслуговування, ремонту та налагодження ЕОМ по способу захисту людини від ураження електричним струмом, належать до I класу, оскільки мають подвійну ізоляцію, елемент для заземлення та провід для приєднання до джерела живлення, що має заземлюючу жилу і вилку з заземлюючим контактом. Експлуатація електроустановок і електроустаткування

проводиться відповідно до НПАОП 40.1-1.01-97 «Правила безпечної експлуатації електроустановок»[45] та НПАОП 40.1-1.21-98 «Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів»[46].

Ймовірність механічного травмування може виникнути внаслідок не раціонального розташування робочих місць, захаращення робочих місць або у зв'язку з недбалістю та неуважністю обслуговуючого персоналу. Для виключення травматизму зроблено більш зручне та раціональне розташування робочих місць, таким чином збільшена відстань між ними.

У зв'язку із стресовими ситуаціями та нервово-емоційними навантаженнями у працівників може виникнути ймовірність захворювань загально-невротичного характеру.

З метою зниження нервово-емоційного напруження, стомлення зорового аналізатора, поліпшення мозкового кровообігу, подолання несприятливих наслідків гіподинамії, запобігання втоми, передбачені перерви у роботі – 15 хвилин кожні дві години, а також спеціально обладнане приміщення – кімната відпочинку.

Для оптимізації відносин у колективі проводяться тренінги з залучанням психологів на теми: «Адаптація у новому колективі», «Поведінка в суспільстві».

Для запобігання кістково-м'язових порушень у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, шиї, рук і ніг необхідно виконувати фізичні вправи 2-3 рази протягом робочого часу.

Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці

Внаслідок роботи за ПК, на фізіологію людини негативно впливають електромагнітні випромінювання. Щоб зменшити наслідки впливу на людину та знизити негативні показники у робочій зоні до допустимих значень, згідно з ГОСТ 12.2.007.0-75 «Изделия электротехнические. Общие требования безопасности»[47], вироби, які створюють електромагнітні поля, повинні мати захисні елементи (екрани, поглиначі і т.д.). Вимоги до захисних елементів повинні бути вказані в стандартах та технічних умовах на конкретні види виробів. Згідно з НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин»[48] та ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з

візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин»[49], на робочих місцях обладнаних ПК встановлені рідкокристалічні монітори, які не є джерелами рентгенівського та електромагнітного випромінювань.

Основними причинами недостатньої або нераціональної освітленості робочих місць є несправність або нераціональний вибір освітлювальних приладів.

Незадовільна освітленість на робочому місці або на робочій зоні може бути причиною зниження продуктивності та якості праці, отримання травм. Недостатнє освітлення викликає зоровий дискомфорт, що виражається у відчутті незручності або напруженості. Тривале перебування в умовах зорового дискомфорту призводить до розсіювання уваги, зменшення зосередженості, зоровій і загальній втомі.

У офісному приміщенні, згідно ДБН В.2.5-28-2006 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне і штучне освітлення»[50] передбачене природне та штучне освітлення. Природне освітлення здійснено через світлові прорізи, які забезпечують коефіцієнт природної освітленості (КПО) не нижче 1,5%. Для захисту від прямих сонячних променів, які створюють прямі та відбиті відблиски на поверхні екранів і клавіатури, передбачено сонцезахисні пристрої, на вікнах встановлені жалюзі або штори.

Для того, щоб визначити загальну штучну освітленість приміщення бухгалтерії на підприємстві ПСП Агрофірма «Росія» проведемо розрахунок.

Вихідні дані:

- довжина приміщення (А) – 12 м;
- ширина (В) – 6 м;
- висота (Н) – 3,8 м;
- тип світильника – ЛПО;
- L/h – 1,4;
- Колір стелі, стін, підлоги ($\rho_{ст}$, $\rho_{с}$, $\rho_{п}$) – 70%, 50%, 30%.

Нормовані показники штучного освітлення для адміністративних будівель, а саме кабінетів та робочих кімнат, згідно ДБН В.2.5-28-2006 «Природне і штучне освітлення»: висота робочої поверхні над підлогою (h_p) – 0,8 м, розряд та підрозряд

зорової роботи – Б-1, освітленість робочих поверхонь при загальному освітленні (E_H) – 300 лк.

Значення коефіцієнту запасу (K_3) при проектуванні штучного освітлення для кабінетів і робочих приміщень дорівнює 1,4.

Спочатку проведемо розрахунок кількості рядів світильників у приміщенні N_p :

$$N_p = \frac{B}{(H - h_p) \cdot [L/h]}, \text{ шт.} \quad (4.1)$$

де: B – ширина приміщення, м;

H – висота приміщення, м;

h_p – висота робочої поверхні, м;

$[L/h]$ – числове значення коефіцієнта світильника.

$$N_p = \frac{6}{(3,8 - 0,8) \times 1,4} = 2 \text{ шт.}$$

Наступною визначимо максимально припустиму відстань між рядами світильників $L_{\max}$:

$$L_{\max} = \frac{B}{N_p}, \text{ м.} \quad (4.2)$$

де: B – ширина приміщення, м;

N_p – кількість рядів світильників у приміщенні, шт.

$$L_{\max} = \frac{6}{2} = 3 \text{ м.}$$

Далі визначаємо значення індексу приміщення i , що характеризує співвідношення розмірів освітлювального приміщення і висоти розміщення світильників:

$$i = \frac{A \cdot B}{(H - h_p) \cdot (A + B)} \quad (4.3)$$

де: A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

H – висота приміщення, м;

h_p – висота робочої поверхні, м.

$$i = \frac{12 \times 6}{(3,8 - 0,8) \times (12 + 6)} = 1,33$$

З огляду на те, що тип світильника ЛПО, $L/h = 1,4$, колір стелі, стін, підлоги ($\rho_{ст}$, ρ_c , $\rho_{п}$) відповідно 70%, 50%, 30%, а індекс приміщення (i) – 1,33, слідує, що значення коефіцієнта використання світлового потоку (η), створюваного світильниками вибраного типу, приймає значення 50%.

Визначимо сумарний світловий потік освітлювальної установки у даному приміщенні Φ_{Σ} :

$$\Phi_{\Sigma} = \frac{E_H \cdot A \cdot B \cdot k_3 \cdot z}{\eta}, \text{ лм}; \quad (4.4)$$

де: E_H – рівень нормованого загального освітлення, лк;

A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

k_3 – коефіцієнт запасу (для люмінесцентних ламп $k_3 = 1,4 \dots 1,7$);

z – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості (відношення середньої освітленості до мінімальної освітленості), як правило дорівнює (для люмінесцентних ламп $z = 1,1$);

η – коефіцієнт використання світлового потоку.

$$\Phi_{\Sigma} = \frac{300 \times 12 \times 6 \times 1,4 \times 1,1}{0,5} = 66\,528 \text{ лм.}$$

Далі визначаємо умовну загальну кількість світильників у приміщенні N_{cs}^* :

$$N_{ce}^* = \frac{A \cdot B}{L_{\max}^2}, \text{ шт}; \quad (4.5)$$

де: A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

$L_{\max}$ – максимально припустима відстань між рядами світильників, м.

$$N_{ce}^* = \frac{12 \times 6}{3^2} = 8 \text{ шт.}$$

Розрахуємо світловий потік умовного джерела світла Φ_l^* :

$$\Phi_l^* = \frac{\Phi_{\Sigma}}{N_l^*}, \text{ лм}; \quad (4.6)$$

де: Φ_{Σ} – сумарний світловий потік освітлювальної установки, лм;

N_l^* – загальна кількість ламп у світильнику, яка розраховується за формулою:

$$N_l^* = N_{ce}^* \cdot n, \text{ шт}; \quad (4.7)$$

де: n – кількість ламп у світильнику, шт.

З урахуванням того, що для світильника типу ЛПО, кількість ламп у світильнику (n) дорівнює – 2 шт.

$$N_l^* = 8 \times 2 = 16 \text{ шт.}$$

$$\Phi_l^* = \frac{66\,528}{16} = 4\,158 \text{ лм.}$$

Вибираємо тип стандартної лампи BASIC T8, позначення якої L 36W/640, з найближчим значенням фактичного світлового потоку лампи Φ_l – 2850 лм, і знаходимо коефіцієнт m (співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи Φ_l^* та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи Φ_l):

$$m = \frac{\Phi_l^*}{\Phi_l}, \quad (4.8)$$

$$m = \frac{4\,158}{2850} = 1,46.$$

Визначаємо оптимальну (фактичну) кількість світильників у приміщенні N_{ce} :

$$N_{ce} = N_{ce}^* \cdot m, \text{ шт}; \quad (4.9)$$

де: N_{ce}^* – умовна загальна кількість світильників у приміщенні, шт.

m – співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи.

$$N_{ce} = 8 \times 1,46 = 12 \text{ шт.}$$

Наступним визначаємо фактичну кількість ламп у приміщенні N_l :

$$N_l = N_{ce} \cdot n, \text{ шт}; \quad (4.10)$$

де: N_{ce} – оптимальна (фактична) кількість світильників у приміщенні, шт;

n – кількість ламп у світильнику, шт.

$$N_l = 12 \times 2 = 24 \text{ шт.}$$

Останнім знаходимо значення загальної розрахункової освітленості (E_p) у приміщенні, що створюється при застосуванні стандартних ламп:

$$E_p = \frac{\Phi_l \cdot N_l \cdot \eta}{A \cdot B \cdot k_3 \cdot z}, \text{ лк}; \quad (4.11)$$

де: Φ_l – фактичний світловий потік вибраної стандартної лампи, лм;

N_l – фактична кількість ламп у приміщенні, шт;

η – коефіцієнт використання світлового потоку;

A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

k_3 – коефіцієнт запасу;

z – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості.

$$E_p = \frac{2850 \times 24 \times 0,5}{12 \times 6 \times 1,4 \times 1,1} = 308,44 \text{ лк.}$$

Як підсумок розрахунків, можна сказати, що для створення штучної освітленості 308,44 лк кабінету, площею 72 м², оптимальна кількість світильників – 12 шт., що розташовані в два ряди.

Рівні звукового тиску в октавних смугах частот, рівні звуку та еквівалентні рівні звуку на робочих місцях приміщення відповідають вимогам ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин»[51] та ДСН 3.3.6.037-99 «Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку»[52]. Зниження рівня шуму в приміщенні здійснено за допомогою:

- використання більш сучасного обладнання;
- розташування принтерів та різноманітного устаткування колективного користування на значній відстані від більшості робочих місць працівників;
- переведення жорсткого диска в режим сну (Standby), якщо комп'ютер не працює протягом визначеного часу;
- використання блоків живлення ПК з вентиляторами на гумових підвісках;

Неправильне проектування або несправність систем опалення та вентиляції в приміщенні офісу може призвести до негативних впливів на здоров'я працівників у вигляді простудних захворювань, перегрівань, проблем із дихальними шляхами тощо.

Метеорологічні умови в приміщенні офісу – температура повітря, відносна вологість повітря й швидкість його переміщення відповідають встановленим санітарно-гігієнічним вимогам ДСН 3.3.6.042-99 «Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень»[53] і ГОСТ 12.1.005-88 (1991) «ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны»[54]. Роботи в офісному приміщенні, належать до категорії Іб - легка робота, тому передбачені наступні оптимальні значення параметрів мікроклімату:

- у холодний період року: температура 21-23°C; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,1 м/с;

- у теплий період року: температура 22-24°C; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,2 м/с.

Забезпечення таких параметрів мікроклімату досягається оснащенням приміщень пристроями кондиціонування, вентиляції та дезодорації повітря, системами опалювання.

Оптимальні рівні позитивних (n+) і негативних (n-) іонів у повітрі приміщення з ВДТ відповідають вимогам ГН 2152-80 «Санітарно-гігієнічні норми допустимих рівнів іонізації повітря виробничих та громадських приміщень»[55] і становить: $n+=1500-30000$ (шт. на 1см^3); $n- = 3000-5000$ (шт. на 1см^3). Підтримку оптимального рівня легких позитивних і негативних аероіонів у повітрі на робочих місцях забезпечуються за допомогою біполярних коронних аероіонізаторів.

Для запобігання виділення шкідливих та небезпечних речовин у повітря робочої зони при роботі з ПК слід дотримуватися таких вимог:

- Експлуатація усіх складових ПК та оргтехніки повинна здійснюватися згідно з рекомендованими режимами;
- У разі виявлення несправності слід припинити використання обладнання;
- Влаштування штучної та природної вентиляції у приміщеннях, де експлуатується ПК, згідно СНиП 2.04.05 – 91 «Отопление, вентиляция и кондиционирование воздуха. Нормы проектирования»[56];

Для запобігання синдрому професійного вигорання або зниження ступеня його виразності існує ряд рекомендацій:

1. Оволодіння вміннями та навичками саморегуляції сприяють зниженню рівня стресу;

2. Професійний розвиток і самовдосконалення (працівникам надається програма тренінгів по підвищенню кваліфікації; один раз в квартал проводяться мастер-класи націлені на розширення кола навичок робітників);

3. Уникнення непотрібної конкуренції;

4. Емоційне спілкування з колегами (на підприємстві діє принцип «Твій колектив – твоя сім'я», проводиться групове справляння всіх свят);

5. Підтримка гарної фізичної форми (один раз на місяць на вихідних організують День здоров'я, програма заходів залежить від побажань колективу та затверджується методом голосування).

Заходи з пожежної безпеки

Пожежна безпека – це стан об'єкта, при якому з регламентованою ймовірністю виключається можливість виникнення та розвиток пожежі і впливу на людей її небезпечних факторів, а також забезпечується захист матеріальних цінностей.

Для ліквідації пожежі на початковій стадії її розвитку силами персоналу підприємства використовуються первинні засоби пожежогасіння, такі як вогнегасники, пожежний інвентар, системи автоматичного пожежогасіння.

Своєчасне виявлення ознак займання й виклик пожежних підрозділів дає змогу швидко локалізувати осередки пожежі та вжити заходи щодо її ліквідації, а отже, створює можливість суттєво зменшити обсяги заподіяної шкоди. Найшвидшим та найнадійнішим засобом сповіщення про виникнення пожежі вважаються установки електричної пожежної сигналізації (ЕПС). За схемою з'єднання на підприємстві використовується кільцева установка ЕПС.

В кільцевій установці ЕПС в приміщенні бухгалтерії встановлено адресований пожежний сповіщувач. Адресований сповіщувач постійно або періодично активно формує сигнал про стан пожежонебезпечності у захищуваному приміщенні та про власну працездатність із зазначенням свого номера (адреси).

В дію введено також тепловий автоматичний пожежний сповіщувач типу ІТМ.

Для офісного приміщення бухгалтерії згідно ДБН В.1.1.7 – 2002 «Пожежна безпека об'єктів будівництва»[57] залежно від агрегатного стану й особливостей горіння різних горючих речовин та матеріалів актуальні такі класи пожеж:

- клас А – пожежі твердих речовин, переважно органічного походження, горіння яких супроводжується тлінням (деревина, текстиль, папір);
- клас Е (додатковий) – пожежі, пов'язані з горінням електроустановок.

Згідно НАПББ.03.002–2007 "Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою»[58] офісне приміщення відноситься до найнижчої категорії Д.

Для офісного приміщення бухгалтерії підприємства ПСП Агрофірма «Росія» категорії Д площею 72 м² слід застосовувати один вогнегасник типу ВВ-5 (для гасіння загорянь електроприладів).

Заходи по забезпеченню безпеки у надзвичайних ситуаціях

Порядок проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт

У ході аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт організується і проводиться їх всебічне забезпечення - комплекс заходів, здійснюваних з метою створення умов для успішного виконання завдань залучаються до робіт силами ліквідації НС. До основних видів забезпечення відносяться: розвідка, радіаційна та хімічний захист, інженерне, протипожежний, дорожнє, гідрометеорологічне, технічне, метрологічне, матеріальне та медичне забезпечення, комендантська служба і охорона громадського порядку.

Послідовність проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у зоні лиха багато в чому залежить від характеру сформованої обстановки і визначається головою комісії з НС. Як правило, всі завдання виконуються в три етапи в певній послідовності і в мінімально короткі терміни.

Перший етап - вирішуються завдання із екстреної захисту персоналу об'єктів і населення, запобіганню розвитку чи зменшенню впливу вражаючих факторів джерел аварій (катастроф) і підготовці до проведення (виконання) аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. У першу чергу сповіщають персонал об'єкта і населення про НС.

Другий етап - основним завданням є безпосереднє виконання аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. Одночасно продовжується виконання

завдань першого етапу. У першочерговому порядку проводяться роботи по влаштуванню проїздів і проходів в завалах до захисних споруд, пошкодження і руйнування будівель і споруд, де можуть перебувати потерпілі, місцям аварії.

Після закінчення робіт по влаштуванню проїздів (проходів) формування механізації спільно з аварійно-технічними та рятувальними формуваннями, а при пожежах на об'єктах - і з командами пожежогасіння, висуваються до місць робіт і приступають до розшуку і порятунку людей, розкриттю завалених захисних споруд, при необхідності подачі в них повітря і до проведення інших робіт. Газорятувальний загін підприємства веде роботи в загазованих будівлях і спорудах. У першу чергу перекривається газопровід, встановлюються причини витоку газу та здійснюється їх усунення, провітрюються всі приміщення з метою запобігання вибухів і виникнення пожеж.

Одним із головних завдань аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, що вирішуються в початковій стадії розвитку хімічної аварії, є призупинення або обмеження викиду (витоку) ОХВ. Для цього перекривають крани і засувки на магістралях і ємностях, використовують бандажі, хомути, тампони, заглушки, перекачують рідину з аварійної ємності в запасну (резервну).

Для зниження швидкості випаровування НХР та обмеження глибини розповсюдження їх парогазової фази можна використовувати наступні способи: розсіювання (поглинання) парогазової і рідкої фази НХР; ізоляцію рідкої фази пенами, плівковим матеріалом, настилом і т.п.; дегазацію (нейтралізацію) ОХВ розчинами хімічно активних реагентів.

Хіміки-розвідники спільно з групами знезараження визначають, якими ОХВ утворений осередок хімічного зараження, ступінь зараження місцевості, будівель, споруд і позначають межі осередку та шляхи їх обходу. Групи знезараження в першу чергу локалізують осередок хімічного зараження, дегазують проходи до об'єктів, де необхідно вести гасіння пожеж, розшукують уражених і надають їм допомогу, а також виводять людей із зараженої місцевості.

Команди пожежогасіння, взаємодіючи з іншими формуваннями, по влаштованим проїздам підходять до місць пожеж. В першу чергу вони ведуть

боротьбу з пожежами, що перешкоджають просуванню сил до ділянок (об'єктів) робіт та утруднюють проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. Надалі команди пожежогасіння локалізують і гасять пожежі в місцях розміщення апаратури, що знаходиться під високим тиском, вибухонебезпечних і небезпечних хімічних речовин, рятують і евакуюють людей з палаючих будівель, споруд та зони пожежі.

Протипожежні формування рятують людей з палаючих будівель і споруд разом з рятувальними та іншими формуваннями. Завершили роботи протипожежні формування виходять з осередку ураження, проводять спеціальну обробку, ремонтують пожежну техніку і поповнюють запаси засобів огнетушення.

Рятувальні формування, посилені засобами механізації, санітарними дружинами (ланками), з виходом на ділянку (об'єкт) робіт розосереджуються, розшукують уражених, витягають їх з завалів, розкривають захисні споруди, рятують людей із пошкоджених та палаючих будинків, надають їм першу медичну допомогу і виносять до місць навантаження на транспорт. Конструкції будинків і споруд, що загрожують обвалом та перешкоджають веденню рятувальних робіт, зміцнюють або обрушають.

Уражених, що знаходяться поблизу поверхні завалу і під дрібними уламками, витягають, розбираючи завал зверху вручну, а знаходяться в глибині завалу (під завалом) - через галереї, що влаштовуються в завалі, використовуючи порожнечі і щілини, що утворилися від великих елементів зруйнованих будівель, або розбираючи завал зверху.

Витягуючи уражених з-під завалів або з-під окремих уламків, слід уникати зрушень елементів завалу (уламків) і нанесення ураженому додаткових травм, звільняючи в першу чергу голову і верхню частину тулуба. Після вилучення ураженого йому надають першу медичну допомогу, а при можливості допомогу надають і до його вилучення з-під завалу.

Якщо у пошкоджених та палаючих будинків зруйновані входи і сходи, рятувальні, протипожежні та інші формування виводять і виносять людей через прорізи, що проробляються в суміжні приміщення зі збереженими виходами, або по

влаштованим для цього трапах, а також через віконні отвори і балкони за допомогою драбин, автопідйомників і рятувальних мотузок. Рятувальні ланки складаються з трьох-чотирьох чоловік, один з яких призначається старшим.

При рятуванні людей із завалених сховищ та інших захисних споруд насамперед установлюється зв'язок з укриттям, виявляється їх стан, ступінь пошкодження фільтровентиляційного обладнання, після чого визначається спосіб розтину. У споруди, якщо це необхідно, в першу чергу подається повітря. При загрозі затоплення або загазування притулку негайно відключаються пошкоджені комунально-енергетичні мережі. Особовий склад формувань, що працює на відкопуванні і розтині захисних споруд, повинен мати електро- і газозварювальні апарати, керосінореза, вогнегасники, а при наявності хімічного зараження - ЗІЗ, антидоти, індивідуальний протихімічний пакет.

Перша медична допомога ураженим виявляється в порядку саме- і взаємодопомоги, а також особовим складом медичних пунктів формувань, санітарних дружин і рятувальних формувань безпосередньо на місці виявлення постраждалих. При цьому насамперед допомогу надають ураженим НХР (одягають на них протигазу, при необхідності вводять антидоти, з відкритих ділянок тіла змивають отруйну рідину), а також з асфіксією, кровотечею, з проникаючими пораненнями живота і грудей. Легко уражені слідує в медичні пункти пішки самостійно або з супроводжуючими.

На місцях навантаження на автотранспорт проводиться медичне сортування уражених по терміновості евакуації, перевіряється правильність накладення джгутів, пов'язок, шин, вводяться знеболюючі засоби, перевіряється пристосування транспорту до перевезення уражених, їх правильне розміщення на транспорті, призначаються супроводжуючі з числа медичного персоналу або легкопоражених. Перша лікарська допомога ураженим виявляється в загонах першої медичної допомоги і в лікувальних установах.

Після закінчення встановленого часу або при отриманні особовим складом встановлених доз опромінення формування змінюються. Порядок зміни визначає старший начальник.

Після передачі об'єктів робіт сменяемое формування збирається у встановленому місці, де перевіряють наявність людей та інструментів, потім слідує в район збору.

Третій етап - вирішуються завдання щодо забезпечення життєдіяльності населення в районах, постраждалих в результаті аварії (катастрофи), і по відновленню функціонування об'єкта. Здійснюються заходи з відновлення житла (або зведення тимчасових житлових будівель), енерго- і водопостачання об'єктів комунального обслуговування, ліній зв'язку, організації медичного обслуговування виробничого персоналу і населення, постачання продуктами і предметами першої необхідності. При зараженні житлового масиву проводиться його дезактивація, дегазація та дезінфекція. По закінченні цих робіт повертаються евакуйовані виробничий персонал і населення. Одночасно з цими роботами починаються роботи але відновленню функціонування об'єктів економіки.

Таким чином, охорона праці - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці. Головний об'єкт охорони праці - це людина в процесі праці, виробниче середовище, організація праці на виробництві. Основна мета охорони праці - це створення здорових і безпечних умов праці. Законодавство про охорону праці складається з Кодексу законів про працю України: закону України „Про охорону праці” та інших нормативних актів.

За результатами проведеного аналізу стану охорони праці у відділі бухгалтерії ПСП Агрофірми «Росія», було виявлено, що в цілому вона відповідає як внутрішнім документам з питань охорони праці, так і нормативно-законодавчим актам. Щодо умов праці співробітника бухгалтерії, то вони відповідають існуючим санітарно-гігієнічним нормам, за винятком ненормованого режиму праці та малорухомого характеру роботи. Приміщення бухгалтерії по категорії вибухо- і пожежонебезпечності та ступеню вогнестійкості відповідають нормам, але важливо звернути увагу на утримання в справному стані засобів протипожежного захисту та своєчасне інформування пожежної охорони про несправність пожежної техніки.

Характеризуючи стан охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях на ПСП Агрофірми «Росія», слід відзначити, що на підприємстві відповідально ставляться до їх забезпечення. Проте, на нашу думку, керівництву підприємства слід звернути більшу увагу на забезпечення постійного контролю за дотриманням правил безпеки працівниками при роботі з оргтехнікою, сприяти встановленню короткочасних додаткових перерв під час роботи з комп'ютерами, забезпечити додаткову вентиляцію та теплообмін в адміністративних приміщеннях.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження з позиції комплексного підходу дало змогу визначити шляхи вирішення теоретичних і методичних питань забезпечення підвищення податкового потенціалу регіону (області). Отримані результати дають підстави для наступних висновків та практичних рекомендацій:

1. Констатовано, що податковий потенціал регіону – концентрація фінансових коштів, з метою їх використання адекватно завданням стратегічного ефективного соціально-економічного розвитку регіонального господарства. Він формується і розвивається в результаті функціонування сфер, секторів і сегментів соціально-економічних систем регіону. Потенційна здатність регіону генерувати бюджетні доходи визначається економічною структурою регіону і його забезпеченістю оподатковуваними ресурсами (податковими базами).

2. Зазначено, що при визначенні податкового потенціалу регіону необхідним є оцінювання факторів впливу, лише в цьому випадку показник податкового потенціалу адекватно відображає сформовану фінансову ситуацію в регіоні. Запропонована класифікація факторів формування податкового потенціалу регіону відображає їх поділ за спеціальними ознаками: природно-кліматичними умовами, геополітичним положенням регіону, станом економіки в країні та в регіоні, рівнем життя населення, соціально-політичними умовами, станом розвитку фінансових інститутів та управлінням.

За джерелом походження ця сукупність факторів розділяється на дві групи: внутрішні, що властиві окремому регіону (природно-кліматичні умови, геополітичне положення регіону, рівень життя населення регіону), та зовнішні, вплив яких пов'язаний із зовнішнім середовищем і які більшою мірою зумовлені діяльністю державних інститутів (стан фінансових інститутів держави, економіки, управління та соціально-політичні умови). Якщо внутрішні фактори певною мірою підлягають регіональному регулюванню, то на зовнішні фактори конкретний регіон не може впливати, а навпаки, вони здійснюють суттєвий вплив на податкову базу регіону.

3. Визначено, що у вітчизняній та зарубіжній практиках з метою оцінки податкового потенціалу регіону використовується значна кількість методик та практик, які доцільно поділяти на дві основні групи: методи абсолютних і відносних величин. До методів абсолютних величин належать методи, що дозволяють розрахувати податковий потенціал в абсолютних показниках, що дозволяє отримати фактичні або прогнозовані на перспективу суми податкових надходжень. До методів відносних величин належать методи, що передбачають розрахунок відношення податкових надходжень до іншого показника (зазвичай показника економічного зростання).

4. Доведено, що основним джерелом, яке забезпечує мобілізацію доходів місцевих бюджетів є податкові надходження, які в свою чергу включають загальнодержавні та місцеві податки і збори. Податки є своєрідним механізмом, що забезпечує взаємозв'язок між загальнодержавними інтересами та інтересами окремих суб'єктів господарювання. Саме податки визначають характер взаємовідносин між підприємцями та підприємствами усіх форм власності з державним та місцевим бюджетами, з банківськими установами, державними органами виконавчої влади тощо.

5. Проведено аналіз доходів та видатків місцевих бюджетів Запорізької області і досліджено динаміку та структуру податкових надходжень даної області, в якій за останні роки прослідковується тенденція збільшення суми податків, що надходять до бюджету. Досліджено показники фінансового стану підприємства ПСП Агрофірма «Росія», які показали наскільки воно є конкурентоспроможним та ефективним в роботі. Також розкрито внесок зазначено вище підприємства у податковий потенціал Запорізької області.

6. Оцінено вплив податкових ризиків на формування податкового потенціалу Запорізької області. Зазначено, що податковий ризик – це економічна категорія, яка відображає певну невизначеність, що присутня в діяльності суб'єкта господарювання або держави стосовно стабільності податкової політики, а також можливість відхилень від запланованих податкових надходжень до державного та

місцевих бюджетів внаслідок ухилення від сплати податків чи порушення податкового законодавства.

7. Для процесів нарощування податкового потенціалу Запорізької області характерні всі основні вади системи оподаткування країни в цілому: неефективність і нестабільність компонентної структури, надмірне податкове навантаження на суб'єкти господарювання і низька стимулююча роль податкових пільг. Для внутрішніх рівнів регіону властивий більш високий рівень територіальної диференціації податкових надходжень, що зумовлено як значними відмінностями бази оподаткування у містах та районах, так і концентрацією податкових пільг у великих господарських центрах області.

8. З метою удосконалення процесів формування податкового потенціалу як чинника соціально-економічного зростання регіонів та їх фінансового забезпечення необхідно:

- удосконалити структуру дохідних джерел місцевих бюджетів, зокрема, за рахунок розширення переліку загальнодержавних податків і зборів, закріплених за місцевими бюджетами. Розширення бази оподаткування як одного з напрямів удосконалення системи оподаткування сприятиме активізації соціально-економічного розвитку регіонів через зростання обсягів податкових та інших надходжень до місцевих бюджетів, а також через безпосереднє стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів як механізму розширеного відтворення бази оподаткування і підвищення податкостроможності регіонів, галузей, підприємств;

- знизити податкове навантаження на виробників, що має компенсуватися розширенням бази оподаткування та упорядкуванням практики надання податкових пільг;

- підвищення частки власних закріплених доходів у структурі бюджетів внутрішніх регіонів області;

- удосконалити механізм формування і виконання бюджету розвитку, коли фінансові ресурси спрямовуються на розбудову місцевої соціальної та виробничої інфраструктури, культурні програми тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Черкасова О. С. Податковий потенціал регіону: сутність та методика оцінки / О. С. Черкасова // Сталий розвиток економіки. - 2014. - № 3. - С. 138-143. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2014_3_24.
2. Сучасний словник іншомовних слів. [Текст] – М.: Рос. м., 1993. – 740 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
4. Рибак В.В. Ринкова трансформація системи доходів місцевого самоуправління: теорія и практика [Текст] / В.В. Рибак. – Донецьк: НЭП НАН України, 2000. – 280 с.
5. Каламбет С.В. Податковий потенціал: теорія, практика, управління: [наукова монографія] [Текст] / С.В. Каламбет. - Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2001. - 304 с.
6. Коломієць А.Л. Про співвідношення фінансового і податкового потенціалів в регіональному розрізі [Текст] / А.Л. Коломієць, А.И. Новікова // Податковий вісник. – 2000. - №3. – С. 5 – 12.
7. Кузьменко Г.І., Струтинська О.М. Сутність податкового потенціалу як економічної категорії [Текст] / Г.І. Кузьменко, О.М. Струтинська // Економічні науки. – Кіровоград. – 2013. - № 24. – С. 297 – 307.
8. Калустян Я.В. Теоретичні підходи до визначення податкового потенціалу регіону [Електронний ресурс] / Я.В. Калустян. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/EkBud/2011_3/st-05.pdf.
9. Горський Н. В. Податковий потенціал в механізмі міжнародних відносин / Н. В. Горський // Фінанси. – 1999. – № 6. – С. 27-30.
10. Кузьменко Г.І., Струтинська О.М. Сутність податкового потенціалу як економічної категорії [Текст] / Г.І. Кузьменко, О.М. Струтинська // Економічні науки. – Кіровоград. – 2013. - № 24. – С. 297 – 307.

11. Коломієць А.Л. Про співвідношення фінансового і податкового потенціалів в регіональному розрізі [Текст] / А.Л. Коломієць, А.И. Новікова // Податковий вісник. – 2000. - №3. – С. 5 - 12.

12. Каламбет С. Податковий потенціал у механізмі регулювання економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 / С. Каламбет. – Донецьк, 2004. – 32 с.

13. Мірчев О. В. Розвиток податкового потенціалу в умовах трансформації бюджетної системи України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 / О. В. Мірчев. – Ірпінь, 2006. – 19 с.

14. Рошупкіна В. В. Диференціація понять податкового та фінансового потенціалу регіону / В. В. Рошупкіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rae.ru/zk/arj/2004/08/Roschupkina.pdf>.

15. Коломієць А. Л. Аналіз концептуальних підходів і методів оцінки податкового потенціалу регіонів // Податковий вісник. – 2000. – № 2. – С. 3-5.

16. Тарангул Л. Л. Податкова політика та економічний розвиток регіонів: теорія, методологія, практика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.04.01/ НАН України ; Ін-т екон. прогнозування. – К., 2003. – 32 с.

17. Левченко Н.М. Дефініція поняття «податковий потенціал регіону» / Н.М. Левченко, В.М. Помулева, А.Г. Дорошенко // Сталий розвиток економіки. – 2012. - № 2. – С. 81 – 85 [Електронний ресурс] Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського. – URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2012_2/81.pdf.

18. Бюджетний Кодекс України: Закон України №2542-III від 21 червня 2001 року [Електронний ресурс] / Верховна Рада України.- Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.

19. Педченко Н. С. Податковий потенціал як основна складова бюджетних можливостей регіону (на прикладі Полтавської області) / Н. С. Педченко, В. Ю. Ігнатенко // Сталий розвиток економіки: всеукраїнський науково- виробничий журнал. – 2011. – № 4 (7). – С. 298–304.

20. Пасенко В.М. Дослідження факторів формування податкового потенціалу регіону [Електронний ресурс] / В.М. Пасенко. – Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jsui/bitstream/123456789/2637/1/57.pdf>.

21. Горленко, І. О. Фактори впливу на формування податкових надходжень із регіону [Текст] / І. О. Горленко, Д. О. Тарангул, А. А. Степаненко // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. – № 2(49). – С. 67–73.

22. Мірчев О.В. Розвиток податкового потенціалу в умовах трансформації бюджетної системи України : канд. на здобуття наук. ступеня канд.. екон. наук: 08.04.01 / О.В.Мірчев. – Ірпінь. – 2006. – 199 с.

23. Редько І.М. Теоретичні засади формування податкового потенціалу [Електронний ресурс] / І.М. Редько. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/24_NNP_2012/Economics/15_115697.doc.htm.

24. Олійник Т.О. Дослідження факторів впливу на формування податкового потенціалу регіону [Електронний ресурс] / Т.О. Олійник, В.Ю. Сліпко // Ефективна економіка. – 2017. – № 6. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.

25. Лук'яненко І. Г. Прогнозування податкових надходжень за допомогою моделей [Текст] / А. Г. Лук'яненко // Фінанси України. – № 7. – 2001. – С. 89–98.

26. Попова, С. П. Роль податкових надходжень у формуванні доходів бюджетів / С. П. Попова, І. Р. Блохіна // Наукові записки : зб. наук. пр. - Кіровоград : КНТУ, 2016. - Вип. 19. - С. 140-148. – Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jsui/handle/123456789/4347>.

27. Офіційний веб-сайт Запорізької обласної державної адміністрації. – Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua/>.

28. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. Звіт про виконання плану роботи Головного Управління ДФС у Запорізькій області на 2014 рік. – Режим доступу: <http://zp.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/185518.html>.

29. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. Звіт про виконання плану роботи Головного Управління ДФС у Запорізькій області на 2015 рік. – Режим доступу: <http://zp.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/235931.html>.

30. Офіційний сайт Головного управління статистики у м. Києва. – Режим доступу: <http://kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=2557&lang=1>.

31. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. Звіт про виконання плану роботи Головного Управління ДФС у Запорізькій області на 2016 рік. – Режим доступу: <http://zp.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/284486.html>.

32. Юревич Л. М. Податкові ризики в Україні / Л. М. Юревич // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Економіка. - 2011. - Вип. 18. - С. 94-98. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2011_18_15.

33. Рудіш В. О. Прогнозування доходів місцевих бюджетів як аналітичне підґрунтя передбачень забезпечення соціальних програм. – Режим доступу: <http://slavutajournal.com.ua/archiv-nomeriv/slavuta-vipusk-6-2013/prognozuvannya-doxodiv-miscevix-byudzhetiv/>.

34. Офіційний портал Запорізької міської влади. – Режим доступу: <http://meria.zp.ua/test/>.

35. Олійник Т.О. Шляхи підвищення податкового потенціалу регіону: матеріали Всеукраїнської науково – практичної інтернет – конференції [«Модифікація обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні»], (м.Запоріжжя, 6 квітня 2017 р.) / Олійник Т.О., Сліпко В.Ю. – 3.: ЗНТУ, 2017.

36. Олійник Т.О. Збільшення бюджетних можливостей регіону: матеріали круглого столу [«Стан економічних реформ в Україні та їх вплив на банківську систему України в умовах кризи»], (м.Запоріжжя, 27 квітня 2017 р.) / Олійник Т.О., Сліпко В.Ю. – 3.: ЗНТУ, 2017.

37. Тімарцев О. Ю. Податкові пільги як інструмент регулювання та стимулювання економіки / О. Ю. Тімарцев // Бізнес Інформ. - 2013. - № 2. - С. 262-267. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_2_57.

38. Формування та оцінка податкового потенціалу регіону: автореф. дис.канд. екон. наук: 08.00.05 /Владислав Михайлович Пасенко; В.о. Харків. нац. акад. міського госп-ва. – Харків: Б.в., 2010. – 21 с.
39. Парфенюк М.М. Податковий потенціал регіону: оцінка та прогнозування. Магістерська робота: 8.03050803 – «Оподаткування»/ ТНЕУ. Кафедра податків і фіскальна політика. Нау. кер.: Гечаківський С.Д., к.е.н., доцент. Тернопіль, 2014. – 116 с.
40. Правила устрою електроустановок ПУЕ 2009. – Харків: Форт. – 2009 – 736 с.
41. ГОСТ 12.1.030-81 (2001) «ССБТ. Электробезопасность. Защитное заземление, зануление».
42. НПАОП 40.1-1.32-01 «Правила устройства электроустановок. Электрооборудование специальных установок».
43. ГОСТ 12.1.009-76 (1999) «ССБТ. Электробезопасность. Термины и определения».
44. ГОСТ 12.2.007.0-75* (2001) «ССБТ. Изделия электротехнические. Общие требования безопасности».
45. НПАОП 40.1-1.01-97 «Правила безопасной эксплуатации электроустановок».
46. НПАОП 40.1-1.21-98 «Правила безопасной эксплуатации электроустановок потребителей».
47. ГОСТ 12.2.007.0-75 «Изделия электротехнические. Общие требования безопасности».
48. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин».
49. ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин».
50. ДБН В.2.5-28-2006 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне і штучне освітлення».

51. ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин».
52. ДСН 3.3.6.037-99 «Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку».
53. ДСН 3.3.6.042-99 «Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень».
54. ГОСТ 12.1.005-88 (1991) «ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны».
55. ГН 2152-80 «Санітарно-гігієнічні норми допустимих рівнів іонізації повітря виробничих та громадських приміщень».
56. СНиП 2.04.05 – 91 «Отопление, вентиляция и кондиционирование воздуха. Нормы проектирования».
57. ДБН В.1.1.7 – 2002 «Пожежна безпека об'єктів будівництва».
58. НАПББ.03.002–2007 "Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою».

Додаток А
Фінансовий стан підприємства ПСП Агрофірма «Росія»

Таблиця А.1

Звіт про фінансовий стан за 2014 рік, тис. грн.

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Підприємство <u>ПСП Агрофірма «Росія»</u>	за	2014 12 31
Територія <u>Запорізька</u>	ЄДРПОУ	25223209
Організаційно-правова форма господарювання <u>підприємство</u>	за	2320684501
Вид економічної діяльності <u>Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур</u>	КОАТУУ	100
Середня кількість працівників ¹ <u>199</u>	за КОПФГ	01.11
Адреса, телефон <u>вулиця Набережна. Буд. 14А, с.Новопетрівка, Бердянський район, Запорізька обл., 71162, тел. 98235</u>	за КВЕД	

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2014 р.**

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	34	34
Основні засоби	1010	28 166	41 328
первісна вартість	1011	59 397	76 413
знос	1012	31 231	35 085
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020	4 065	4 506
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	32 265	45 868
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	38 575	48 956
Виробничі запаси	1101	3 034	3420
Незавершене виробництво	1102	30 150	32 498

Продовження додатку А

Продовж. табл. А.1

Готова продукція	1103	5 391	11 290
Товари	1104	931	1 748
Поточні біологічні активи	1110	2 929	5 491
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6 014	5 551
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	110	274
у тому числі з податку на прибуток	1136		
із внутрішніх розрахунків	1145	456	1 194
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 386	3 979
Готівка	1166	5	1
Рахунки в банках	1167	1 381	3 978
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	70	1 167
Усього за розділом II	1195	50 471	66 612
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	82 736	112 480
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5	5
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	351	351
Резервний капітал	1415	72 095	87 256
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Усього за розділом I	1495	72 451	87 612
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	37	37
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1 349	777
Довгострокові забезпечення	1520		
Усього за розділом II	1595	1 386	814
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	7 236	4 000
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	322	16 696
розрахунками з бюджетом	1620	182	509
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками з оплати праці	1630	158	25
із внутрішніх розрахунків	1645	754	1 874
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	2247	950
Усього за розділом III	1695	8 899	24 054
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1700		
	1900	82 736	112 480

Продовження додатку А

Таблиця А.2

Звіт про фінансовий стан за 2015 рік, тис. грн.

Підприємство _____ ПСП Агрофірма «Росія» _____	Дата (рік, місяць, число) _____	КОДИ		
Територія _____ Запорізька _____	за _____	2014	12	31
Організаційно-правова форма господарювання _____ підприємство _____	ЄДРПОУ _____	25223209		
Вид економічної діяльності _____ Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур _____	за _____	2320684501		
Середня кількість працівників ¹ _____ 199 _____	КОАТУУ _____	100		
Адреса, телефон _____ вулиця Набережна, Буд. 14А, с.Новопетрівка, Бердянський район, Запорізька обл., 71162, тел. 98235 _____	за КОПФГ _____	01.11		
	за КВЕД _____			

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2015 р.**

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	34	-
Основні засоби	1010	41 328	39 160
первісна вартість	1011	76 413	77 823
знос	1012	35 085	38 663
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020	4 506	7 660
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	45 868	46 820
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	48 956	42 454
Виробничі запаси	1101	3 420	3 813
Незавершене виробництво	1102	32 498	28 970
Готова продукція	1103	11 290	8 277
Товари	1104	1 748	1 394
Поточні біологічні активи	1110	5 491	10 766

Продовження додатку А

Продовж. табл. А.2

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5 551	3 272
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	274	505
у тому числі з податку на прибуток	1136		
із внутрішніх розрахунків	1145	1 194	326
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 979	4 151
Готівка	1166	1	-
Рахунки в банках	1167	3 978	4 151
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	1 167	158
Усього за розділом II	1195	66 612	61 632
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	112 480	108 452
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5	5
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	351	643
Резервний капітал	1415	87 256	104 003
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Вилучений капітал	1430	( )	( )
Усього за розділом I	1495	87 612	104 651
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	37	37
Інші довгострокові зобов'язання	1515	777	53
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	814	90
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	4 000	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	16 696	1 494
розрахунками з бюджетом	1620	509	127
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками з оплати праці	1630	25	297
із внутрішніх розрахунків	1645	1 874	1 709
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	950	84
Усього за розділом III	1695	24 054	3 711
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	112 480	108 452

Продовження додатку А

Таблиця А.3

Звіт про фінансовий стан за 2016 рік, тис. грн.

Підприємство _____ ПСП Агрофірма «Росія» _____	Дата (рік, місяць, число) _____	КОДИ		
Територія _____ Запорізька _____	за ЄДРПОУ _____	2014	12	31
Організаційно-правова форма господарювання _____ підприємство _____	за КОАТУУ _____	25223209		
Вид економічної діяльності _____ Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур _____	за КОПФГ _____	2320684501		
Середня кількість працівників ¹ _____ 199 _____	за КВЕД _____	100		
Адреса, телефон _____ вулиця Набережна. Буд. 14А, с.Новопетрівка, Бердянський район, Запорізька обл., 71162, тел. 98235 _____		01.11		

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2016 р.**

Форма № 1 Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	39 160	44 335
первісна вартість	1011	77 823	88 732
знос	1012	38 663	44 397
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020	7 660	8 835
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	46 820	53 170
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	42 454	68 569
Виробничі запаси	1101	3 813	13 863
Незавершене виробництво	1102	28 970	28 265
Готова продукція	1103	8 277	26 374
Товари	1104	1 394	67

Продовження додатку А

Продовж. табл. А.3

Поточні біологічні активи	1110	10 766	12 773
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3 272	5 202
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	505	1 386
у тому числі з податку на прибуток	1136		
із внутрішніх розрахунків	1145	326	678
Гроші та їх еквіваленти	1165	4 151	4 714
Готівка	1166	-	5
Рахунки в банках	1167	-	4 709
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	158	-
Усього за розділом II	1195	61 632	93 322
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	108 452	146 492
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5	5
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	643	643
Резервний капітал	1415	104 003	115 453
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Вилучений капітал	1430	( )	( )
Усього за розділом I	1495	104 651	116 101
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	37	4 019
Інші довгострокові зобов'язання	1515	53	8
Довгострокові забезпечення	1520		
Усього за розділом II	1595	90	4 027
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	10 000
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	1 494	13 840
розрахунками з бюджетом	1620	127	808
розрахунками з оплати праці	1630	297	257
із внутрішніх розрахунків	1645	1 709	1 459
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	84	-
Усього за розділом III	1695	3 711	26 364
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
	1700		
Баланс	1900	108 452	146 492

Додаток Б

Фінансові результати діяльності підприємства ПСП Агрофірма «Росія»

Таблиця Б.1

Звіт про фінансові результати за 2014 рік, тис. грн.

Підприємство ПСП Агрофірма "Росія"		Дата (рік, місяць, число) 2014 р.		КОДИ	
(найменування)		за ЄДРПОУ		2 0 1 4 1 2 3 1	
				25223209	
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)				ВІД СТАТИСТИКИ	
за рік 2014 р.				ЗВІТ ОТРИМАВ	
				ЛЯ ОБРОБКИ	
				25.04.2015	
І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ				Форма №2 Код за ДКУД 1801003	
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року		
1	2	3	4		
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	49 406	52 132		
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-		
Премії підписані, валова сума	2011	-	-		
Премії, передані у перестраховання	2012	-	-		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-		
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(46 741)	(49 183)		
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-		
Валовий:					
прибуток	2090	2 665	2 949		
збиток	2095	(-)	(-)		
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-		
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-		
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-		
Інші операційні доходи	2120	5 353	4 980		
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	-		
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-		
Адміністративні витрати	2130	(1 322)	(2 137)		
Витрати на збут	2150	(18)	(21)		
Інші операційні витрати	2180	(151)	(1 398)		
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-		
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-		
Фінансовий результат від операційної діяльності:					
прибуток	2190	6 527	4 373		
збиток	2195	(-)	(-)		
Доход від участі в капіталі	2200	-	-		
Інші фінансові доходи	2220	34	35		
Інші доходи	2240	34	53		
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	-		
Фінансові витрати	2250	(1 493)	(2 214)		
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)		
Інші витрати	2270	(27)	(90)		
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-		
Фінансовий результат до оподаткування:					
прибуток	2290	5 075	2 157		
збиток	2295	(-)	(-)		

Продовження додатку Б

Продовж. табл. Б.1

Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	1 938	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	3 137	2 157
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	3 137	2 157

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	46 433	47 788
Витрати на оплату праці	2505	6 338	6 684
Відрахування на соціальні заходи	2510	2 286	2 600
Амортизація	2515	4 581	4 762
Інші операційні витрати	2520	8 581	5 853
Разом	2550	68 219	67 687

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

(Handwritten signature)

Ніколенко Анатолій Миколайович

Шаре Галина Іванівна

Продовження додатку Б

Таблиця Б.2

Звіт про фінансові результати за 2015 рік, тис. грн.

Підприємство _____	ПСП Агрофірма «Росія» (найменування)	Дата (рік, місяць, число) За ЄДРПОУ	КОДИ		
			2015	12	31
			25223209		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за _____ рік _____ 2015 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	93 209	49 406
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(82 083)	(46 741)
Валовий:			
прибуток	2090	11 126	2 665
збиток	2095	( )	( )
Інші операційні доходи	2120	10 174	5 353
Адміністративні витрати	2130	(3 406)	(1 322)
Витрати на збут	2150	(9)	(18)
Інші операційні витрати	2180	(5 895)	(151)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	11 990	6 527
збиток	2195	( )	( )
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	13	34
Інші доходи	2240	5	34
Фінансові витрати	2250	(2 561)	(1 493)
Втрати від участі в капіталі	2255	( )	( )
Інші витрати	2270	(567)	(27)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	8 880	5 075
збиток	2295	( )	( )
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		1 938
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	8 880	3 137
збиток	2355	( )	( )

Продовження додатку Б

Продовж. табл. Б.2

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	8 880	3 137

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Матеріальні затрати	2500	78 583	46 433
Витрати на оплату праці	2505	6 246	6 338
Відрахування на соціальні заходи	2510	2 340	2 286
Амортизація	2515	6 182	4 581
Інші операційні витрати	2520	10 737	8 581
Разом	2550	104 088	68 219

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Ніколенко Анатолій Миколайович

Головний бухгалтер

Шара Галина Іванівна

Продовження додатку Б

Таблиця Б.3

Звіт про фінансові результати за 2016 рік, тис. грн.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	87 308	93 209
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(69 499)	(82 083)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	17 809	11 126
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	2 947	10 174
у тому числі:			
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(3 831)	(3 406)
Витрати на збут	2150	(-)	(9)
Інші операційні витрати	2180	(844)	(5 895)
у тому числі:			
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	16 081	11 990
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	11	13
Інші доходи	2240	12	5
у тому числі:			
дохід від благодійної допомоги	2241	-	-
Фінансові витрати	2250	(2 830)	(2 561)
трати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(149)	(567)
прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Підприємство ПРИВАТНЕ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО АГРОФІРМА "РОСІЯ" (найменування) Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ 2016 12 31 25223209

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за Рік 2016 р. Форма N2 Код за ДКУД 1801003

ВІД. СТАТИСТИКА ЗВІТ ОТРИМАНО ДЛЯ ОБРОБКИ 20.02.2017

Звіт відновлено надав у органі держ. статистики М.О. Подольська

М.О. Подольська

Продовження додатку Б

Продовж. табл. Б.3

Фінансовий результат до оподаткування:		Продовження дод	
прибуток	2290	13 125	8 880
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	13 125	8 880
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	13 125	8 880

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	108 474	78 583
Витрати на оплату праці	2505	7 490	6 246
Відрахування на соціальні заходи	2510	1 663	2 340
Амортизація	2515	6 436	6 182
Інші операційні витрати	2520	12 250	10 737
Разом	2550	136 313	104 088

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

 Шара Галина Іванівна
 Звіт відповідає наданому в оригіналі
 даним. Свідоцтво № 1

Ніколенко Анатолій Миколайович

Шара Галина Іванівна

Додаток В

Журнали податкових виплат підприємства ПСП Агрофірма «Росія»

Таблиця В.1

Журнал проводок за 2014 рік, ПСП Агрофірма «Росія»

Дата	Документ	Зміст	Дебет	Кредит	Сума, грн.
17.01.14	Банк. виписка БВ-00000025	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	4 916,00
20.02.14	Банк. виписка БВ-00000091	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	2 107,00
19.03.14	Банк. виписка БВ-00000141	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	12 285,00
18.04.14	Банк. виписка БВ-00000192	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	7 519,00
19.05.14	Банк. виписка БВ-00000235	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	9 575,00
20.06.14	Банк. виписка БВ-00000309	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	11 710,00
18.07.14	Банк. виписка БВ-00000365	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	5 653,00
19.08.14	Банк. виписка БВ-00000437	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	5 437,00
19.09.14	Банк. виписка БВ-00000488	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	4 529,00
17.10.14	Банк. виписка БВ-00000550	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	4 606,00
18.11.14	Банк. виписка БВ-00000602	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	1 883,00
19.12.14	Банк. виписка БВ-00000666	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	6 964,00
Разом					77 184,00

Продовження додатку В

Таблиця В.2

Журнал проводок за 2015 рік, ПСП Агрофірма «Росія»

Дата	Документ	Зміст	Дебет	Кре дит	Сума, грн.
19.01.15	Банк. виписка БВ-00000026	Рух коштів по р/р 20% Креді Агроколь Банк	6415	311	327,00
20.02.15	Банк. виписка БВ-00000072	Рух коштів по р/р 20% Креді Агроколь Банк	6415	311	38 570,00
20.03.15	Банк. виписка БВ-00000109	Рух коштів по р/р 20% Креді Агроколь Банк	6415	311	1200,00
20.04.15	Банк. виписка БВ-00000154	Рух коштів по р/р 20% Креді Агроколь Банк	6415	311	4 221,00
18.05.15	Банк. виписка БВ-00000197	Рух коштів по р/р 20% Креді Агроколь Банк	6415	311	6 948,00
19.06.15	Банк. виписка БВ-00000257	Рух коштів по р/р 20% Креді Агроколь Банк	6415	311	17 507,00
20.07.15	Банк. виписка БВ-00000302	Рух коштів по р/р 20% Креді Агроколь Банк	6415	311	7 239,00
27.08.15	Банк. виписка БВ-00000362	Рух коштів по р/р 20% Креді Агроколь Банк	6415	311	16 251,00
18.09.15	Банк. виписка БВ-00000412	Рух коштів по р/р 20% Креді Агроколь Банк	6415	311	5 602,00
19.10.15	Банк. виписка БВ-00000492	Рух коштів по р/р 20% Креді Агроколь Банк	6415	311	20 766,00
18.11.15	Банк. виписка БВ-00000581	Рух коштів по р/р 20% Креді Агроколь Банк	6415	311	7 344,00
18.12.15	Банк. виписка БВ-00000655	Рух коштів по р/р 20% Креді Агроколь Банк	6415	311	13 873,00
Разом					139 853,00

Продовження додатку В

Таблиця В.3

Журнал проводок за 2016 рік, ПСП Агрофірма «Росія»

Дата	Документ	Зміст	Дебет	Кредит	Сума, грн.
28.01.15	Банк. виписка БВ-00000054	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	6 665,00
24.02.15	Банк. виписка БВ-00000101	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	3 615,00
21.03.15	Банк. виписка БВ-00000152	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	10 301,00
20.04.15	Банк. виписка БВ-00000221	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	4 582,00
20.05.15	Банк. виписка БВ-00000286	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	5 942,00
20.09.15	Банк. виписка БВ-00000557	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	4 826,00
19.10.15	Банк. виписка БВ-00000632	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	4 603,00
17.11.15	Банк. виписка БВ-00000697	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	11 243,00
16.12.15	Банк. виписка БВ-00000774	Рух коштів по р/р 20% Креді Агріколь Банк	6415	311	3 048,00
Разом					54 825,00

Продовження додатку В

Таблиця В.4

Журнал проводок за 01.01.17 – 31.08.18, ПСП Агрофірма «Росія»

Дата	Документ	Зміст	Дебет	Кре ди т	Сума, грн.
30.01.17	Банк. виписка БВ-00000040	Рух коштів по р/р Спец2 п.11.29 Прочее Кредобанк	6415	311	1 524,00
30.01.17	Банк. виписка БВ-00000040	Рух коштів по р/р 20% Кредобанк	6415	311	28 094,00
30.01.17	Банк. виписка БВ-00000152	Рух коштів по р/р Спец2 п.11.29 Тваринництво Кредобанк	6415	311	31 684,00
Разом					61 302, 00

Додаток Г

**Оборотні відомості по податкам та відрахуванням
підприємства ПСП Агрофірма «Росія»**

Таблиця Г.1

**Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 6418
Податки та відрахування за 2014 рік ПСП Агрофірма «Росія»**

Субконто	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Військовий збір			38 817,72	38 946,44		
Податок з власників транспортних засобів	930,47			757,47	173,00	
Податок на нерухоме майно Новоп. с/р		354,46	45 003,23	54 451,21		9 802,44
Податок на нерухоме майно Осипнківська с/р		165,14	1 866,79	1 536,51	165,14	
Разом розгорнуте	930,47	519,60			338,14	9 931,16
Разом	410,87		85 687,74	95 691,63		9 593,02

Таблиця Г.2

**Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 64112
Податки та відрахування за 2014 рік ПСП Агрофірма «Росія»**

Субконто	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
<...>		1,13				1,13
Дивіденди		132,00	7 144,50	57 012,50		50 000,00
Майновий пай			481,10	481,10		
Мат. допомога Миколаївка		135,53	2 484,00	2 345,30	3,17	
Мат. допомога Миколаївка п.	79,61		2 068,00	2 144,09	3,52	
Мат. допомога Новопетрівка п.	1400,58		4 124,60	6 258,07		732,89

Продовження додатку Г

Продовж. табл. Г.2

Мат. допомога Андрівка п.	2,24		178,00	177,0	3,24	
Мат. допомога Новопетрівка	62 836,97		79 649,71	25 555,29	116 931,39	
Мат. допомога Осипенко		248,93	248,93			
По актам закупівель Новоп. с/с			450,00	450,00		
По мат.допом. Берестове п			194,04	194,04		
По мат.допом. Берестове			35,30	35,30		
По паям Андрівський		13 345,95	161 325,00	159 801,56		11 822,51
По паям Новопетр.		237 002,93	391 793,00	576 960,46		422 170,39
По паям Берестове	8 342,64		77 000,00	86 005,83		663,19
По паям Миколаївка		30 306,81	580 436,60	590 636,22		40 506,80
По приват. підприєм.			19 148,60	19 148,60		
Податок на прибуток за харчування робітників	30 215,04		1330,08	17 485,71	14 059,41	
Разом розгорнуте	102 877,08	281 173,28			131 000,73	525 896,91
Разом		178 296,20	1 328 091,09	1 544 691,07		394 896,18

Таблиця Г.3

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 6416**Податки та відрахування за 2014 рік ПСП Агрофірма «Росія»**

Субkonto	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кр	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Андріський фікс. податок	12,80		13 892,31	10 433,26	3 471,85	

Продовження додатку Г

Продовж. табл. Г.3

Берестовський фікс. податок	0,52		4 867,02	3 470,85	1 396,69	
Миколіївський фікс. податок	0,10		32217,80	25 856,53	6 361,37	
Новопетрівський фікс. Податок	8 770,33		33 793,00	28 029,86	14 533,47	
Осипенівський фікс. податок	19,84		286,34	121,22	184,96	
Разом розгорнуте	8 803,59				25 948,34	
Разом	8 803,59		85 056,47	67 911,72	25 948,34	

Таблиця Г.4

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 6422
Податки та відрахування за 2014 рік ПСП Агрофірма «Росія»

Субконто	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кр	Дебет	Кредит	Дебет	Кр
Користування надрами (скважина)		5,55	769,64	761,04	3,05	
Туристичний збір	257,92		505,83	505,83	257,92	
Екологічний податок Андрівський с/с		119,51	795,02	675,51		
Екологічний податок Н-Петрівський с/с		392,18	140 637,92	112 781,86	27 463,88	
Разом розгорнуте	257,92	517,24			27 724,85	
Разом		259,32	142 708,41	114 724,24	27 724,85	

Продовження додатку Г

Таблиця Г.5

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 6418
Податки та відрахування за 2015 рік ПСП Агрофірма «Росія»

Субконто	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Військовий збір за навчання			271,50	445,50		174,00
Військовий збір з підпр. діяльн.			2 560,39	2 560,39		
Військовий збір		128,72	95 845,04	95 855,35		139,03
Військовий збір з оренд.плати			154 121,80	157 121,72		2 999,92
Військовий збір мат.допомога			2 864,23	3 017,08		152,85
Податок з власників транспортних засобів	173,00				173,00	
Податок на нерухоме майно Новоп. с/р		9 802,44	13 912,91	4 613,54		503,07
Податок на нерухоме майно Осипнківська с/р	165,14		756,35	181,78	739,78	
Разом розгорнуте	338,14	9 931,16			912,71	3 968,87
Разом		9 593,02	270 332,22	263 795,36		3 056,16

Таблиця Г.6

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 64112
Податки та відрахування за 2015 рік ПСП Агрофірма «Росія»

Субконто	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
<...>		1,13				1,13
Дивіденди		50 000,00	50 000,00			
Майн. пай			174,00	174,00		

Продовження додатку Г

Продовж. табл. Г.6

Мат. допомога Миколаївка	3,17				3,17	
Мат. допомога Миколаївка п.	3,52				3,52	
Мат. допомога Новопетрівка п.		732,89	10 815,00	11 775,80		1 693,69
Мат. допомога Андрівка п.	3,24				3,24	
Мат. допомога Новопетрівка	116 931,39		40 649,50	22 466,61	135 114,28	
По паям Андрівський		11 822,51	249 099,41	206 587,49	30 689,41	
По паям Новопетр.		422 170,39	1 210 106,03	647 113,89	140 821,75	
По паям Берестове		663,19	107 396,41	90 858,58	15 874,64	
По паям Миколаївка		40 506,80	786 086,48	627 507,44	118 072,24	
По приват. підприєм.			40 771,72	33 016,72	6 866,00	
Податок на прибуток за харчування робітників	14 059,41		7 834,99	15 998,06	5 896,34	
Разом розгорнуте	131 000,74	525 896,91			453 333,59	1 694,82
Разом		394 896,18	2 502 933,54	1 656 398,59	451 638,77	

Таблиця Г.7

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 6416**Податки та відрахування за 2015 рік ПСП Агрофірма «Росія»**

Субконто	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кр	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Андріський податок фікс.	3 471,85				3 471,85	

Продовження додатку Г

Продовж. табл. Г.7

Берестовський фікс. податок	1 396,69				1 396,69	
Єдиний податок Новоперт. с/р			506 316,85	565 534,32		59 217,47
Єдиний податок Андрівська с/р			192 923,74	214 814,86		21 891,12
Єдиний податок Берестів. с/р			64 245,70	71 554,14		7 308,44
Єдиний податок Миколаїв. с/р			479 340,31	533 828,98		54 488,67
Єдиний податок Осипенк. с/р			2 344,81	2 552,49		207,68
Миколаїв фікс.под.	6 361,37				6 361,37	
Новопетрівка фікс.под.	14 533,47		760,00		15 293,47	
Осипенко фікс. под.	184,96				184,96	
Разом розгорнуте	25 948,34				26 708,34	143 113,38
Разом	25 948,34		1 245 931,41	1 388 284,79		116 405,04

Таблиця Г.8

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 6422
Податки та відрахування за 2015 рік ПСП Агрофірма «Росія»

Субkonto	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кр	Дебет	Кредит	Дебет	Кр
Користування надрами (скважина)	3,05		1 457,70	157,70	1 303,05	
Туристичний збір	257,92		554,17	554,17	257,92	
Екологічний податок Андрівський с/с			444,32	630,46		186,14
Екологічний податок Н-Петрівський с/с	27 463,88		77 699,38	102 303,03	2 860,23	
Разом розгорнуте	27 724,85				4 421,20	186,14
Разом	27 724,85		80 155,57	103 645,36	4 235,06	

Продовження додатку Г

Таблиця Г.9

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 6418
Податки та відрахування за 2016 рік ПСП Агрофірма «Росія»

Субконто	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Військовий збір за навчання		174,00	178,00	4,00		
Військовий збір з підпр. діяльн.			1 287,75	87,75	1 200,00	
Військовий збір		139,03	115 837,37	114 218,7	1 479,62	
Військовий збір з оренд. плати		2 999,92	161 255,19	169 827,33		11 572,06
Військовий збір мат. допомога		152,85	8 194,77	4 428,29	3 613,63	
Податок з власників транспортних засобів	173,00			173,00		
Податок на нерухоме майно Новоп. с/р		503,07	5 067,35	5 218,62		654,34
Податок на нерухоме майно Осипнківська с/р	739,71		199,66	205,62	733,75	
Разом розгорнуте	912,71	3 968,87			7 027,00	12 226,40
Разом		3 056,16	292 020,09	294 163,33		5 199,40

Таблиця Г.10

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 64112
Податки та відрахування за 2016 рік ПСП Агрофірма «Росія»

Субконто	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
<...>		1,13				1,13
Майн. пай			653,58	653,58		

Продовження додатку Г

Продовж. табл. Г.10

Мат. допомога Миколаївка	3,17			3,17		
Мат. допомога Миколаївка п.	3,52			3,52		
Мат. допомога Новопетрівка п.		1 693,69	11 241,00	9 526,45	20,86	
Мат. допомога Андрівка п.	3,24			3,24		
Мат. допомога Новопетрівка	135 114,28		70 881,03	54 467,83	151 527,48	
По актам перевірки			19 332,37	19 332,37		
По паям Андрівський	30 689,41		75 010,00	105 552,64	146,77	
По паям Новопетр.	140 821,75		828 370,00	928 227,92	40 963,83	
По паям Берестове	15 874,64		968 127,50	968 936,67	15 065,47	
По паям Миколаївка	118 072,24			21 966,67	96 105,57	
По приват. підприєм.	6 866,00		15 453,00	1 053,00	21 255,00	
Податок на прибуток за харчування робітників	5 896,34		1 520,60	7 416,94		
Разом розгорнуте	453 333,59	1 694,82			325 084,98	
Разом	451 638,77		1 990 589,08	2 117 142,87	325 084,98	

Таблиця Г.11

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 6416
Податки та відрахування за 2016 рік ПСП Агрофірма «Росія»

Субkonto	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кр	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Андріський фікс. податок	3 471,85		(3 471,85)			

Продовження додатку Г

Продовж. табл. Г.11

Берестовський фікс. податок	1 396,69		(1 396,69)			
Єдиний податок Новоперт. с/р		59 217,47	877 440,47	1 115 926,14		297 703,14
Єдиний податок Андрівська с/р		21 891,12	171 115,85	187 194,25		37 969,52
Єдиний податок Берестів. с/р		7 308,44	771 543,02	1 086 111,65		321 877,07
Єдиний податок Миколаїв. с/р		54 488,67	54 488,67			
Єдиний податок Осипенк. с/р		207,68	3 658,96	4 594,47		1 143,19
Миколаїв фікс.под.	6 361,37			6 361,37		
Новопетрівка фікс.под.	15 293,47		(15 293,47)			
Осипенко фікс. 153од..	184,96		(184,96)			
Разом розгорнуте	26 708,34	143 113,38				658 692,92
Разом		116 405,04	1 857 900,00	2 400 187,88		658 692,92

Таблиця Г.12

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 6422
Податки та відрахування за 2016 рік ПСП Агрофірма «Росія»

Субконто	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кр	Дебет	Кредит	Дебет	Кр
Користування надрами (скважина)	1 303,05		2 538,06	3 841,11		
Туристичний збір	257,92		606,67	606,67	257,92	
Екологічний податок Андрівський с/с		186,14	729,29	753,67		210,52
Екологічний податок Н-Петрівський с/с	2 860,23		138 370,20	140 937,82	292,61	
Разом розгорнуте	4 421,20	186,14			550,53	210,52
Разом	4 235,06		142 244,22	146 139,27	340,01	

Продовження додатку Г

Таблиця Г.13

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 6418**Податки та відрахування за 01.01.17 – 31.08.17 ПСП Агрофірма «Росія»**

Субконто	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Військовий збір з відрядних			34,80		34,80	
Військовий збір за навчання			346,00	150,00	196,00	
Військовий збір з дивидендів			139 128,00	139 128,00		
Військовий збір з підпр. діяльн.	1 200,00				1 200,00	
Військовий збір	1 479,62		94 349,76	105 734,57		9 905,19
Військовий збір з оренд. плати		11 572,06	23 305,18	6 052,44	5 680,68	
Військовий збір мат. допомога	3 613,63		7 018,85	2 579,69	8 052,79	
Держмито				3,40		3,40
Податок на нерухоме майно Новоп. с/р		654,34	1 355,88		701,54	
Податок на нерухоме майно Осипнківська с/р	733,75		6 288,96	6 288,96	733,75	
Разом розгорнуте	7 027,00	12 226,40			16 599,56	9 908,59
Разом		5 199,40	271 827,43	259 937,06	6 690,97	

Таблиця Г.14

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 6416**Податки та відрахування за 01.01.17 – 31.08.17 ПСП Агрофірма «Росія»**

Субконто	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дт	Кр	Дебет	Кредит	Дебет	Кр
Єдиний податок Новоперт. с/р		297 703,14	298 787,36		1 084,22	
Єдиний податок Андрівська с/р		37 969,52	94 127,07	51 180,67	4 976,88	

Продовження додатку Г

Продовж. табл. Г.14

Єдиний податок Берестів. с/р		321 877,07	759 068,12	427 406,68	784,37	
Єдиний податок Осипенк. с/р		1 143,19	473 523,23	470 779,58	1 600,46	
Разом розгорнуте		658 692,92			8 445,93	
Разом		658 692,92	1 616 505,78	949 366,93	8 445,93	

Таблиця Г.15

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 6422**Податки та відрахування за 01.01.17 – 31.08.17 ПСП Агрофірма «Росія»**

Субконто	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кр	Дебет	Кредит	Дебет	Кр
Користування надрами (скважина)			2 017,21	2 017,21		
Податок з власників транспортних засобів (Ж-1 19.6)			5 649,76	5 649,76		
Туристичний збір	257,92		214,67	214,67	257,92	
Екологічний податок Андрівський с/с		210,52	528,73	318,21		
Екологічний податок Н-Петрівський с/с	292,61		27 170,92		27 463,53	
Екологічний податок Осипенківська громада			82 090,52	72 090,52	10 000,00	
Разом розгорнуте	550,53	210,52			37 721,45	
Разом	340,01		117 671,81	80 290,37	37 721,45	